hayal
KÜLTÜR
SANAT
EDEBİYAT
Ekim -Kasım - Aralık 2014 Fiyatı 10 TL

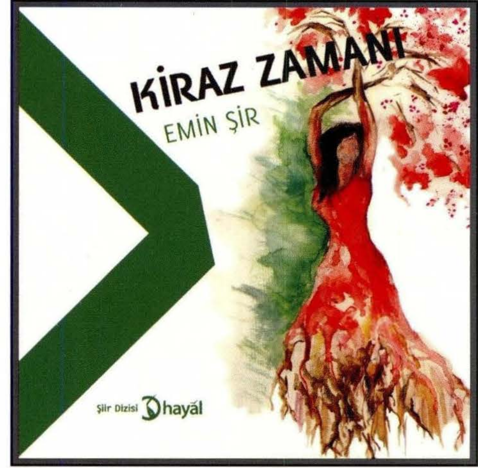
Dosya:
Edebiyat ve Sosyal Medya

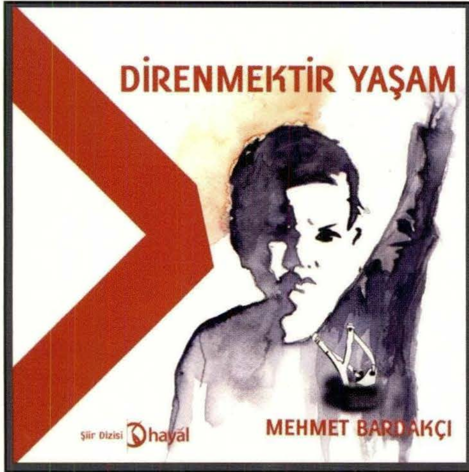
Hayal Yayınları

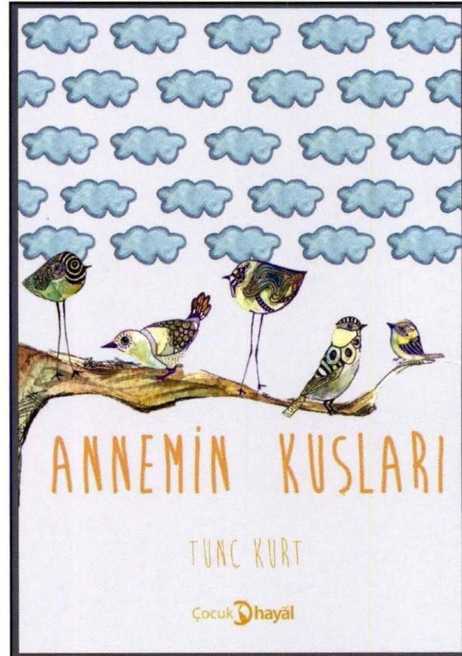

Sayfa Sayısı: 80
Isbn: 978-605-5369-62-0

Sayfa Sayısı: 88
Isbn: 978-605-5369-63-7

Sayfa Sayısı: 80
Isbn: 978-605-5369-31-3

Sayfa Sayısı: 88
Isbn: 978-605-5369-60-0

hayal

Hayal Yayınları ve Telif Hakları Ajansı
Caferağa mahhallesi, Miralay Nazım Sokak no: 25/A
Kadıköy - İstanbul
Telefon: (0216) 700 28 36• Faks: (0216) 700 28 37
www.hayalyayinlari.com

Editörden

"Gerçekler hayal değildir, ama hayaller gerçek olabilir" J. L. Borges

50 sayıyı geride bıraktık. Her sayı canımızdan, kanımızdan bir parça. 50 çocuklu bir aşk bu bizim için. 50 kız çocuğu... Sanki Artemis ile Endymion çay içiyorlar yan odada. Mevsim sonbahar, yıl iki bin on dört. Hayallerimize beslediğimiz, hayallerimizle büyüttüğümüz aşkı not düşüyoruz 51. Sayımıza. Şiirlere ve öykülere dikkat!

Önceki iki sayımızda dosyalarımız Betül Dünder'e emanetti. -Bir kez daha teşekkür.- Çokça beklettiğimiz, yani iyi demlenen bir dosyayla; Edebiyat ve Sosyal Medya'yla teknoloji denizinde boy veriyoruz. Aytaç Ars, Deniz Karanfil, Emek Erez, Hikmet Hükümenoğlu, Koray Sarıdoğan, Tunç Kurt ve Zeki Enes Akkan, bu dosyamızda bizimleydiler. Selfie çekilmedik. Boğulan olmadı.

Söyleşiyorum köşelerimizde: Dosya konumuzdan hareketle sevgili Gülenay Börekçi'yle; Ot'layan dostlarımız için Üstat Metin Üstündağ ile söyleştik. Okurken keyif damlayabilir dudak kenarınızdan.

Aysu Erden'in Kişileştirilen Bir Tanrıça, Tanrıçalaştırılan Bir Kadın Kahraman "Büyülü Gerçeklik": Amida incelemesini; Deniz Cansever'in Kamusal Alan Yanılgısı: Anti Otoriterlik Algısının Galerileşmesi ve Onur Akyıl'ın Sınanmak başlıklı yazılarını ayrı ayrı, özenle okumak gerektiği gibi beyninizin keşfedeceği çağrışımlarla bir arada değerlendirmek de başka bir bilginin kapılarını aralayabilir. Aman dikkat!

Tüyap, 33. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarında, yeni kitaplarımızla sizleri bekliyor olacağız. O zamana kadar ve tabii ki sonrasında, hayal etmeyi ihmal etmeyiniz.

Giz'le, aşkla ve kavgayla... Görüşmek üzre,

hayâl

Tekzip:
Bir önceki sayımızda sevgili Yunus Emre BOZDOĞAN'IN ismi hatalı yazılmıştır. Kendisinden özür dileriz.

Hayal Dergisi yerel süreli yayındır.
Üç ayda bir yayımlanır.
Yayım Türü-Kültür- Sanat-Edebiyat
Sayı-51
ISSN: 1304 - 4818

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ahmet DURAN
Editör
Müslüm ÇİZMECİ
Halkla İlişkiler
Reşide SARIKAVAK

Hayal Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Özgen KILIÇARSLAN DANYAL

Kapak Tasarımı
Veysel ŞAYLI
Düzelti
Yusuf KUYU
Dizgi
Nihat TAÇYILDIZ
Hukuk Danışmanı
Cihat DUMAN

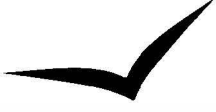
Hayal Yayınları
Yönetim ve Yazışma Adresi:
Caferağa Mah. Miralay Nazım Sok.
No: 25/A
Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 700 28 36
Belgeç: 0216 700 28 37

www.hayalyayinlari.com
bilgi@hayalyayinlari.com
hayal_dergisi@yahoo.com
hayald@gmail.com

Basım Yeri-İstanbul
Basımcı Bilgileri
Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Caddesi No:4 Ataşehir / İstanbul
Tel: 0216 470 44 70 Faks: 0216 472 84 05
www.egebasim.com.tr
Sertifika No: 12468

İçindekiler

Veysel ÇOLAK

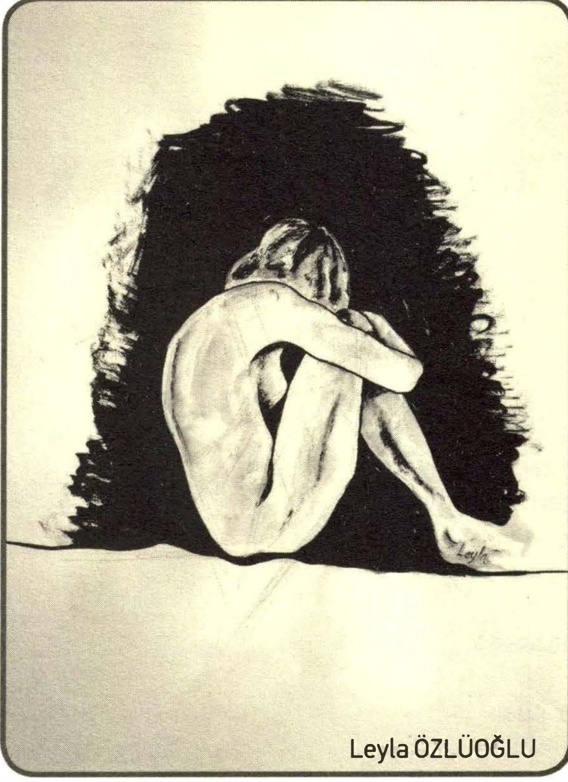
Geçmişe Ağıt

Yaşadıklarım birikti sandım, öyle değilmiş meğer
sanki onca gün geçmemiş üzerimden
şuraya bir sokulgan kedi bırakmıştım, şimdi yok
hiç olmamış gibi 'İyi ki o sensin!' dediğim biri.

Bağırdım, dudaklarım çatladı, yarıldı göğsüm
hiçbir dağ sesimi geri vermedi
kimsesizdim her işkencede, sürgündüm
parmaklarım hâlâ kırık, sırtımda zincir izi
atıldığım kuyunun ağzı kadardı gökyüzü.

Fırtınalı bir denizle boğuştum
ateşten kitaplar okudum, inledim ayrılıktan
her dönemeçte bozduğum tuzaklar oldu
tutundum bir kaçak yolcunun çağrısına
üstüne yürüdüm ateş eden bir polisin
paslı bir mermiyle vuruldum ama korkmadım
tarihi delip çıktığım gündü.

Hiç büyümeyen bir çocukla buluştum
anladım onu ve durmadan değiştim
her vardığım yerde yabancı bendim
ayaküstü konuşurduk bazılarıyla
bir başkasıymış gibi izleyip durdum kendimi
kimse inanmazdı bunları bir bir anlatsam
yaşamak budur diye ben de taşa kazıdım.

Leyla ÖZLÜOĞLU

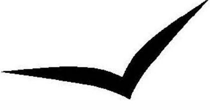
Bulan olmadı düşürdüğüm mendili
şaşırdım, öfkelendim, ürperdi içim
benim de unutmak istediklerim oldu
böyle böyle seyrekleştim iyice.

Her insanın kayboluyor geçmişi
uçup gitmiş sakladıklarımın çoğu
severek andıklarım bir yeşil ağaç
ilk sevgili kim bilir nerde
elimde kalan bir silinmiş fotoğraf.

Bir şeylere katlanmış olmalıyım
yoksa bu kadar yorgun olmazdım
ben geceye yazdıkça siliniyor karanlık
yaşadıklarım ordaki siyahlığın içinde.

Dünya 2014

Emin ŞİR

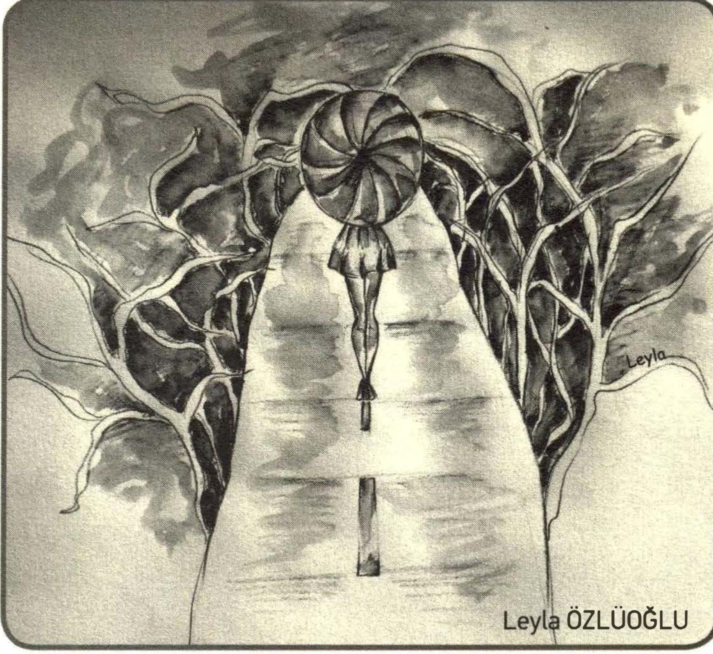
Tanıdık Zamanlar

kalbimle başa çıkmayı göze aldığım zaman
aşk bahar suretindeydi kendini kurtarmış kıştan
nisan çocuk mayıs gül kafiyeler yoksuldu
imaya sarılmış dolunaylar kıskanmış suyun
hafızasına yazmıştım mecâz salgınlarımı
odaların tahta duvarların rafların hafızasına

aklımı şehrin sokaklarına saldığım zaman
saçlarım kıvır kıvır cebimde misketlerim ve sapan
yuvasında tedirgin kuşlarla büyürken memleket
devrim burcuna girmiş kitaplar dergiler alıntılarla
bir eylül akşamında kamu yararına ateşe düştüm
siyah beyaz devlet televizyonunda adım anıldı

sokakların şenliğine misafir kaldığım zaman
dışarda hayata barikat kadar yakışan bir haziran
seyir defterimde fırtınalar dudağımda aşklardan
esirgenmiş bir çığlık gözlerimde erken giden
dostların bakışları içimde birikmiş baharların
eski meydanların tanıklığıyla yeni bir kent yaratan

akşamüstümü nihavend bir şarkıya meylettiğim zaman
avlular dert olmuş yalnızlıklara sökememişim de
acının fitilini sığınaklar tasarlamışım kelimelerden
bir dostun telefonuyla başka bir dostun ölüm haberi
ânın içinden geçmiş harfler nerden bilsin içimdeki
kederi *biraz kül biraz duman* ünlemler eksik

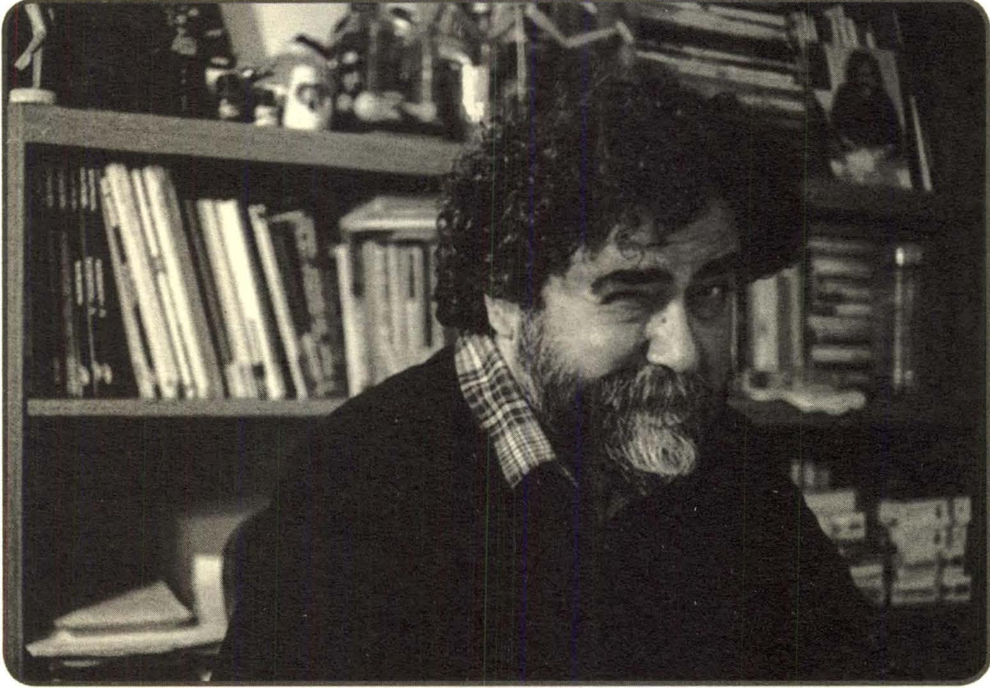

harflerin tahayyülünde saklandığım zaman
elma dersen çıkmayan kelimenin telaşındaki
mânâya eziyet etmemiş yüreği hep asi kılmış
mevsimlerin değiştiği yağmurun başımıza
yollar ördüğü yaprağın rüzgârla yerini yadırgayıp
toprağı incitmeden yere düştüğü zaman

birbirinin içinden geçmiş bunca tanıdık zaman
ben geçmişim sen geçmişsin içinden zamanların
içimizde kiraz zamanından kalma bir yara
senin için de kanamış güller tüm bahçelerde
mecâzımla hemfikirim her zaman aşka düşmüş
aşka düşmüş her zamanın hesabıdır sorulan

SÖYLEŞİ**YORUM**

Metin ÜSTÜNDAĞ - Müslüm ÇİZMECİ

Mizahçı, yazar, şair... ÖKÜZ, hayvan, PENGUEN, OT... "Anne babadan kalma yarısı yaşanmış bir ömür!" Onlarca kitap, onlarca aforizma, onlarca Metin Üstündağ... Ya da kendi deyimlerinizle halk soytarısı, tahammül vesilesi, yeni bir ana dil... Langadank, merhaba.

Eyvallah hacı.

OT, temmuz ayı itibariyle 17 sayıya ulaştı. OT, kapağından yazarlarına, çok katmanlı bir duruş içeriyor. Bize ilk olarak kenar çizgileriyle OT'lamaktan bahseder misiniz?

Yeni ve yeşil bir alan açarak ortak sıkıntılarımızı mutluluklarımızı neşeyle paylaşmak. Her dergiyi ben de çıkınca görüyorum bir bakıma.

Tıpkı maça çıkar gibi. Önceden bir planımız oluyor ama dergi sahada netleşiyor. Her sayı sıfırdan başlamak gibi. Sürpriz şeylerin hastasıyız. Son dakika değişiklikleri çok oluyor mesela. Eğlenerek özenerek çıkarıyoruz dergiyi. Sevgiliyle buluşacakmış gibi. Toplama dergi değil ürün dergisi. Derdi ve mutfağı olan vefalı cesur bir dergi. Dışardan nasıl görünüyorsa öyle işte..

Bir söyleşinizde "Benim için dergicilik ortak ve özgür bir oyun alanı açmaktır. Oyuna katılanların yeteneklerini, kendilerinin dahi bilmediği hünerlerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bir dergi, var olan dergicilik anlayışını yerle bir etmeyecekse çıkmasına çok da gerek yoktur bence. Dergi çıkarmış olmak için de dergi çıkarılmaz. Bu iş bir kariyer alanı değildir." diyorsunuz. Ne güzel. OT'un dergicilik genleriyle oynaştığı gayet açık. Bu oyunda sizin öngördüğünüz yeni hamleler var mı, sürpriz yenilikler? OT okuru yakın gelecekte yeni nelerle karşılaşabilir? Yoksa halihazırda kurulan yapı ve yakalanan tiraj yeterli mi?

OT bir duruş ve bakış açısı. Bu bakışın ve duruşun yansıyacağı kardeş dergiler ve başka etkinlikler de olacak. Bir derginin farkı çok sayı çıkmasında değil gösterdiği etkinliktedir. Sıkılınca tekrara ve rutine bağlayınca biter bu düş. Sonra bir ara ve sil baştan. Sisifus hesabı. Bir de bu gelenek hep yeni yazarlar çizerler çıkarma telaşındadır. ÖKÜZ'den, hayvan'dan o kadar yeni yazar çizer çıktı ki en çok buna seviniyoruz biz.

Başka bir konu şu ki Türkiye'de edebiyat dergileri, yazarlarına pek telif ödemiyorlar, işte biliyorsunuz, eşler dostlar ya da tanınmaya meraklı genç yazarlarla yürüyor bu iş. Kabul edilebilir ki edebiyat dergileri pek kazanmıyor, zor döndürüyor kendini. OT için bu konuda neler söylenebilir?

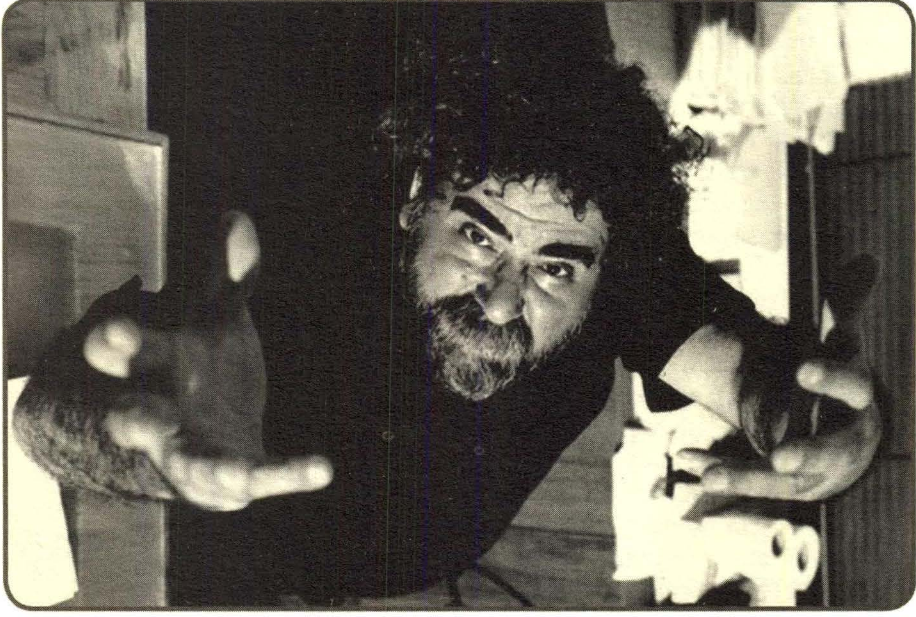
Bilinen prensibimizdir: Telif ödemeyen dergi eksik bir dergidir. Biz hep telif ödedik. Ödüyoruz da. Üstelik toplamda yüklüce bir telif hem de. Yazının şiirin bir ederi bir pahası olmalı.

Yazık günah ya. Yazı çizi şiir ve insan hayatı bu kadar ucuz olmamalı. Dergiciler üretirken romantik ama ürün ortaya çıkınca çok gerçekçi olmalı ve bu işleri de birbirinden ayırmalı. Herkes kendi işini ve düşünü yapmalı. Kadir abi ayarlamalı bunları.

OT'un bir de merkez üssü var İstanbul'da. Kafe gibi. Ankara'da da bir ikincisi açılmış, franchising? Marka değeri nedir?

OT üçüncü hamur kağıda basılı bir dergi ama mekanlar çok kaliteli profesyonel ve el yakmıyor. Dergi ve kafeler ayrı ayrı mantıkla işliyor. Dergi o kafelere içerik sağlıyor. Yiyilip içilene değil muhabbetine ortak olmaya çalışıyor. Bu kafelerin OT okurlarının istediği her şehirde açılması düşünülüyor ve adeta teklif yağıyor. Hayırlısı artık.

OT'un disiplinlerarası yolculuğunda şiir biraz eksik mi kalıyor sanki? Neden öyle?

Şiir hayatta da çok eksik. Çok şiir yazarak şiiri eski yerine getiremeyiz. Belki de bir süre hiç şiir yayınlamamalı okuru domuz gibi özletmeliyiz. Bizde şairler ölünce seviliyor maalesef. Bakınız: Ölü ve has şairlerin şiir kitapları baskı üzerine baskı yapıyor. Eksilen şiir değil belki de şair duruşu ve şair yaşayışı. Şairlik arka arkaya güzel sözler sıralamak değil o sözlerin arkasında insan gibi durmak ve o sözlerin bedeli olmaktır. Ayrıca gezi direnişi şiir değil de neydi mesela. OT dergisi bütünen şiir değil de ne mesela. Şiir sadece sözcüklerle yazılmaz ki!

"Metin Üstündağ bile şair sayılmak istiyor, ne varsa şu şairlikte, psikolojiye yeni bir hastalık tarifi gerekir mi? Şairleşmesterisi??" Enis Akın'ın Twitter hesabından yazılan bu cümlede adınız geçiyor. Ben pek bir anlam veremedim, sizin bir fikriniz var mı?

Şiir yazarak şair olunmuyor. Şairlik mertebesi okurlar tarafından veriliyor. Benim şair sayılmak gibi özel bir derdim ve iddiam yok. Bana okurlar şair diyorlar. Bana ressam da diyorlar. Bana bir çok şey diyorlar. Ben bir sürü alanda hakkını vererek güzel ortalar yapmaya ve keyif vererek top koşturmaya çalışan bir met üst'üm işte. Ne olacağım ise öldükten sonra belli olacak inşallah.

Bu sayımızda dosya konumuz olarak Edebiyat ve Sosyal Medya'yı belirledik. OT'un da sosyal mecraları gayet etkin olarak kullandığını gözlemliyorum. Edebiyat ve Sosyal Medya ilişkisinde aklınıza ilk gelenler?

OT okuru çok aktif bir okur. Sevdikleri sevmedikleri her şeyi paylaşıyorlar. Ama dijitalde kağıdın vicdanı ve vefası yok. Kağıt üzerine ne basarsan öyle kalır. İnternet bir yandan da kaypak bir alan. Beş dakikada değişiyor işler. Sosyal medyayla seviyeli bir ilişkimiz var!

Yeni projeleriniz var mı? Tezgahta neler var?

En ayar olduğum sorudur bu: 'Tezgahta neler var' sorusu. Aşırı gerçekçidir ve direk

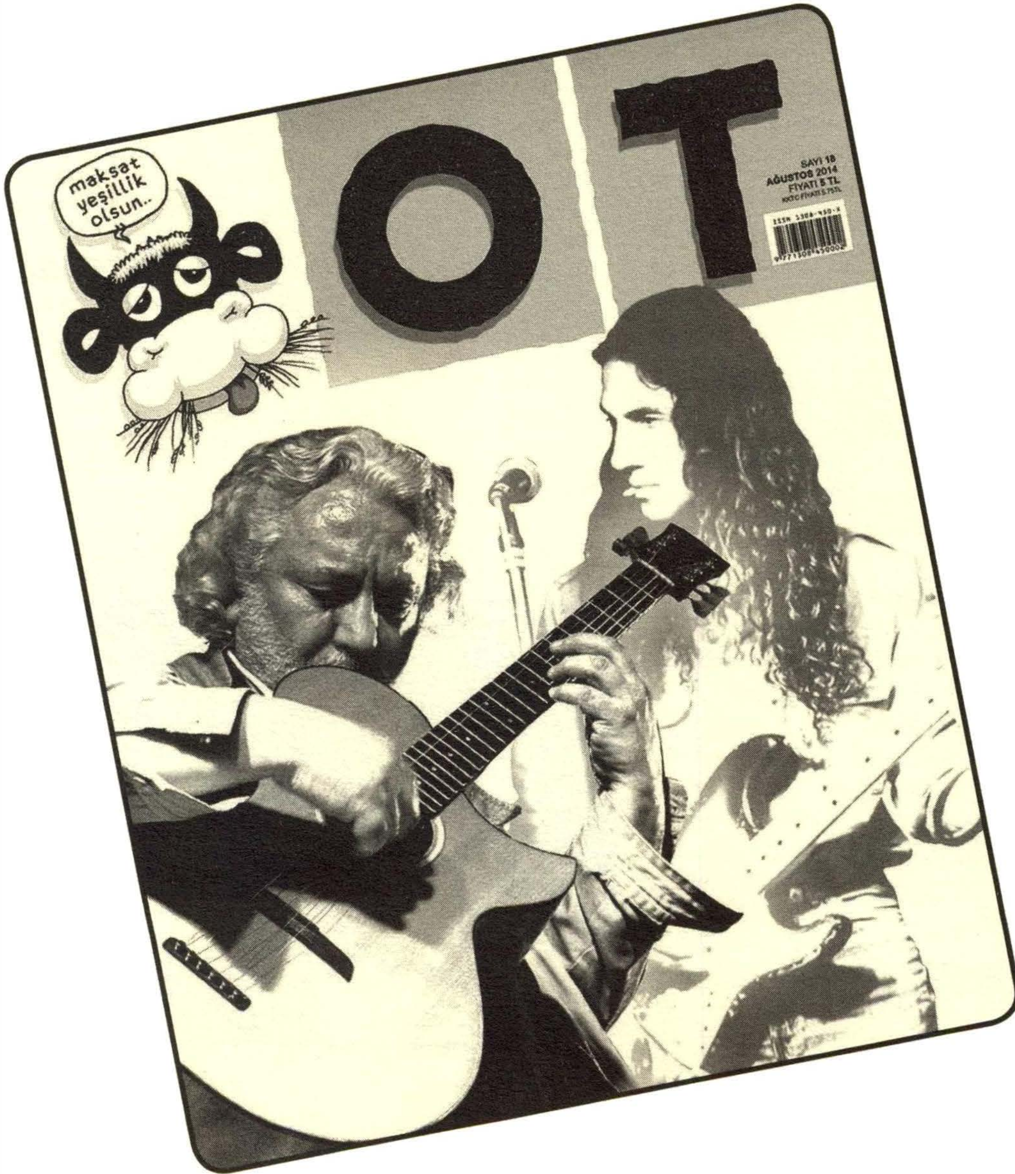
normal hayata bağlar. Bir tezgah düzenlediğinize (kurmaca) ve bir tezgahtar olduğunuza (bu halı kilim tezgahı da olabilir - fena şeyler de) işaret eder. Proje mühendislik / tezgah hinlik cinlik yaratıcılık gerektirir sanki. Tezgah kelimesinin açılımı proje kelimesinin açılımından daha uzağa işer sanki. Benim üretim biçimim önce üretmek sonra tezgaha koymak. Dolayısıyla proje yok bende. Sürekli bir üretim var. Tezgahta çok kitap var, sergi var, film var, hangisi önce olur bilemem. Ama kasım ayında bir OT KİTAP tezgahımız var. En az dört kitap düşünüyorum: Yazı, çizgi, şiyir, hikaye. Başka OT yazarları da olacak tabi. Hayırlısı diyelim evetlisi sütlüsü kaymaklısı olsun.

Eklemek istediğiniz başka bir şey?

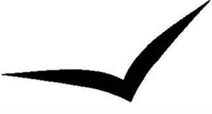
Eklemekdin İhsanoğlu :)

Teşekkürler.

Hayalleriniz bol olsun annem..

Onur AKYIL

geçmeyen

yeryüzü çirkin: ölümsüzlükte yalnız burada

duvarları seçen gün; iki insan dalgınlığı
ürküterek göğü ayrı yürüyen
anlamadığı dünyanın herkesin öldüğü
görüleni duyulanı asarak sözcüklere
bir tesadüfe taşınmak her bahar
felaketiyle durgunluğun

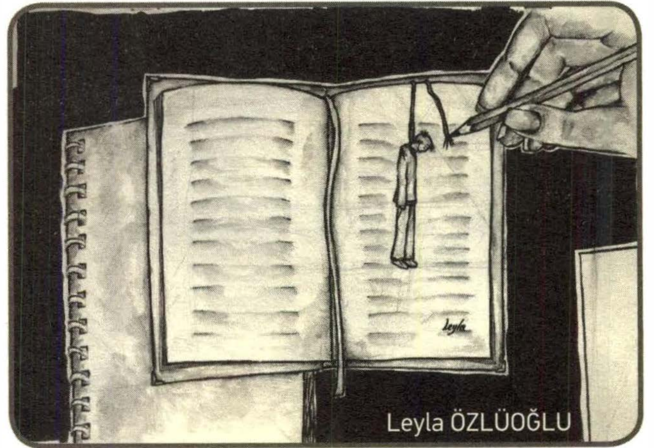
gökyüzü: yasak kalbi insanın
başka hayatlara bir ses
eksik kargaşa

oysa geçmeyecek bir yaz vardı
denizin kıyısına birkaç soru
anıları sayan bir memur kalbinde
işinin ehli, yeterince kör
çalışsın yalnız bırak

bilirsin; dilsizdir sevilmemiş acı
kolaydır ölümü terk etmenin
geçmeyen tenindir: açıldığın bahçe
güvendiğin okyanus
orada bakmak yoktur
yüzünde kimsenin

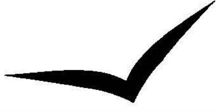
bul o başka yeri
bul o başka sevinci

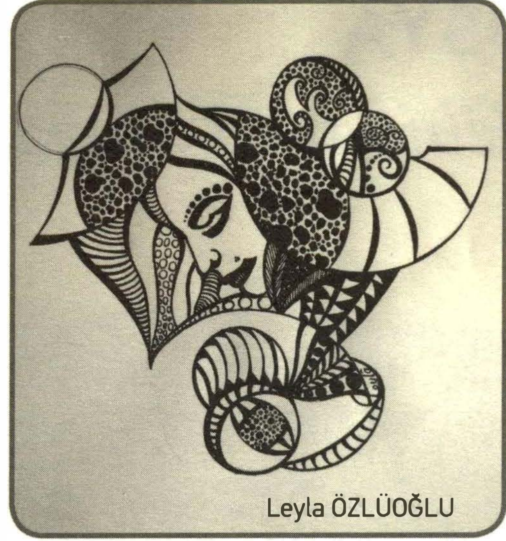
üzülme sevgiliye
sevgili el yazısıdır
el yazısıdır sevgili

Leyla ÖZLÜOĞLU

Gökben DERVİŞ

Leyla ÖZLÜOĞLU

Durum Güncellemesi: Acı Bir İştir

ölümle pek samimiyiz, duvarlar yıkık
bütün mevsimlerden zorum var
kuytuda unutulan etekten
köşeli umutsuzluktan
kendime türlü türlü kumpaslarım

ellerim zil zurna titrek
hayatı kavrayamıyorum
eğri çizgilerle yürüyorum yolları
ardımdan iz bırakan salyangozlar
salyangozların üzerine tuz serpiyorum

kendini yıpratan evlerden konum bildiriyorum
tırnaklarından başlayıp kalbini kemiren sarı kedi
durum güncelliyorum: hiç de fena değiliz

sinek yüzlü kelebeklerin doluştuğu o akşamda
adımın ilk harfini düşük yaptım
üst komşu kadar geveze kanadım
dedikodu kadar bulaşıcı

hezeyan sabaha daha dinç uyanıyor
acı bir iştir, ciddiye alıyorum

bir de şu açıdan bakın
belki de hiç yaşamıyordur kalbiniz

hayal

DOSYA

Edebiyat ve Sosyal Medya

Zeki Enes Akkan - Tunç Kurt - Koray Sarıdoğan

Emek Erez - Deniz Karanfil

Aytaç Ars - Hikmet Hükümenoğlu

olmuyo işte.. zorlamayalım, ayrılalım..

Sadece edebiyat mı? Artık ülkeler bile sosyal medya üzerinden yönetiliyor, neredeyse.

Milenyum sonrasında sosyal medyanın hayatımız üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu açıkça görülüyor ki bu durumun, her geçen gün artan bir ivmeyle kapsama ve etki alanını genişlettiğini gözlemlemekteyiz. Bu etkin ve çevrimiçi iletişim, paylaşım ağı; her sektör için ağız sulandıracak lokal projelere gebe olduğu kadar, yaratıcı kişiliklerin, kendilerini sundukları ciddi bir gösteri havuzu olma özelliği de taşıyor.

Sosyal etki, yayıncılık adına da dijital ortama geçişte hızlı ve yoğun bir uğraşı görünür kıldı. Çoğu gazete ve dergi, çevrimiçi yayınlarına daha çok bütçe ayırdı ve ağ üstündeki görünümlerini yenilediler. Bu yenilenmelerin en büyük sebebi yayınlarını daha da sosyal hale getirme ihtiyacıydı ki artık ülkeler bile sosyal medya üzerinden yönetiliyor, neredeyse.

Pek çok yayını, artık sosyal medya üstünden takip ediyoruz ve sosyal ağlar da bu çevrimiçi mecralara trafik sağlama konusunda ciddi destek oluyor. Öyle ki dünyada birçok yayın kuruluşu, yayın politikalarını belirlemeden önce sosyal medya kullanıcılarına danışıyor, yeni trendleri araştırıyor. Kitap kapaklarının dizaynına kadar sosyal ağlar üzerinden edinilen geri bildirimler hareket belirleyici. Bu gücün omurgasına bakacak olursak, ellerinde akıllı telefonlar ve ipadlerle gezinen 16 - 26 yaş grubu bir okur grubundan ve onların gayet hızlı, heyecanlı, sinematografik ve ironik kafalarından bahsedebiliriz.

Öyle ki dosya konumuza kendi belirleyeceğiniz sınırlar dahilinde kuramsal veya deneme türünde yazılar hazırlayacağınız gibi, aşağıda şekillendirdiğimiz soruşturma çerçevesinde ayrı ayrı ve/veya bütünsel cevaplar da verebilirsiniz.

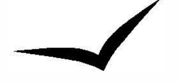
1. **Sosyal medyanın edebiyata etkileri nelerdir?**

2. **Edebiyatın sosyal medyadaki belirleyiciliği ve/veya sosyal medyanın edebiyat üzerindeki belirleyiciliği hakkında neler söylenebilir?**

3. **Edebiyatın genel kurallarından bağımsız bir edebiyat; medyadan yoksun bir sosyallik mümkün olabilir mi?**

4. **Sosyal medyanın hızını ve tüketim adaptasyonunu, 'kendinde' -post yapısal bir görüngede- olası tarihsel, felsefi, sosyolojik, psikolojik, dilbilimsel ve edebi dayanaklarını belirleyerek yorumsamacı bir yaklaşımla ele alır mısınız?**

Tek Cümlelik Edebiyat

Zeki Enes AKKAN

Vaadin ne?

Malumu ilam olacak ama, gelişen teknoloji, sanat yapmak ve eserini bir yerlere ulaştırmak isteyen insanı, dar bir sanatsal oligarşinin onayını alma cefasından kurtardı. Yazın özelinde konuşursak, artık isteyen herkes yazısını yazıp blog'unda, profilinde veya bir sözlük sitesinde yayımlayabiliyor, tepkisini derhal alabiliyor. Yazan insan bugün kendisini hiç kimseye – yayınevi sahibine, genel yayın müdürüne, hatta okuruna bile – ispatlamak zorunda değil. Bu çok büyük nimet.

Ne var ki bu nimet, tavsiyeye ve düzenlemeye, hatta çoğu zaman yapıcı eleştiriye maruz kalmamış yazıların yarattığı kırılgan özgüveni de beraberinde getiriyor. Yazan insan belki hiçbir merciin yönlendirmesine ihtiyaç duymaksızın kendi kitlesini oluşturuyor, fakat bir süre sonra farkında olmadan yine o kitlenin güdümüne giriyor. Zira yazarın kitlesi, kendisinin yazdıklarını beğenenlerden ibaret. Onu sadece kalemini takdir edenler okumaktadır, salt olumlu eleştiriler de bu yüzdendir. Yazan insan henüz "bir şey okumak isteyen herkesi bu yazıma maruz bırakıyorum ve herkese iyi bir yazı/öykü/roman vadediyorum" meydan okumasında bulunmamıştır. Kendisi de farkında değildir belki ama, vaadi "yazdıklarımı beğenen herkese öncekilere benzer bir yazı sunuyorum"dan ibarettir.

Peki yazan insan "niche" kalmak istiyorsa bunun nesi kötü? Şusu kötü: Yazan insan bu illüzyona kapıldığı andan itibaren, belli bir fasit daire içerisinde iki ileri bir geri yürümeye devam edecek; belki birtakım temel hatalarının farkına asla varamayacak, belki bu yüzden bizi, veya sadece o niche'e meraklı kitlenin geri kalanını, yazdıklarından mahrum bırakacak. Evet, bu bir illüzyondur; herkes kapılmaz. Kapılmaya meyilli olanın tek çaresi de burnunun yayınevi kapılarında sürtmesi değildir. Sosyal medyanın tanımı üzerine kafa yormak, ona neden "sosyal" dendiğini iyice idrak etmek, yazan insanı bu ve benzeri illüzyonlardan korumaya yetecektir.

"Sosyal medyadan çıkanlar"

Türkçe sosyal medyadan, işte bu "takipçi-beğeni" illüzyonuna kapılmayan birçok yazar "çıktı" ("iyi yazar-kötü yazar" tartışması bu yazının konusu değil). Bu bir yandan umut vadediyor, fakat diğer yandan, sosyal medyanın hâlâ tek başına dört başı mamur bir mecra olamadığına kanıt teşkil ediyor.

Uzun yıllardır medya sektöründe çalışan biri olarak kendimde şunu söyleme hakkını görüyorum: Dünyanın geri kalanında bile, geleneksel medya ayağı olmaksızın sadece sosyal medyada doğup sosyal medyada kemale eren ve terk-i diyarını sosyal medyada gerçekleştiren veya gerçekleştirmeyi amaçlayan hâlâ çok az iş var. Her ne kadar yere göğe sığdıramasak da sosyal medya günümüzde maalesef geleneksel medyaya adım atmaya yarayabilecek bir basamaktan ibaret.

Yine edebiyatı ele alalım: İnternette kullandığımız teknolojik altyapı, blog, statik web sitesi veya e-kitap yoluyla, yazdıklarımızı okura ulaştırabilmemiz için gereken her şeyi sağlıyor. Buna rağmen hiçbir yazarın sosyal medyayla sınırlı kalmak gibi bir niyeti yok. Ben dahil, matbû zemine geçmeyi bir rüşt ispatı olarak görüyo-

ruz. Bunda yazarın haklı maddi kaygıları kadar okurun "kanlı canlı kitap yoksa yazar da yok" algısı da büyük rol oynuyor. Şimdilik elden "buna da şükür" demekten başka bir şey gelmiyor.

Tek eserlik sanat hayatları

Sosyal medyanın sanat üzerindeki etkilerinden bir diğeri de, sanatın değerlendirilmesinde asgari nicelik gerekliliğinin – portföy ihtiyacının – ortadan kalkması oldu. Bugün, resim yapan insanın, yarattığı eseri sergilemek için bir sergiyi dolduracak nicelikte resim yapmasına gerek yok. Tek yapması gereken resmini yapmak, taratmak ve paylaşmak. Aynı şekilde, yazan insanın da, edebiyatına tepki alması için bir kitap dolusu yazması – veya yazabilmesi – lüzumu ortadan kalktı. Bir sayfa, bir paragraf, bir cümle, hatta bir harf yazıp enter'a basması yeterli. Sinema, müzik, hakeza...

Eh, madem tek bir eser, bir şeyleri değiştirmeye – veya en azından bir tepki alabilmeye – yetiyor, bunun için bir ömrü sanata vakfetmeye ne hacet?

Şimdi "sanat ne içindir," "iyi sanat nedir," veya "sanatçı kimdir," gibi soruları tartışacak değilim. Tek eserlik sanat hayatlarından bahsediyorum. Bu tek eser, yazan, çizen, ürün veren, fakat yolunu sanatın çok dışında çizmiş herhangi bir insanın tek atımlık dışavurumu olabileceği gibi, müthiş bir sanat hayatının henüz başındaki genç bir sanatçının, kitlesine sunduğu ilk eser de olabilir. Hatta en başından hiçbir sanatsal veya estetik gaye gütmeksizin üretilmiş, fakat kitle tarafından bağlamı dışında değerlendirilerek sanat olarak yorumlanmış bir ürün olması da ihtimal dâhilinde. Daha doğrudan anlatmak gerekirse, bir ürünü sanat eseri olarak algılamamız için o ürünün bir sanatçı tarafından verilmiş olması, hatta sanatsallık gözetilerek üretilmesi şart değil. Kaldı ki, neyin sanat, kimin sanatçı olduğunu kuşkuya mahal bırakmayacak şekilde belirleyebilecek bir karar mekanizması da kavramın tabiatına aykırı. Şu halde karar mercii olarak geriye sadece bireysel alıcılar kalıyor. Binlerce bireysel vericinin verdiği binlerce tek atımlık eser, binlerce bireysel alıcının kişiye özel sanat evrenlerini oluşturması için yeterli "sanat akışını" sağlıyor. Eseri kimin verdiğinin, o kişinin daha önce eser verip vermediğinin veya daha sonra verip vermeyeceğinin hiçbir önemi kalmıyor. Sosyal medya işte buna olanak tanıyor.

Gezi sırasındaki mizah patlaması buna mükemmel bir örnek teşkil etti. Olayların başlamasından sonra saatler içinde hem sosyal medyaya, hem de duvarlara ve kaldırımlara hâkim olan, çok büyük oranda özelleşmiş bu yepyeni mizah, bir gençliğin can havlinin yansımasıydı aslında. O günlerde yüz binlerce genç, sokakta ya da evde, en iyi cümlelerini yazarak direndi, çünkü direnmek zorundaydı. Çoğu yazar olmayan ama okuyarak büyümüş bir nesil, birkaç gün içinde belki milyonlarca tek atımlık eser verdi. Bunlardan binlercesi akıllara ve tarihe kazındı; Gezi'yi mizahsız (sanatsız) hatırlamayı imkânsız kılacak kadar ses getirdi.

Gezi, bir neslin beyin fırtınasıydı. Her beyin fırtınasında olduğu gibi kötü fikirlere de sahne oldu ve yine her beyin fırtınasında olduğu gibi sadece en iyi fikirler sonuca ulaştı. Üç beş tane değil, binlerce "en iyi" fikirden bahsediyorum. Her biri binlerce kez paylaşılan ("takdir gören" diye okuyunuz) binlerce en iyi fikir... Gezi'yle özdeşleşen ve bu fenomeni tanımlamak için kullanılan "orantısız zeka" tabiri bile, bu en iyi fikirlerden biri olarak doğmuştu.

Gel gelelim, eğer bu süreci yanlış değerlendirir ve "Türkiye'deki her genç müthiş bir mizah üretkenliğine sahiptir" sonucuna varırsak, hayatlarını belli bir nitelik ortalamasını muhafaza etmek koşuluyla düzenli mizah üreterek kazanan mizah yazarlarına büyük haksızlık etmiş oluruz (ki bizzat, bazı mizahçıların şakayla karışık da olsa bu haksızlığı kendilerine reva gördüğüne şahidim).

Bu haksızlık senaryosunu sadece mizaha değil, sosyal medyada geniş yer bulan tüm sanat dallarına uyarlamak mümkün, ve bunun nedenini profesyonellikte değil, sanatına hâkim olma vasfında aramak gerek. Örneğin, herhangi bir sosyal medya kullanıcısının yazdığı on yazıdan biri çok "iyi" olabilir, fakat bir yazarın on yazısının onunun da – "çok" olmasa bile – "iyi" olması beklenir. Bu nedenle nasıl şık bir sandalye yapan bir vinç operatörü "marangoz" olarak nitelendirilmiyorsa, çok güzel bir yazı yazan grafik tasarımcıyı da "yazar" olarak unvanlandırmak doğru olmaz (buradan "bir kişi aynı zamanda hem grafik tasarımcı hem de yazar olamaz" sonucu çıkartılmasın). Ve bu, vinç operatörünün imal ettiği sandalyenin şıklığına halel getirmediği gibi, grafik tasarımcının yazısının güzelliğini de lekelemez. Eser yine sanat eseridir, fakat tutarlı bir süreklilikle devamını getirecek disiplin altyapısından mahrumdur.

Sosyal medyada, grafik tasarımcının güzel yazısını okuyan alıcının beklediği tutarlı süreklilik, bir başka vericinin (belki bu kez bir veznedarın) en iyi eseriyle sağlanır. Sonra bir başkasının, bir başkasının... Alıcı, okumak istediği nitelikte yazılar okuduğu müddetçe o yazıları kimin yazdığını çok da önemsemez. Nasılsa her saniye, okuyabileceğinden çok daha fazla yazı yazılmakta ve yayımlanmaktadır.

Bu noktada iş dönüp dolaşıp yine "tüketim" kavramına geliyor. Fakat bu kez zıttı, yani üretim kitlesel, düşünsel ve gönüllü bir üretim. Sosyal medyanın yaratabildiği bilgi çöplüğü ve dezenformasyon tehlikesini bir kenara bırakıp işe salt "yararlı üretkenlik" açısından yaklaşınca, "böyle tüketime can kurban" diyorum.

Edebi kalıcılık versus teknolojik geçicilik

Geçtiğimiz yüzyılda yazılmış bilhassa yabancı eserlerde, Volkmenini takıp Buzuki X-300 model motosikletine binen, Fiston marka sigarasını yakarak ortamdan uzaklaşan karakter tasvirlerine sık sık rastlar, üstelik tüm o geçici teknoloji ürünlerini dönemsel bir tasvirin tamamlayıcısı olarak takdir eder, kutsardık. Belki bu tarz aşırı spesifik referanslara çoğunlukla "yabancı" edebiyatta şahit olduğumuzdan, içinde bulunduğumuz sosyal medya çağının Ayfon 5es'li, tabletli, dizüstü bilgisayarlı, dokunmatik ekranlı tasvirlerini garipsiyor, tüm bunları gelip geçici bir kültürün sabun köpüğü ürünlerine yoruyoruz. Bu tür anlatımların geçtiği eserlere, "sadece bu çağın insanına hitap eden, edebiyat tarihinde hiçbir şekilde yer bulamayacak" eserler olarak burun kıvırıyoruz. Belki siz kıvırmıyorsunuz ama ben kıvırıyordum. Birçok kişinin de kıvırdığını biliyorum.

Sonra şöyle düşündüm: Belki de çağımızın gerçekliği budur? Edebi kalıcılık adına dönemsel gerçekleri gözardı etmek doğru mu? Daha isabetli bir soru: Müthiş bir hızla ivmelenen dönemsel geçiciliğin, edebi kalıcılığa olumsuz etki edeceğini nereden çıkartıyoruz? Yoksa edebiyatta büyük yer işgal eden radyonun, fonografın, telgrafın, trenin, hatta tekerleğin ve ateşin, hatta ve hatta yazının ta kendisinin, teknolojik şeyler olduğunu gözardı mı ediyoruz? Teknolojinin sürekli gelişen bir kavram olduğunu, aslında yazılan her şeyin dönemsel olduğunu unutuyor muyuz?

Belki şimdi çok daha ötesini tahayyül edemiyoruz ama, bugünkü anlamıyla sosyal medyanın da gelip geçici olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Belki sosyal medya ve edebiyata dair tartışmalar herhangi bir sonuca ulaşamadan medya yepyeni bir yapıya evrilecek ve yepyeni tartışmalar başlayacak. Ola ki edebiyatı binlerce yıldır biz farkında olmaksızın sınırlayan engeller kalkacak. Belki her şey çok daha güzel olacak; ya da kim bilir, belki bildiğimiz anlamıyla edebiyat son bulacak.

Şimdi bırakalım su aksın yolunu bulsun.

Sosyal Medya Bir Nimet mi?

Tunç KURT

"Sistemler sistemleri doğuruyor. İnsan doğası gereği kendine başka yollar çizebiliyor, nitekim bu kişisel paylaşımlar sayesinde artık en güvenilir habercilik, bireysel habercilikti. Bir ihtiyaçtı çünkü. Güvenilirdi, bilgiyi sansürlemek için zaman bile yoktu. Bu yüzden Cumhurbaşkanı, Başbakanken sosyal medyayı "baş belası" olarak nitelendirmişti."

İnternetin bilgi paylaşımı konusundaki muazzam hızıyla yarışabilmek mümkün değil. Bir içeriğin saniyeler içinde okurlara ulaştırılabilmesi açısından hiçbir basılı yayın bu hızın karşısında duramaz. Örneğin bu yazı bile kaç insana ulaşacak? Bu yazı, bir blog sayfasına yüklenip Twitter, Facebook aracılığı ile yayınlansaydı daha fazla insana ulaşırdı. Hal böyle olunca sosyal medya bizler için büyük bir nimet. Daha ilk paragrafta soruma cevap verdiğime göre neden nimet olduğunu açıklamalıyım.

Sosyal Medya ve Habercilik

Gazetelerin bile online okunduğu, televizyon kanallarının online izlendiği günümüzde, haber içeriklerinin "Flaş Gelişme" yazısı ile fişeklenerek karşımıza anında gelmesi günceli takip etmek için çok önemli fakat yansız bir gazete ve televizyon kanalı olduğunu düşünmek de fazla iyimser bir düşünce olur. Nitekim gazetelerin ve televizyon kanallarının toplumsal olaylardaki sessizliği onlara olan güveni azalttı. Reyhanlı'da ve Gezi Parkı'nda yaşanan olaylara karşı tutumları yüzünden zaten az olan bu güven, tamamı ile yok oldu.

Bir ülke düşünün ki gündemi gazete ve televizyonlarından değil de Twitter'dan takip etsin? Hükümet kanalıyla basın sansürü olduğunun en belirgin kanıtıdır bu. Gezi'de devlet halkına zulmederken televizyonlar penguen belgeselleri yayınladıklarında ülkesinin tüm halklarına karşı suç işlemiştir. Haber alma özgürlüğüne yapılan bir darbeydi bu. Aynı şekilde Reyhanlı olayındaki belirsizlikler için de geçerliydi. Basın yasaklanmıştı. Ülkemizde, yanı başımızda gerçekleşen olaylardan gazete ve televizyonlardan değil de Twitter'daki kişisel fotoğraf ve bilgi paylaşımı sayesinde haberdar olmuştuk. Reyhanlı'dan gelen telefonlarda anlatılanlar, Twitter'da paylaşılan fotoğraflar ile okuduklarımız ve izlediklerimiz çok farklıydı.

Sistemler sistemleri doğuruyor. İnsan doğası gereği kendine başka yollar çizebiliyor,

nitekim bu kişisel paylaşımlar sayesinde artık en güvenilir habercilik, bireysel habercilikti. Bir ihtiyaçtı çünkü. Güvenilirdi, bilgiyi sansürlemek için zaman bile yoktu. Bu yüzden Cumhurbaşkanı, Başbakanken sosyal medyayı "baş belası" olarak nitelendirmişti.

Sosyal medya, eski kuşakların alışık olmadığı bir ortamdı. Devletin alışık olduğu protokol kültürünü alt üst etti. Normalde yanına bile yaklaşamayacağınız politikacılar ile doğrudan iletişime geçebilmesiydi protokol kültürünü alt üst eden. Karşılarında el pençe divan durulmasına alışmış politikacılar için bir yumruk gibiydi. Her kesimden insan, özellikle de gençler söylemek istediklerini anında söylüyordu. Özellikle de yeni neslin mizah anlayışı altında ezildiklerini gördüler. Onlar için işin kötüsü karşılarında denetleyemedikleri, susturamadıkları bir düşünce ortamı olmasıydı. Binlerce insanın sosyal medya üzerinden haberleşerek Gezi olaylarını canlı tutmayı başardıklarını gördüler. 17 Aralık olaylarıyla başlayan ve akabinde yayınlanan ses kayıtlarının internet ortamında yayınlamasıyla internet yasası çıkarılmış eski başbakan Facebook'un Twitter'ın kapatılabileceğini söylemişti. Açıklaması ise "Milleti Youtube'a, Facebook'a yediremeyiz. Kapatılmaları dâhil, gereken yapılacak." şeklindeydi. Dediği gibi de oldu, Twitter, Youtube kapatıldı. Gazeteler, televizyonlar birkaçı hariç zaten susturulmuştu. Sıradaki en büyük güç sosyal medyaydı haliyle. Bilgisayarın inceliklerinden pek anlamayan benim gibi pek çok insan DNS ayarlarını değiştirmeyi bile öğrendi bu vesileyle. Sosyal medyanın habercilikteki etkisi böyleydi. Peki, edebiyat ortamındaki yeri ne durumda?

Sosyal Medya, Edebiyat ve Yayıncılık

Günümüz edebiyatının en büyük sıkıntısı tahmin edileceği üzere dağıtım sıkıntısı. Yani yazarın okurla buluşamaması. Doğrudan iletişim bu anlamda birçok sınırın önüne geçti. Genellikle Twitter ve Facebook kullanımı ürünlerin tanıtımı amaçlı kullanılıyor. Yazarların twitter adreslerine baktığımızda kitaplarından 140 karaktere sığan cümleleri paylaştıklarını görüyoruz. Bir anlamda kişisel bir reklam aracı Twitter. Hemen her Twitter kullanıcısının bir de blog sayfası mevcut. Derdini 140 karakterle sınırlamak istemeyen kişiler, bloglarında düzenli olarak yazdığı yazılarını Twitter ve Facebook üzerinden paylaşıyorlar. Bir anlamda sosyal medya yazılan içeriğin dağıtımcısı konumunda. Yani sözünü ettiğim dağıtım sıkıntısı böylece ortadan kalkmış oluyor. Hem ucuz hem sınırsız bir dağıtım her yazarın istediği bir şey.

Blogspot, Tumblr, Wordpress gibi blog sayfaları; yazan kişi için önemli bir yer tutuyor. Dünyada bizden önce gelişen bir tür blog yazarlığı. Twitter'da fenomen diye tabir edilen takipçi sayısı çok olan kişilerle başlayan blogger kavramı da yazılı basın için yeni bir mecra oluşturdu. "Diz üstü edebiyatı" denen bu tür ile blogger-yazarlar ortaya çıktı. Yazıların niteliği tartışılır fakat yayın sektörüne canlılık kazandırdığı tartışılmaz derecede gerçek. Pucca ile başlayan bu furya şimdilerde yeni isimlerin katılımı ile hızla devam ediyor. Değme yazarların kitapları bile satış oranlarında bu blogger-yazarların altında kalıyor. Elbette ki satış oranlarının önemli olduğunu söylemiyorum. Derdimiz sadece edebiyatsa eleştirim farklı yönde olurdu ama yayıncılık açısından düşününce önemli bir gelişme olduğunu düşünüyorum.

Yayınevleri de sosyal medyanın bir nimet olduğunun farkında. Bu yüzden varlıklarını bu mecrada hakkıyla gösteriyorlar. Yeni çıkan kitapların, basıma hazırlanan ürünlerin tanıtımını anında yapabiliyorlar. Hatta okurlarla yakın iletişime geçebiliyorlar. Ödüllü yarışmalar, anketler düzenleyebiliyorlar. Eleştirileri doğrudan dinleyebiliyor olmaları da çıkan ürünlerin niteliğine katkıda bulunuyor. Özellikle kendi yağında kavrulan, arkasında banka, holding olmayan, butik yayınevleri için reklam açısından büyük bir kolaylık.

Sosyal Medya, E-Book, Dergi ve Fanzin

Teknolojinin gelişmesi ve e-book, kindle gibi elektronik kitapların icadı ile basılı yayın sektöründe bir yenilik yaşanmıştı. Bizde etkisi-

ni henüz tam gösteremedi. Bizim gibi romantik okurlar için uzak durulan bir şey e-book. Yanında kütüphaneni taşıyabilmenin kolaylığını görmezden gelip retro kişiliğimizden ödün vermiyoruz inatla. Sosyal medyada fenomen olmaya hepimiz adayken hala elektronik bir araçtan kitap okumayı reddediyoruz. Kitap kokusunu seven, satır altı çizen, boş yerlere notlar alan, biraz daha geriye gidip sayfaların arasında çiçek kurutan biz kitap fetişistleri için hala uzak durulması gereken bir icat. Ben de tavrı bu şekilde olanlardanım maalesef. Kitap biriktirme hastalığı gibi bir durumum olduğunu hissettiğim oluyor. Daha ne kadar teknolojiye sırtımızı döneceğimizi bilmiyorum ama bunun fazla sürmeyeceğinin farkındayım. Yayınevleri de bunun farkında olmalı ki elektronik kitap üzerine düşünmeye başladılar. Çevrede elinde kindle ile dolaşan insanları gördükçe değişim zamanının yaklaştığını hissediyorum. Sosyal medya üzerinden e-kitap, dergi ve fanzinlerin internet sayfalarına, bunların pdf. formatlarına ulaşmak mümkün. Yıllar öncesinde Günter Grass'ın Teneke Trampet romanının bile pdf'ini bulduğuma göre (ki o dönemde baskısı tükenmiş bir kitaptı) esere, edebiyata ulaşmak daha kolay. Bu da ayrı bir kolaylık okur için.

***

Sosyal medya, bizde sosyalleşmek için daha etkili. İnsanlık ilişkilerini bozduğundan, insanları sosyalleşirken asosyalleştirdiğinden söz etmeyeceğim. Yapılan check-in'ler, yenen yemeklerin fotoğraflarının görgüsüzce paylaşımı, selfie modasına uymak kişisel seçimlerdir ki bu beni ilgilendirmez. Çok olsa kişisel bir rahatsızlık uyandırabilir. Sosyolojik tespitler yapmak bana düşmez ama gerçekte sosyal medyanın daha güzel amaçlara hizmet etmesi gerektiğini düşünüyorum. Ülkemizdeki düşünce özgürlüğünün susturulması, sansür, taraf olmayanın bertaraf edilmesi gibi gerçekler varken yaşamların gözler önüne serilmesi böylesine önemli bir nimetten gereğince faydalanamamaktır.

Bu güç de elimizden alındığında sesimizi nasıl duyuracağız? Bu yüzden sosyal medyanın hakkını vermek gerekiyor. En başından beri vurguladığım "Nimet" sözcüğü bu anlamda değerini kazanıyor benim için.

Sosyal Medya ve Yazma Disiplini

Koray SARIDOĞAN

"Tabii burada bir eski zaman nostaljisi yapmıyorum. "Nerede o eski yayıncılık" dedirtecek fikrim de, tecrübem de yok. Burada bahsettiğim, bugünün yazar adayının yazma yöntemlerine hızla tesir edecek olan acelecilik."

İmkanların çokluğu, üretimin niteliğini düşürür mü? Muhtemeldir. Ahmet Mithat Efendi'yi en azından ismen duymuşsunuzdur. Tanzimat'ın "kırk beygir gücünde yazı makinesi" olarak ünlenen ve sayısız esere imza atan bu büyük yazarı, aslında büyüklüğünü daha çok, çalışma azminden, eserlerin sayısından ve konunun çeşitliliğinden almıştır. Son yıllarda eser okuma ve inceleme yöntemlerindeki yenilikler bize yeni bakış açıları sunsa da Ahmet Mithat'ı yazı makinesi yapan en önemli iki unsur, okuma-araştırma-yazıya dökme konusundaki bitmek bilmeyen enerjisi ve aynı zamanda evinin altına kurduğu matbaasıdır. Edebiyattan bilime, felsefeden dine, spiritüalizmden materyalizme, tarihten tıbba kadar hemen her konuda kalem oynatan Ahmet Mithat, tüm bu bolluğa rağmen edebi bir derinliğe ulaşamamıştır mesela. Yazdığını hemen aktarma, okuyucuya bir şeyler öğretme çabasıdır bunun sebebi. Ne edebi eserlerinde teknik yoğunluk vardır, ne de fikri yazılarında belli bir yüzeysellikten kurtulabilmiştir. Hakkında çalışmalar yapan akademisyenler, onun her konuda eline geçirdiği kaynakları hızla okuduğu, sonra kendi fikirleriyle karıştırarak sentezleyip hemen kaleme aldığını ve yayımladığını söyleyerek bu yüzeyselliği açıklarlar. Sosyal medyayı, Ahmet Mithat'ın matbaası gibi düşünmek saçma gelmiyor değil mi? Demek ki imkanın çokluğu arasında yazmanın kontrolünü ve disiplinini kaçırmak, niceliği artırsa da niteliği düşürüyor.

İnternet, dijitalleşme, e-kitaplar basılıların yerini alır mı, matbaanın sonu mu geldi ve bunun gibi klişe endişelerle ilgili değil bu yazı. Elbette bu büyük gelişmeler, biraz nostaljik feşizmin, biraz temas ederek güven duyma güdüsünün, biraz da diğer sebeplerin ürünü olan eski usül okuma, yazma ve yayın mecralarının yerini almayacak fakat kendi mecrasını kendi araçlarıyla da yaratmaktan kaçınamayacak. Yarattı da zaten...

Sosyal medya ile ilişkisi açısından "edebiyat" meselesini ele aldığımızda, bu başlığın altına girebilecek okuma, yazma, yayımlama, üretme-tüketme gibi alt başlıklardan beni en çok yazma eylemi ile olan kısmı ilgilendiriyor. Çünkü yayın yöntemi, üreticisi, tüketicisi, meraklısı, ilgilisi nasıl olursa olsun neticede tüm bu çarkın en can alıcı iki unsuru yazar ve metni...

Bazıları kendi kitlesi için, bazıları çoğunluk için de olsa bugün bir şekilde "hatrı sayılır " hale gelmiş yazarlar, zamanlama itibariyle sosyal medyanın bu yazıda bahsedeceğim açılardan risk teşkil eden taraflarına rast gelmediler. Bu yazı, yazmanın dünyasına ucundan kıyısından girmiş veya girecek olan ya da girmeyi arzulayan yeni kuşak akranlarımı konu ediniyor.

İnternet ve dolayısıyla sosyal medya bize bir hız getiriyorsa ve önünde sonunda bir hız alışkanlığına dönüyorsa, bugünün yazan, yazmaya başlayan, yazmak isteyen, heves eden ya da yazmayı idealist bir tutkuya çeviren tüm yazma eylemcileri için bu hız, üretim süreçlerine de tesir edecektir. Bir yandan olağanüstü avantajlar getiren bu hız, diğer yandan büyük de bir tuzağa dönüşüyor.

Ekranda açık olan dijital beyaz sayfadaki öykünün, şiirin, makalenin ya da her neyse, bittiği an birkaç fare tıkıyla yayınlanacağını ve doğrudan birilerine ulaşacağını bilmek, sabırsızlığı doğuracak ister istemez. Eski usül yazarların değil yazılarını yayınlayıp okutacak birilerini bulmaları, yazılarını birilerine okutmanın doğru olup olmadığı ikilemine karşılık akranlarım, yazar yazmaz kendi "kitle"sine "bakın yeni bir öykü yazdım, tıklayın, okuyun, paylaşın, herkes okusun!" diyecek biraz sonra. Dahasını söyleyeyim; haftaya basılacak olan kitabının adını koyamayıp bir haftadır sosyal medyadaki hesabından okuyucularına oylama ile kitap ismi danışan "yeni yetme" yazarlar da görüyorum. Bu acemilikte bir yazarın kaleminden neler çıkar, bunu hangi yayıncı basar, bu da başka bir tartışma konusu...

Tabii burada bir eski zaman nostaljisi yapmıyorum. "Nerede o eski yayıncılık" dedirtecek fikrim de, tecrübem de yok. Burada bahsettiğim, bugünün yazar adayının yazma yöntemlerine hızla tesir edecek olan acelecilik.

Sosyal medya şöyle dursun, '80 sonrası ve özellikle '90 sonrası edebiyattaki "yeraltı" özentisinin de payı var şikayetçi olduğum bu konuda. Yeraltı nedir, var mıdır, yok mudur tartışmıyorum. Fakat yeraltı her ne ise onu yanlış anladığına emin olduğum, "ben zaten anlaşılmak istemiyorum yea!" tayfası ya da "kelimeleri kusar gibi yazmak, işte bu!" diyen tayfayı, bir edebiyat ustası olduğumdan değil ancak kendi zevkine sahip alelade bir edebiyat sever olarak tasvip etmiyorum.

Doğru dizeyi bulmak için şiirini kırk yıl boyunca bitirmeyen şair kadar saplantılı olmayı önermiyorum elbet; fakat bir kimse, iyi bir metin yazmayı, kelimelerin gerçekten esrarengiz dünyasının derinlerine inmeyi, onları kalemi eline aldığı ilk günkü acemiliğiyle yıllarca benzer kombinasyonlarla bir araya getirmek yerine farklı yazma yöntemleri, farklı kelimeler, farklı zevklerden oluşturmak, sonra zaman içinde bu karmaşadan süzülüp bir özgün üsluba dönüştürmeyi arzuluyorsa, bugün çok da idealize edilen "kusar gibi yazmak" heveskârlığından çıkmaktan başka çaresi de yok.

Bir metinle sevişmeyi tek gecelik ilişkinin aptal ve geçici heyecanına indirgersek, bir süre sonra tüm metinler, partnerler gibi aynılaşmaya başlayacaktır. Bu tek gecelik maceraları anlattığınız arkadaşlarınız, yani okuyucular, bunu bir süre daha yiyecektir. Zevkle kulak kesilip, yeni bir hikâye var sanacaklardır. Oysa ortada bazı karakterleri değişse de kurgusu, motifleri aynı giden bir hikâye olduğunu önce metnin yazarı anlayıp düşüşe geçecek, sonra yavaş yavaş kendisine kulak kesilenleri de kaybedecektir.

Hasan Ali Toptaş, *Harfler ve Notalar* kitabında, "hikâye dediğimiz şey kelime kusarak değil, kelime yutarak yazılır" der. Toptaş'ın metinleri bu cümleyi doğrular mesela. Akademik bir çalışmayla ameliyat edildiğinde belki Toptaş retoriğinin temel unsurlarını çıkarabiliriz ama onun her bir cümlesi, üzerine düşünüldüğü, filtrelerden süzgeçlerden geçirildiği son derece aşikâr olan metinleri o kadar güçlüdür ki aynı hikâyeyi on defa yazsa bile, okudukça kurgunun önüne geçip kurgunun kendisi olan dili, yeni bir atmosfer sunacaktır bize.

İşte, pek çok açıdan edebiyat ile ilişkisi değerlendirilebilir olan sosyal medyanın, edebiyatı yapan ve yapacak olan kimseler ile ilgili önemli handikaplarından birisi de yazma yöntemlerine takacağı bu çelmedir. Metnin türü ne olursa olsun, yazıldıktan sonra üzerinden geçilmeyen, en azından ikinci bir okuması bile yapılmadan yayınlamaya alışan, yani aslında metni metnin kendisi için değil, önce onu okuyup "layklayacak", yorumlayacak, şansı varsa paylaşacak olanlar için yazıldığı gerçeği ortaya çıkıyor. Peki bu beğeniler, yorumlar ve paylaşımlar, işin son aşamasında kime ne sağlıyor? Zaten tek tıkla ekranına gelenlerin çoğunluğunu beğenecek olan okuyucuya mı, zaten profilini kendi medya binası sanan hevesli yazarcığa mı? Yoksa metnin kendisine mi?

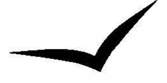
Sosyal medyadaki hız ve alıcıya doğrudan ulaşmadaki acelecilik, sadece ve sadece işte o kusar gibi yazmakla övünen yazar adayının veya kendini çoktan "yazar" addetmiş olanın cici egosuna yarıyor. Ego derken de öyle bir-iki takdirle tatmin olanından bahsetmiyoruz. Tek gecelik ilişki metaforunda olduğu gibi; her biri bir süreliğine geçerli olup sonra bir tanesine, sonra yeni bir tanesine daha ihtiyacı olana kadar. Yazarı daha fazlasına yazmaya teşvik önemli elbet; tabii metni, metin için yazıyorsa...

İkinci sınıf edebiyat sitelerinin vazgeçilmezi olan "falanca yazardan yazmanın 10 sırrı" tadındaki paylaşımlarda, büyük yazarların ortak tavsiyesi hep şu oluyor: "Sadece yazın! Başka bir şey düşünmeyin! Kim okuyacak diye düşünmeyin! Yazıyla baş başa kalın..." Bu noktada, sanatın toplum için mi yoksa sanat için mi olduğu klişesine bence en net cevap, kendileri ortaya özgün bir edebiyat koyamasalar da bu cümleyle beni benden alan Fecr-i Âticiler'den gelmiştir. Edebiyatımızın ilk beyannamesini sunan bu topluluğun tanımı şudur: "Sanat şahsi ve muhteremdir." Bitti!

Yani diyor ki genç kardeşim; "sen öyle burnunu siler gibi, mastürbasyon yapar gibi yazıp hemen karşı cinsten gelen beğenilerle şımarıyorsun, hatta o 'underground' tavrının verdiği bir sözde özgüvenle çapkınlık malzemesi de yapıyorsun da, sanat o kadar basit bir şey değil" diyor. "Muhterem" diyor, saygı değer bir iş yaptığını söylüyor ve en önemlisi de "şahsi" olduğunu vurguluyor. "Yazdığın şeyi hemen ortaya saçıp dökme, en azından bir süre sırdaş ol, dön dolaş bir daha bak, o zamana kadar yapmadığın ne yapabilirsin bir gözden geçir. Bu sanat denilen şey, senin önce kendin, sonra metnin için yaptığın bir şey olmalı. İki üç layk'la ölçülecek şey değil" demek istiyor yani...

Her ne kadar konuyu "edebiyat ve sosyal medya" arasında sınırlamak istesek de, birbirini etkileyerek oluşan bir zincirlemede sosyal medya ve yazma yöntemleri arasındaki ilişki, en özet tabirle "aceleden uzak, asosyal ve üçüncü kişileri karıştırmadan yazılmalı" temennisinde kalıyor. Yine de ister istemez, yazmaya heves edenin kendi egosuyla ilişkisine sıçrıyor konu. Neticede, sosyal medya denilen şeyin narsisizme yol açtığını bilimsel olarak da öğrendik. Sosyal medyanın riskli yanı ise zaten inanmaya teşne olan insana verdiği altı boş özgüven duygusu. Ve boş özgüven ile kibir, en azından üretim saatleri içerisinde üreten insanın en büyük engelidir, diye düşünüyorum.

Belki de yazarın metnine gösterdiği muamele, egosuna gösterdiğiyle aynı. "Mükemmelim ben" demekle, "mükemmel oldu" demek arasında çok fark yok. Memlekette tevazudan eğildikçe arkanıza geçmeye çalışanlar çıkacaktır elbet ama içe sinen metinler yazmanın yolu da hem egoyu, hem metni törpüleyebilmekten geçiyor. Eksikleri tamamladıkça yeni yeni eksikler bulmaktan, asla tamamlanmayı beklememekten hatta...

Sosyal Medya: Kimliklerin Görünürlüğü, Kutsala Dokunmak ve Sokak

Emek EREZ

"Her nesil diğerinden daha az okuyor ancak daha çok izliyor." Yıllar önce Ulus Baker'in yaptığı bu tespit, günümüzde daha da anlam kazanarak kendisini yeniden üretiyor. Son dönem hem ülke gündeminin, hem ev içinin, hem de sokağın en çok tartışılan konusu sosyal medya. Ulus Baker'in biraz sitemlice ifade ettiği bu gerçeklik bu gün tam olarak yaşamımızın gündemi olmuş durumda. Ancak konu elbette ki biraz daha farklı boyutta. Sosyal medya özellikle Gezi Direnişinden sonra insanlar için yaşamsal bir anlam ifade etmeye başladı. Devlet iktidarının baskısı arttıkça, ifade alanları daraldıkça, Twitter, Facebook, Youtube gibi ortamlar, insanların hem yaşamsal, hem siyasi, hem de duygusal anlamda ortaklık kurmalarının yeni bir aracı haline geldi.

Sosyal medya neden bu kadar gündemde ve yaşamsal diye düşündüğümüzde karşımıza pek çok farklı sebep çıkıyor. Birinci olarak, sosyal medya bir yüzleşme alanı, insanların kimliklerini gizlemeden, düşüncelerini açıkça ifade edebildikleri bu mekânsal boyut, farklı kimliklerin birbirlerini tanımasının yolunu açtığı gibi, bilinçlerinde devlet mekanizmasının oluşturduğu ön yargıyı kırabildikleri bir alanda açıyor. Ben Ermeni'yim diyen bir birey, 1915 Ermeni katliamının acısını, sıkıntısını, bellekte açtığı yaraları ifade ederken, yıllarca resmi tarihle büyümüş bir başkasının bu konuda merak etmeye başlamasını sağlayabiliyor. Kimliklerin görünürlüğü, özel olanın ortaya çıkışı, kamusal alanda görünmez olanın görünürlüğü demek. Bu anlamda "özel" kavramı felsefeci ve sanat kuramcısı Gerald Raunig'in ifadesiyle daima kendinde bir eksiklik, bir yoksunluk, bir yoksun bırakılmışlık taşıyanın kamusal alana çıkışı anlamına geliyor. Bu ortaya çıkış sosyal medyanın en büyük işlevlerinden birisini yerine getiriyor o da bireylerin duygu ve vicdan ortaklığında buluşmasının sağlanması. Aynı zamanda farklı kimlikleri belki de sadece kimliğiyle değerlendirmemeyi öğrenmenin, kafada tasarlananla, etkileşim kurulanın gerçekliğiyle karşılaşmanın, ortak olan bir anın yakalanmasına karşılık geliyor. O an, belki de Türk, Kürt, Alevi veya Ermeni gecenin bir saati aynı şarkıya ağlayıp, aynı şiirin dizesine aynı yorumu yapabilme anı, ortak bir duygu ve arzu anı olarak karşımıza çıkıyor.

Sosyal medyanın gözlemlenen bir işlevi de kutsal olanın dokunulur olmasını sağlaması. Sosyal medya öncesinde sadece sınırlı medya organlarının gösterdiği kadarıyla bilinen ve genelde kutsal bir motivasyonla dillendirilen liderler, politikacılar ve devlet aygıtı imgesi sosyal medya sayesinde dokunulur bir alana taşınıyor. Liderlerin ya da politikacıların; bir tweeti, bir konu hakkında yaptıkları bir yorum,

zaafları anlık bir gündem yaratabiliyor. Bu durum insanların kafasında yer etmiş olan simgesel anlamların yıkımına sebep olduğu gibi yaratılmaya çalışılan iktidar tahakkümünü de yerle bir eden yıkıcı bir durumun ifadesi haline geliyor. Böyle durumlarda insanların gösterdiği tepki yayılırken, açılan hashtaglerle, hazırlanan capslerle iktidarın üsttenliği yok oluyor. Bu anlamda sosyal medya kullanıcıları, kendilerini yönetenlerin, bilinçte yaratılan imgelerinin gerçekliğiyle yüzleşiyor ve kafalarındaki kutsalı kırmış oluyorlar.

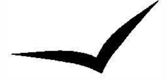
Sosyal medyanın devlet iktidarı tarafından bu kadar korkulur bir hale gelmesinin başka bir sebebi de elbette sokak hareketlerinin örgütlenmesindeki işlevi. İspanya, Mısır, Occupy Wall Street ve Taksim gibi meydanları, dolduran kitlelerin sosyal medya ile birlikte tanımlanıp, anılır olması durumun göstergesi mahiyetinde. Bu durum, sosyal medyada etkileşen kitlelerin devlet iktidarının yaşamsal olanın her anına tekabül eden biyo-iktidar tahakkümüne olan tepkilerini, yine bu alan üzerinden duyurarak bir aradalığı, sanallıktan gerçekliğe taşıdıkları anlamına geliyor. Gazeteci Paulo Gerbaudo'nun "Twitler ve Sokaklar" kitabında Amerikalı yazar Jared Cohen'in Mısırlı bir eylemciden aktardığı şu cümleler aslında konuyu özetler nitelikte: "Facebook tarihi belirlemeye yararken, Twitter lojistik paylaşmakta, Youtube ise dünyayı göstermekle kullanılıyor ve hepsi birlikte insanları birbirine bağlıyor." İnsanlar arasında oluşan bu bağ aslında sanal medyanın çok da sanal olmadığına işaret ediyor. Uzaktan da olsa bireyler arası bu etkileşim, en başta bahsettiğimiz görünürlük ve özelin kamusallığı ile de ilgili olabilir. Çünkü özel alanını kamuya açan bedenler resmi olanın dışında bir duygusal ve yerel alanda karşılaşıyor. Majör olan kırılırken, minörler arasında yaşanan bu karşılaşma öznelerin oradalığını yani sokaktaki varlığını etkiliyor.

Sosyal medya devletin en önemli ideolojik aygıtlarından olan medyanın işlevsizleşmesinde de önemli pay sahibi çünkü artık herkes akıllı telefonuyla, ıpadi ile kendi medyasını kurmuş durumda. Yine Paulo Gerbaudo'nun Twitler ve Sokaklar kitabında, BBC muhabiri Paul Mason'ın eylemcilerin kullandığı enformasyon araçları hakkındaki yorumu bu duruma açıklık getiriyor: "Facebook güçlü ama esnek bağlar kurmak amacıyla açık ya da dolaylı gruplar oluşturmakta kullanılıyor. Twitter ana akım hantal 'haber toplama' mekanizmasını atlayarak, gerçek zamanda örgütlenmekte ve haber yaymakta kullanılıyor. Youtube ve Twitter bağlantılı fotoğraf siteleri iddia olarak ileri sürülen şeylerin anında kanıtlanmasını sağlamakta kullanılıyor." Böylece, devlet iktidarının söylemi, yaymaya çalıştığı, manipüle etmeye çabaladığı, önceden olduğu gibi işlemiyor. Devlet iktidarına karşı toplumsal bir iktidar baskısı yaratarak, bu ilişkiyi karşılıklı bir baskı boyutuna taşıyor.

Sosyal medyanın etkisi bahsettiğimiz durumlar dışında edebiyat, sanat, sinema gibi alanlar içinde oldukça önemli gibi görünüyor. Edebiyat siteleri sayesinde pek çok yazar, şair, oyuncu okuyucusu ya da izleyicisiyle direkt ilişki kurabiliyor. Kitabına gelen tepkileri gözlemleyebiliyor. Benzer şekilde oyuncular ya da yönetmenler filmleri ile ilgili olumlu, olumsuz reaksiyonu kolaylıkla birinci ağızdan öğreniyor. Ayrıca sosyal medya yayın evlerinin yeni kitaplarını tanıtma olanağı sağlarken, okuyucu daha çok okuma eğilimine giriyor, merak ediyor denilebilir.

Kısacası sosyal medya artık önü alınamaz boyutta, kimliklerin görünürlüğü, kutsalın dokunulurluğu, sokak hareketlerine olan etkisi, edebiyat sanat ve sinema alanıyla direkt etkileşim sağlaması gibi fonksiyonlarıyla, günümüzde sanalın çok ötesinde bir ilişki alanı sunuyor.

Kısa Kes Anladık ya da Ben O İmgeyi Nasıl Olsa Bulurum

Deniz KARANFİL

Zip. İşte uykum gelmiyor.

Pdf. Bak nasıl yorulmuyorum.

Çevrimdışı. Aman Allahım çok mutsuzum.

Recep'in baş belası burası, burada "görece" özgürce herkes her şeyi söyler ve iş sarpa sarıp içinden çıkılmaz hale geldiğinde hesap kapatılıp mahallenin kahvesinde oturulunabilir ve iyi bir arkadaşın hesabından olan biten bir "seyirci" edasıyla takip edilebilir.

Yaşam ne zaman hakikatle sınasa seni internet meşrulaşır, ne zaman sanal olan haikikatleşse yaşam meşru bir kullanım alanıdır.

Edebiyata yedekten yek dalanların kapıları kırıp "ben aslında anlamam bu işlerden kafam çok çalışmaz" deyip feym olduğu yer de burası. Şiirinin son dizesi bir anda Twitter'da binlerce RT alınca şairleşenler, öyküsünün ilk cümlesi ilk gençlik heyecanıyla binlerce paylaşılınca Facebook'ta hemen ilk romanına başlayanlar bu sayede neredeyse metrekaresine 10 şair, yedi öykücü , 4 romancının düştüğü Google tarlaları. Açıktan ormanların katledilmesine sebep olan yüzlerce kitabın basılıp dağıtılmasına öncü bu sosyal medyadan "ilham" yazın ve talan.

Bir Atilla İlhan dizesi altında, Ece Ayhan ismini, bir Borges öyküsünün sonunda Çehov adını görebiliyorsun ve artık bu o kadar durdurulamaz ve sonsuz hale geliyor ki okuduğundan kendin de şüphe etmeye başlayıp, sahile çekirdek çitlemeye iniyorsun.

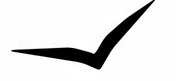
Tarihin bir kapsında daha çıkınlar açıldı oba kuruldu kışlıyoruz sanırım umarım bahar geldiğinde tümüyle hayattan ayrılmış olmayız.

Lakin yanlış anlaşılmasın sosyal medyada bunlar var ve orası işe yaramazdır demiyorum. Bilakis bu işler has okuyucuyu iğrendirir ve doğru yerleri bulmaya doğru şeyler yapmaya hevеslendirir. Edebiyattan edinilen rantın türlü türlü halleriyle, sosyal medyada ne kadar varsan o kadar en çok okunanlar listesine yaklaşırsınlı hallere inat, alternatifini yaratmak bu işin oldum olası fıtratında var.

Ben işin kolektif ve olumsal yanına "10 yıldır şiir yazan biri olarak" ve şiire sağladığı güzelliğe değinmeyi istiyorum biraz da. Öyle ki artık iyi şiir yazıcılarını, şairleri ve hakikatli okuyucuları bir forumda bir sitede bir sayfada toplayıp konuşabiliyor ve ortak düşünebiliyor ve daha rahat yaratabiliyorsun. Sevdiğin bir şairden yazdığı son şiiri mesaj olarak istiyorsun. Aklına takılanı ilk elden hemencecik yazabiliyor ve cevap alabiliyorsun. Kervan düzüp abdal gibi aranmaktan daha kolay. İşin daha olumlu yanı -ki işte burada tam doksana gidiyor top- binlerce yazarın telifini eline geçirmiş istersem okuturum istersem okutmam kafasındaki soyguncu taifesi –bankalı- yayınevlerine inat istediğin gibi istediğin yazarın metnini okutuyorsun okuyabiliyorsun her şekilde. Tamam kolay tükeniyor çabuk harcanıyor ama yaşamı yavaşlatmanın yolu da yine sosyal medya üzerinden gerçekleşecek bir gün en azından öyle umuyorum.

Önümüzde "post yapısal ya da post postmodern zekayla bağışık, salt lirizme meydan okuyan, ben o imgeyi nasıl olsa bulurum siz merak etmeyin, kısa kes anladık," bir edebiyat var ve bu tarafıyla sosyal medyanın birkaç tarlasını da böyle kafaların toplancasıyla ekilir biçilir hale getirebiliriz. Çabalamak gerek.

Bir Facebook Kullanıcısının Geçirmesi Gereken 9 Ateşli Hastalık

Aytaç ARS

"Şimdi bol bol alt dudak ve ne alakaysa Plath ablamızın dizeleri yan yana geliyor. Ölüm, intihar etmiş bir kadının dizeleri ve duştan yeni çıkmış Haticelerin, Ayşegüllerin göğüs çatalları aynı karede. Sevilmeyi ve okşanmayı bilmeyen gövdelerin görüngüler dünyasında simülatif köşeler kapma telaşı! Gösteriyorum; öyleyse varım. Biraz daha şiir?"

1- **Boyun, köprücük kemiği ve sırt teşhiri:** Önceden teşhir hastalığına ve meramına kapılmış insanlar; bu gösterimler için otobüsün arka koltuklarını; semtlerin uzun ve gizemsiz tünellerini, metro çıkışlarını falan seçerlerdi. Ama sonra Sylvia Plath şiirleri ve köprücük kemiklerinin fetişizmi ortaya çıktı. İsviçreli bilim adamları ve pek mutsuz genç kızlarımız ortaklaşa bir araştırmayla teşhirin seksten daha ateşli; flörtten daha tatlı, Aşk'tan daha romantik olduğunu buldular. Şimdi bol bol alt dudak ve ne alakaysa Plath ablamızın dizeleri yan yana geliyor. Ölüm, intihar etmiş bir kadının dizeleri ve duştan yeni çıkmış Haticelerin, Ayşegüllerin göğüs çatalları aynı karede. Sevilmeyi ve okşanmayı bilmeyen gövdelerin görüngüler dünyasında simülatif köşeler kapma telaşı! Gösteriyorum; öyleyse varım. Biraz daha şiir?

2 – Ben Ortadoğu'lu Bir Amerikanım Kompleksi: Kısaca "ödip" karmaşası… Uzunca hem "On The Road filminin 1 kadın 2 erkekli grup seks fotoğraflarını paylaşırım' hem de kız arkadaşımın facebook hesabını kontrol ederim" ikilemi… İçimizdeki Ortadoğulular saçlarımızı Amerikan tıraşıyla keserken; beynimizin kafası karışıyor; kalbi aritmik atıyor. Coğrafya derslerimize beden hocaları girdi diye mi böyle oldu? Ateşin bulunuşunu yağmur duasıyla kutlayan manyak kabilelere döndük. Savunduğumuz radikal özgürlük ile içinde yaşadığımız muhafazakar Zeytinburnu çocukluğunu barıştırmaya çalışırken; dayak yiyen bir tek biz olduk. Mevcudiyet, şaşkınlıkların sarsıntısıyla depremine hazırlanıyorum. Erkek histerisi… Penis omza! İleri marş!

3 - Seni Seviyorum Diyemem Ağbi ama Tüm Fotoğraflarını Beğenirim Manyaklığı: Küçükken dansa davet diye bir oyun vardı. Hoşlandığımız hatunlara sevgilerimizi 'dilin yetersizliğine' inanarak dansa davet oyununda ona 'teklif' ederek beyan ederdik. Dil, biz

çocukken yetersizdi. Sonra dil, ağza oturdu. Toplum birtakım klişe mekanizmalarıyla özrü, teşekkürü, iyi geceler demeyi öğretti. "Seni seviyorum, seni istiyorum, seni, seni, seni" kelamları ise Enigma'dan sonra çözülmesi en zor şifre olarak bilinçaltının Bizans zindanlarında ve Fildişi sahillerinde kalacak. Aşk, "seni beğeniyorum" cümlesindeki gizli öznesinin kaprisidir artık. Aşk, farenin sol tuşu çalıştığı kadar; bir tık kadar yakın, bir tık kadar uzaktır artık.

4- Check-İn Hastalığı: Görüntüler ormanında elbette varız. Uluyarak, miyavlayarak ve sayıklayarak. Ben varım! Karanlıkta, mum ışığında, elektrik kesintilerinde; kablolarda dolaşan gizil sinir uçlarında, odamın galaksiye açılan dar kapısında ben varım. Varlığın bilinci, kendini an ve an tekrarlamak zorunda. Şuradaydım, evet. Oradaydım, evet. Bir tür 'burada olamama bunalımının' çeşitli yönlere saçılmış harita yırtıkları. Bölünmüş benliğin mekanla uzlaşmaya çalışması; mekanla örtünmeye yırtınması, mekanla gizlenme çabası. Kendini bulunduğun yere saklamak. Bulunduğun yer olarak. Marka imajının dev binalara bürünmesi bu... İnsanın örümcekleşmesi, onlarca, yüzlerce, binlerce kıllı ayakla tüm evrene yayılma disiplini. Şüphesiz disiplinsiz bir disiplin bu... Yakında tüm evren dev bir tabut reklamına dönecek. Ve evet. Orada da olacaksınız.

5- Kendi Durumunu Beğenme – Yalnız Kalma Korkusu: Paylaşmaya değer bulmak ile beğenmek arasındaki kalın çizgi. Kendi yaptığı pastaya âşık olan aşçı dramı. Pastayı o kadar çok seviyor ki; tamamını yiyip bitiriyor. Pastaya o kadar hayran ki; ona dokunmaya kıyamıyor. Fetişleştirilmiş pasta; aşçıyı nesneleştiriyor.

6- Beyan ve İhbar Manyaklığı: Yazılı, sözlü, görsel ve artık 'götsel' bildiri. Kendini, yapmadığı suçlardan, işlemediği cinayetlerden, tanık olmadığı hadiselerden dolayı ihbar eden var oluş. Hey ben kendimi icat ettim. Kamuoyu nerede kaldı? Acilen ona duyurmam gereken dil atıklarım var. İlişkim var. Sevişiyorum. Partnerim var. S.kişiyorum. Egom var. Şişiriyorum. Hiçbir şeyim yok. Hiçbir şeyim yok. Hiçbir şeyim yok. Herkes gölgemi elektrik kesintisi sansın diye bilgisayarımı usulca kapatıyorum.

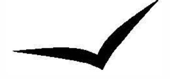
7- Yediğini İçtiğini Gösterme Çılgınlığı: Son kuzu çevrildiğinde, son beytinin fotoğrafı çekildiğinde, son cacık sulandığında insanoğlu "modem"in yenmeyecek bir şey olduğunu anlayacak.

8- Klavye Kahramanlığı Sendromu: Sokakta, edebiyatta, sinemada, kaldırımlarda, bodrum katlarında, Kadıköy sokaklarında, Beylikdüzü metrobüs hattında, köpeklerin yaşam alanında, arka balkonlarda bir bok becerемeyenlerin bile isteye kapıldıkları hastalık... Kişisel doktrin zırvalarından peydahlanmış klişe devrim yükselişleri! Hey hey hey! Bizim de günümüz gelecek! Gelecek elbet. Yeter ki anacığın internet faturasını yatırmayı unutmasın.

9- Kitlesel Paranoya; "Bu Bir İddiadır" Jeneriği: Odana girdin; perdeleri çektin; bilgisayarı açtın. Ulusa seslenmek için balkona çıkmış gibisin. On dört milyar kulak ağzının hizasında. Herkes ortaya atacağın komplo teorilerini; yapacağın tespit ve tahlilleri; hükmünü vereceğin hakikatleri beklemekte... Sen en tepedesin. Öyle ki piramitler senin icabetinle dikildi. CIA, senin yatak odanda kuruldu. Colomb, Amerika'yı işgal etmeden önce senin evine uğradı. Sen sanal bir kral; simülatif bir prens; gerçeküstü bir şahsın. Yaz ve hükmet. Bildir ve gümlet. Körün gör; karanlığın kork dediği zaman diliminde; bizi uzaylılar değil yine biz kaçıracakken; yanılgının aritmetiğini hafiflet. Bir tek sen varsın çünkü; ey insan; ey yarım özne! Dağılana kadar gerçekliğin bütünü; şişene kadar ellerimizdeki son ipuçları; otur masana ve dünyaya hayret et.

Hayret et ki; hala dönüyor! Gerçeğin diskalifiye edildiği bu yarışmada koşmaya devam et şimdi! Koşmaya devam et! Kovalayanın sen; bitiş çizgisinde bekleyenin yine sen olduğunu fark etmeden.

Sosyal Medya Yüzünden Edebiyat Değişti mi?

Hikmet HÜKÜMENOĞLU

"Yeni ortamlarda deneysel işler yapmak, ya da böyle işleri okumak çoğumuza heyecan verici gelecek, sonra çoğunu unutacağız. Toplamda edebiyatın içeriyle ilgili olarak, sosyal medya kaynaklı ciddi bir değişime tanık olduğumuza, ya da bundan sonra olacağımıza ben inanmıyorum."

Cızırtılı telefonlarla internete bağlanmaya çalıştığımız günlerden beri hayatımız hızla değişti ama bazı şeyler doğası gereği pek değişmiyor. Bence edebiyat da bunlardan biri. Yazın dünyası hiç mi değişmedi diye soracak olursanız bence cevap hem evet, hem de hayır.

Değişmeyen kısmından başlayalım. Mesela diyorlar ki, "Artık hayat o kadar hızlandı, insanların dikkatleri de o kadar kolay dağılır oldu ki, romanın ölümü yakındır. Hatta uzun romanlar ölmüştür, bundan böyle kısa romanlar hayatta kalacaktır." (Yazar öldü diyenler de var ama o konuyu bu yazıya sokmak için epey takla atmam gerekecek, o yüzden hemen vazgeçtim.)

Açıkçası bu kaygılar ve kehanetler bana çok gerçekçi gelmiyor. Son yıllarda en çok okunan romanları düşünelim -ki bunların bazıları, dikkatleri dağınık gençlerin en sevdiği romanlar: Harry Potter'lar var, Taht Oyunları serisi var, Ejder Dövmeli Kız serisi var, Grinin Elli Tonu serisi var... Bunlar edebiyatın en kıymetli örnekleri midir değil midir, tartışılır. Hatta bazılarını tartışmaya bile gerek yok, cevap belli. Ancak kesin olan bir şey var, hepsi Savaş ve Barış'tan daha uzun kitaplar. Dürüst olalım, Twitter'ın T'sini bile duymadığımız ve henüz dikkatimizi uzun süreler koruyabildiğimiz yıllarda, kaçımız Savaş ve Barış'ı okuduk?

Uzunluk-kısalık meselesini bir kenara bırakacak olursak, sosyal medya çağında yazılan eserlerde yapısal bir değişim olduğunu söyleyebilir miyiz? Benim buna da cevabım hayır. Elbette deneysel çalışmalar oldu ama onlar da eğlenceli birer oyun olmaktan öteye gidemedi. Benim aklıma gelen örnekler Jennifer Egan ve David Mitchell gibi saygın iki yazarın Twitter üzerinden tefrika ettiği öyküler. Bence o öykülerin ikisi de çok güzeldi ama 140 karaktere sığan parçacıklar halinde okuyucuya sunulmaları dışında yenilikçi bir tarafları yoktu. Ve yine dürüst olalım, ben dahil çoğumuz, parçacıkları Twitter'dan teker teker takip etmenin sıkıntısına katlanamadık, bölümlerin alt alta çıktısını alıp tek bir seferde okuduk.

Bir de "Flash Fiction" diye, birkaç cümlelik metinlerden oluşan bir tür ortaya çıktı. Öykü,

aforizma ve şiir karışımı bu kısa metinler bir ara çok popülerdi, antolojiler bile basılmıştı. Şimdi arasanız zor bulursunuz. Ayrıca, öyle kısa metinler daha cep telefonu yokken, hatta daha telefon bile yokken de ilgi çekerdi. Hemingway'in kaleminden çıkıp çıkmadığı tartışılan o "bir çift çocuk ayakkabısı" öykücüğünü nasıl unuturuz?

Uzun lafın kısası, kısa romanlar, uzun romanlar hep oldu, bundan sonra da olacak. Yeni ortamlarda deneysel işler yapmak, ya da böyle işleri okumak çoğumuza heyecan verici gelecek, sonra çoğunu unutacağız. Toplamda edebiyatın içeriyle ilgili olarak, sosyal medya kaynaklı ciddi bir değişime tanık olduğumuza, ya da bundan sonra olacağımıza ben inanmıyorum.

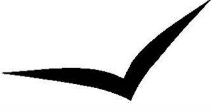
Peki, o zaman değişen nedir? Bence edebiyata erişim imkanlarımız ve süreçlerimiz değişti. Bu da son derece önemli bir değişim. Artık çoğumuz ne okuyacağımıza karar verirken sosyal medyada rastladığımız yorumlardan, bağımsız edebiyat bloglarında çıkan değerlendirme yazılarından, okuma günlüklerinden ve kitap listelerinden faydalanıyoruz. Gazete ve dergilerdeki eleştirmenlerin görüşleri kadar, zevkleri zevklerimize yakın olan sıradan okurların görüşlerinin de bizim için değerli olduğunun farkına vardık ve bunun keyfini sürüyoruz.

Sosyal medya sayesinde sadece okurlar arasındaki mesafeler daralmadı, yazarla okur arasındaki duvarlar da aralanmaya başladı. Sosyal alemlerde sık sık çenesi düşen bir yazar olarak bu durumdan çok memnun olduğumu ve çok faydalı bulduğumu belirtmek isterim. İmza günlerindeki sohbetlerin, okur-yazar söyleşilerinin eksikliğini hissettiğimiz günlerde, Twitter sayesinde hiç tanımadığımız bir okurla, ya da bir yazarla sohbet etmek, tartışmak, belki de şakalaşmak imkanı bulabildiğimiz için kendimizi şanslı saymalıyız. Sosyal medyayı sadece kişisel ilan panosu olarak kullanan yazarlar, bence bu açıdan çok değerli bir fırsat kaçırıyorlar.

Sosyal medyanın edebiyat dünyasına sunduğu yenilikleri dikkatle değerlendirmemiz ve kesinlikle küçümsememiz gerekiyor. Ancak bana göre çok daha önemli bir konu var, o da sosyal medyadan ziyade, dijital çağın yayıncılık sektörüne faydaları ve zararları. Bunun içine küçük kitapçıların yok olması da giriyor, yayınevlerinin mecburi konsolidasyonu da, Amazon gibi dev global şirketlerin sistemi hızla ele geçirmesi de... Asıl değişimi o cephede göreceğiz, hatta çoktan görmeye başladık bile.

(www.hikmethukumenoglu.com)

Muammer CAN

Kendini Boğan Nehir

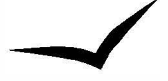
insan bir var bir yok
mutluluğu az hüznü çok
sevgiye aç acıya tok

yaşıyoruz işte, dönen bir plak
ırmakta sürüklenen yaprak
sürülen kıraç toprak
sürmene işi bir pıçak
gibi kendi içimizi yırtarak

kendi içimize gömerek kendimizi
korkunç fırtınada sınar gibi bendimizi
içimizde yitirdiklerimizin izi
yaşıyoruz işte, kendini boğan nehir
kendini kundaklayan şehir
yazıldıkça harflerini silen şiir
gibi kendi kalbimize çarparak

yaşıyoruz, ölümü kışkırtarak

21 Juan

Aras ONUR

Ezan okunmasına birkaç dakika kala sokaklar boşalmıştı. Havanın karanlığa teslim olmaya başladığı bu vakitlere "taşak basması" derdi. Yine taşak basmıştı. Sağ ayağını yola bastığında, soldaki sokaktan hızla yaklaşan büyük, siyah, janjanlı araba ani bir frenle yavaşladı; önünde durdu. Kimselerin olmadığını sandığı bir anda civardan geçen tek arabanın altında ezilmesine ramak kaldığını düşünüp şaşkınca gülümsedi. Ne çöldeydi, ne de kutup ayısı...

Tebessümleri gün günden sıklaşıyordu. İlkin bile isteye tercih ettiği bu tepkiyi çok geçmeden refleks edinmişti. Arabanın önünden geçerken aklına gelenler, yüzündeki tebessümün sakin adımlarına eşlik etmesini sağlıyordu.

Karşı kaldırıma adım atmadan önce çömelip yerde aranmaya başladı. Ne aradığını biliyordu; orada olmadığını da.

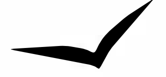
Müziğin sesini kısan sürücü camı açıp ne aradığını sordu. Yardıma ihtiyacı varsa memnuniyetle birlikte arayabilirlerdi.

"Arabanızın içinde olduğundan eminim," dedi; "ama farkında bile olmayabilirsiniz."

Motoru kapatan sürücü şaşırmışa benzemiyordu. Aydınlatmaları açıp arabanın içine bakınmaya başladı. Arka koltuktaki kâğıt yığınlarının arasından bulup çıkardığı güneş gözlüğünü uzattı.

"Bunu aramıyorum. Hem bu saatte ihtiyacım olacağını sanmam," deyince sol elindeki boş kovanı gösteren sürücünün yüzüne minnetle bakmaya başladı. Birkaç adımda arabanın yanına gidip kovanı aldı. "Kiralık katil misiniz," diye soran sürücünün gözlerine bakıp tebessüm etti: "Hayır. İlk kez öldürdüm babamı."

Kişileştirilen Bir Tanrıça Tanrıçalaştırılan Bir Kadın Kahraman "Büyülü Gerçeklik": Amida

Aysu ERDEN

"Ancak, yirmibirinci yüzyılda, kimliği, toplumsal statüsü, eğilimleri, kökeni, inançları, bağlantıları, yaşı, mesleği, konuştuğu diller, gözlemlediği ve anlattığı olaylar, aile yaşamı, çocukları, özel ilişkileri net, gerçekçi, sanatsal ve ustalıklı dil kullanımlarıyla belirtilen kadın kahraman okurun içinde bulunduğu bilindik, modern dünyanın somut kurallarını tümüyle kırmakta, okuru şaşırtmakta, tanık olduğu klişe bakış açılarını değiştirebilmekte ve onu etkilemektedir."

Emily Temple ***"10 of the Most Powerful Female Characters in Literature"*** (Edebiyatın en Güçlü 10 Kadın Kahramanı) başlıklı yazısında, okurları etkilediklerini, onların yaşama bakış açılarını değiştirebilme gücüne sahip olduklarını varsaydığı on ünlü kadın roman kahramanını ve onları masalsı anlatım biçimleriyle okurlarıyla buluşturan yazarlarını şöyle sıralamıştır: **Charlotte Bronte**'nin (1816-1855) yarattığı **Jane Eyre; J K (Joanne Kathleen) Rowling**'in (1965-) ***Harry Potter*** romanlarındaki **Hermione Granger** kimliği; **Chaucer**'ın (1343-1400) ***Canterbury Tales*** öykülerinde yarattığı ve **Wife of Bath** adıyla yüzyıllar boyu belleklerde yer eden sivri dilli baskın (dominant) kadın karakteri; **Suzanne Collins**'in (1962-) ***The Hunger Games*** (Açlık Oyunları) üçlemesinin gözü pek, kahraman ve savaşçı baş kadın kahramanı **Katniss Everdeen; Nathaniel Hawthorn**'un (1804-1864) ***The Scarlet Letter*** (Kızıl Damga) adlı romanının unutulmaz kadın kahramanı **Hester Prynne; J.R.R.Tolkien**'in (1892-1973) ***The Lord of the Rings*** üçlemesinin **Éowyn** adlı etkileyici, zorlu ve savaşçı kadın kahramanı; **Philip Pullman**'ın (1946-) ***His Dark Materials*** adlı fantastik üçlemesinin zeki ve başını her güçlük karşısında dik tutmasını başarabilen, güçlü kadın kahramanı **Lyra Silvertongue; Zora Neale Hurston**'ın (1891-1960) ***Their Eyes Were Watching God*** adlı romanının aşırı bağımsız ve güçlü kadın kahramanı **Janie Crawford; *The Ballad of Mulan*** adlı Çin kökenli eserin erkek kılığına girerek babasının yerine savaşlara katılan on yedi yaşındaki baş kadın kahramanı **Hua Mulan**; İsveç'li gazeteci, araştırmacı yazar **Stieg Larsson** (1954-2004) tarafından yazılan ***Millenium*** serisi romanlarının, çocukluk ve ilk

gençlik dönemlerinde yaşadığı travmalar sonucunda acımasız bir intikam meleğine dönüşen anti-sosyal, vahşi kadın kahramanı, ejderha dövmeli kız, **Lisbeth Salander (*The Girl with the Dragon Tattoo*)**.

Şüphesiz ki, Türk ve dünya edebiyat tarihine damgasını vurmuş olan ve okurların belleklerinde kalıcı olarak yer eden çok sayıda ve birbirlerinden çok farklı kadın roman kahramanı bulunmaktadır. Ancak, yukarıda adı geçen ve farklı dönemlerde okurlarla buluşmuş olan bu seçkin ve özgün kadın kurmaca kişiler, gerçek yaşamlardaki gerçek kadınların, belirli özelliklerini, kendi kimliklerinde simgeliyor ve bütünlüyor gibi görülmektedirler. Çoğu kadın kahramanın paylaştığı varsayılan bu özellikler özetle şöyle sınıflandırılabilir: kadın kahramanın duygusal, karmaşık, etkileyici ve hayranlık uyandırıcı olması (**Jayne Eyre**); olağanüstü zeki ve çok yönlü görünmesi, krizleri kolaylıkla aşabilmesi, atlatabilmesi, sorunlara ustalıkla çözüm getirebilmesi ya da doğaüstü güçlere sahip olması (**Hermione Granger**); kendi vucuduna sahip çıkması, vucudunun ve cinselliğinin kontrolünü kendi elinde tutabilmesi, gerektiğinde, alaycı, eleştirel, baskın ve sivri dilli olabilmesi (**Wife of Bath**); karşılaştığı tüm zorluklar karşısında dimdik ayakta kalabilmesi, türlü aşağılamalar karşısında gururunu ve onurunu koruyabilmesi (**Janie Crawford**); bağımsız bir ruha sahip olduğu için toplum tarafından eleştirilmesi, dışlanması, kültürel ve toplumsal sınırlamaları kırarak kişisel ve bireysel güç kazanabilmesi, iyi/kötü, güzel/vasat, suçlu/suçsuz, günahkar/masum, cüretkar/çekimser, tutarlı/dengesiz, dişil/eril, savaşçı/köle, etkin/edilgen, geleneksel/öncül, isyankar/boyun eğen, kararlı/kararsız, vb. derinlikli ve çelişkili kimlikleri ruhunda aynı anda barındırabilmesi (**Hester Prynne**); konuşma yeteneği sayesinde kalpleri fethedebilmesi, insanları kolaylıkla ikna edebilmesi (**Lyra Silvertongue)**; doğaya karşı dayanıklı, teknolojiyi ya da öldürücü silahları ustalıkla kullanabilen ve gerektiğinde erkek görünümüne bürünebilen mitolojik bir savaşçı ya da yönetici olabilmesi (**Katniss Everdeen, Hua Mulan** ve **Éowyn**); romanın başından sonuna kadarki zaman dilimi içinde belirgin bir kişilik değişimi ya da dönüşümü geçirmesi, kendi kendisiyle ve toplumla hesaplaşabilmesi, çocukluk, ilk gençlik, eğitim ya da evlilik dönemlerinde yaşadığı travmalar sonucunda zaman zaman acımasız bir intikam meleğine ya da anti-sosyal, feminist bir savaşçı kadına dönüşebilmesi (**Lisbeth Salander**).

Romanın "sırların peşinden koşan...bir tür" olduğunu belirten **Özcan Karabulut**'un, ***Amida, Eğer Sana Gelemezsem*** adlı romanının kadın kahramanı **Amida/Dilşa**, yakın gelecekte Türk ve dünya edebiyat tarihine damgasını vuracak ve okurların belleklerinde yer edecek bir kimlik olarak ortaya çıkmaktadır. Karabulut'un yarattığı bu kadın karakterin, dünya edebiyatının yukarıda adı geçen ve öne çıkan bazı güçlü kadın kahramanlarının bir çok önemli özelliğini ruhunda barındırdığı, ancak, belki de onlardan çok daha farklı ve çarpıcı olan kimi edebi özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Romanın erkek kahramanı **Arat**'ın, "kendisini baştan çıkarmak isteyen erkeklerin cesaretini kırmak için" onlarla tokalaşmadığını ve başını örttüğünü varsaydığı **Dilşa**'nın (Amida) duygusal, karmaşık, etkileyici, hayranlık uyandırıcı, zeki, iki ana dilli, çok yönlü ve farklı kimliklere sahip bir kadın kahraman olarak okuruyla buluşması; sorunlara ustalıkla çözüm getirebilme yeteneğine sahip olmasına rağmen bazı krizleri ve zorlukları aşamaması; sonunda intiharı seçmesi; doğaüstü güçlerle ve mitolojik olgularla bağlantılı görünmesi; kendi vucuduna sahip çıkması; vucudunun kontrolünü kendi elinde tutabilme çabaları; gerektiğinde, eleştirel ve sivri dilli olabilmesi; baskılar karşısında gururunu ve onurunu koruyabilmesi; bağımsız bir ruha sahip olduğu için toplum tarafından eleştirilmesi; kültürel, toplumsal ve psikolojik sınırlamaları kırarak kişisel ve bireysel güç kazanabilmesi; güzel/vasat, günahkar/masum, cüretkar/çekimser, dengeli/tutarsız, dişil/eril, savaşçı/köle, etkin/edilgen, geleneksel/öncül, başkaldıran/boyun eğen, kararlı/kararsız, vb. derinlikli ve çelişkili kimlikleri ruhunda aynı

anda barındırabilmesi; çoklu dil kullanımı ve ikna yetenekleri sayesinde çoğunluğun kalplerini fethedebilmesi; toplumsal baskılarla savaşabilmesi; romanın başından sonuna kadar süren zaman dilimi içinde belirgin bir dönüşüm geçirmesi; kendi kendisiyle, karşı cinsle ve toplumla hesaplaşabilmesi; çocukluk, ilk gençlik, eğitim ya da evlilik dönemlerinde yaşadığı travmalarla başedebilmesi, onu, kısa süre içinde, dünya edebiyatı kapsamında saygın ve dikkat çekici bir kadın roman kahramanı haline getirecek gibi görünmektedir.

"Büyülü Gerçekçilik": "Estetik Biçem" ve "Yabancılaştırma" Yöntemi

Özcan Karabulut'un, yukarıda adı geçen romanında, fantastik türden çok farklı olarak ele alınan, "sihirli/büyülü gerçekçilik" (Magic/al Realism) olarak bilinen ve Alman tarihçi, sanat eleştirmeni, fotoğrafçı Franz Roh'un (1890-1965) 1925 yılında yayınladığı *Nach Expressionismus: Magischer Realismus: Probleme der neuesten europäischen Malerei* ("*After Expressionism: Magical Realism: Problems of the Newest European Painting*") adlı eserinde görsel sanatlara yönelik olarak sözünü ettiği, daha sonraları, edebi eserlerde de ortaya çıktığı bilinen bir "estetik biçemi" ve bu biçeme özgü "yabancılaştırma" yöntemini kullandığı anlaşılmaktadır. Bu aşamada "sihirli/büyülü gerçekçilik" yaklaşımı ile "yabancılaştırma" yönteminin tanımlarına kısaca bakmak yararlı olacaktır.

Winona State Üniversitesi (A.B.D.) öğretim üyesi **Matthew Strecher**, büyülü gerçekçiliği, "edebi eserlerdeki detaylı, gerçekçi, bilindik betimlemelerin, inanılması çok zor olgularla beslenmesi sonucunda ortaya çıkan etki" ya da okurun romandaki gerçeği derinlemesine çözümleyebilmesi amacıyla romanın gerçekçi bir atmosferiyle büyülü/sihirli unsurların birleştirilmesi" şeklinde tanımlamaktadır. Modern ve postmodern İngiliz romanı üzerine araştırmalar yapan **Aytül Özüm**, Amerika'lı öykü yazarı **Bruce Rogers Holland**'ın (Hanovi Braddock) ***"What is Magical Realism, Really?"*** (Büyülü Gerçekçilik Gerçekten Nedir?) başlıklı makalesinde "masalımsı anlatıma" sahip olan, ancak, gerçekçi geleneği güçlendiren romanları tanımlamada kullanılan "büyülü gerçekçilik" terimini nasıl açıkladığına, sözkonusu edebi olgunun fantastik edebiyattan nasıl farklılaştığına ve büyülü gerçekçilikte "sıradan bir olayın inanılması son derece imkansız bir olaymış gibi" nasıl anlatılabildiğine şöyle değinmektedir: "*....Mucizevi olan sıradan ve sıradan da mucizevi olabilir. Büyülü gerçekçilikte olaylar hayali değil gerçek bir mekanda yaşanır. Çoğunlukla karakterler de bu dünyayla özdeşleştirilebilecek özellikler gösterir...Büyülü gerçekçi eserlerde mucizevi şey bu dünyada var olandır; sıradan olanı sıradışı yapan özelliğiyse ele alınış biçimi ve kurgulama yöntemidir...Diğer özellik büyülü gerçekçi metinlerin asla okuyucuya keyif vermek uğruna gerçeklerden kaçma amacı taşımadıkları yani bu türün bir kaçış edebiyatı olmadığı, tam tersine doğruların peşinde olduğudur...Diğer bir özellik ise yaşanan olağandışı ya da gerçeküstü olayların birer mucize mi yoksa karakterlerin sanrısı mı olduklarının ayırt edilememesidir....*" (Özüm, 2009: 29-31) Özüm, bu özelliklerin fantastik edebiyatttan nasıl farklılaştığını ise şöyle açıklamaktadır: "*...Fantastik edebiyat yeni dünyalar ve gerçekte olabilirliği ihtimal dışı olaylar ve karakterlerle örülü olduğu için büyülü gerçekçilikten farklıdır. Fantastikte ön planda tutulan özellik gerçekliğe alternatif dünyalar yaratarak ondan kaçmaktır. Bu sebeple Rogers büyülü gerçekçiliğin fantastik türe kıyasla ciddi bir tür olduğunu iddia eder.*" (Özüm, 2009: 30)

Aytül Özüm, büyülü gerçekçiliğin "yabancılaştırma" yöntemini ise şöyle açıklamaktadır: "*...Yabancılaştırma yönteminin amacı, herkesin bildiği ve tanıdığı dünyayı olağandışı örneklerle sunarak, hem yerleşmiş bakış açılarını kırmak, hem de sunulan görselliği ve bunun ötesinde de dili edebi hale dönüştürmektir....Metinsel ve sosyal anlamlar doğal görünseler de gerçekçi gönderimselliklerine artık kuşkuyla bakılır çünkü her şey metnin bir parçasıdır...Ne zaman karşımıza kişileştirilmiş bir kelebek, uçan bir halı, insan kılığında bir kuş ya da kuş kılığında bir kadın, konuşan bir ağaç çıksa, o varlıkların sıradan olarak değerlendirdiğimiz kimlikleri*

yerine onların yabancılaştırılmasında kullanılan dil oyunları bizim için daha çok önem kazanır....Borges'in ***'Yolları Çatallanan Bahçe'*** *adlı öyküsünde büyülü gerçekçiliğin yabancılaştırıcı yönü ön plandadır. Öykü içinde söz konusu edilen roman ve bu romanın işlevi okuyup göremediğimiz farklı boyutları gösterir. Böylece metinsel gerçeklik günlük hayatta tecrübe ettiğimiz gerçeklikten ayrılır, daha üretkendir, ama aynı zamanda kendini de eleştirir."*(Özüm, 2009: 28)

Kişileştirilmiş Bir Tanrıça, Tanrıçalaştırılmış Mucizevi Bir Kadın Roman Kahramanı: Amida / Dilşa

Büyülü gerçekçi yaklaşımın roman kahramanlarıyla ilgili olan en çarpıcı özelliği, kahramanın romanın başından sonuna kadar olan olağan zaman diliminin ve yaşamlar dizisinin çok ötesine geçerek yaşamını sürdürmeye devam etmesi, diğer bir deyişle sözkonusu karakterin nesiller boyunca var olmasıdır. Eserinin "kapalı bir kadınla gelen bir aşk romanı ama aynı zamanda da bir kent romanı" olduğunu vurgulayan **Karabulut**, ***Amida, Eğer Sana Gelemezsem*** adlı romanında herkesin çok iyi bildiği ve tanıdığı Diyarbakır (Amed) kentini öncelikle kişileştirmekte, bu kenti ve dünyayı "olağandışı örneklerle" sunmakta, "yerleşmiş bakış açılarını" kırmakta, roman boyunca yarattığı yaşanmışlığı, görselliği ve dil kullanımlarını çarpıcı bir hale dönüştürmektedir. Okurunu, *"bir zamanlar kente hükümdarlık eden Amida'nın kentinde, Mezapotamya topraklarında, bir açık hava müzesinde"* gezdiren yazar, romanında oluşturduğu büyülü dünyada, roman kişilerinin, öncelikle, bilindik olarak değerlendirilebilecek kimliklerini kullanmakta, ancak, aynı zamanda da onların, okurun gözünde, yabancılaştırılmasını sağlayacak söz sanatları, dil oyunları kullanmaktadır. Karabulut'un bu yaklaşımı, özellikle de Dilşa/Amida kahramanını vurgulamakta ve onu uluslararası ve evrensel boyuta taşımaktadır. Görülen odur ki, gerçek dünyayla özdeşleştirilebilecek özellikler gösteren "Dilşa/ Amida" karakterinin mucizevi olan asıl yönü, onun, hem bu yüzyılın gerçek dünyasında var olan evli, iki çocuklu ve başörtülü aktivist-çevirmen kadın olarak yaşaması, hem de, gerçek dünyanın tarihinde yaşadığı varsayılan, mitolojik dünyadan günümüze, "güzelliği dillere desdan" hükümdar kız Amida olarak aktarılan, Diyarbakır halkı tarafından çok sevilip saygı duyulan gizemli bir "kraliçe/tanrıça" kimliğinde varolmasıdır.

"Diyarbakır'ı bir zamanlar Amida adında bir kadın hükümdarın yönetmiş olması beni çok şaşırttı. Şaşırttığı ölçüde etkiledi de. Romanın ana karakterlerinden birinin adını bulmuştum: Amida'yı kapalı bir kadın imgesiyle günümüze taşıyabilirdim" cümleleriyle görüşlerini dile getiren Özcan Karabulut'un eserinin yüzeysel yapısındaki tüm olaylar gerçek ve tanıdık ortamlarda geçmektedir. Ancak, yirmibirinci yüzyılda, kimliği, toplumsal statüsü, eğilimleri, kökeni, inançları, bağlantıları, yaşı, mesleği, konuştuğu diller, gözlemlediği ve anlattığı olaylar, aile yaşamı, çocukları, özel ilişkileri net, gerçekçi, sanatsal ve ustalıklı dil kullanımlarıyla belirtilen kadın kahraman okurun içinde bulunduğu bilindik, modern dünyanın somut kurallarını tümüyle kırmakta, okuru şaşırtmakta, tanık olduğu klişe bakış açılarını değiştirebilmekte ve onu etkilemektedir. Karabulut'un, okuruna, Dilşa ile ilgili olarak sunduğu tüm çağdaş ve nesnel veriler, aslında, romanın derin yapısına hakim olan, mitolojik ve masalsı dünyayı simgeleyen, yöneten, yüzlerce yıl öncesinden çağdaş okura seslenen "büyülü/sihirli" kahraman **Amida**'yı da, bir bütün olarak, betimlemektedir. Her iki kadın kahramanın, (Dilşa ve Amida) çok katmanlı ve kimlikli bir bütün olarak dünya edebiyatında seçkin bir yer edineceği anlaşılmaktadır.

Özcan Karabulut, kişileştirdiği **Diyarbakır/Amed** kentini, kentin ruhunu, toplumsal dokusunu, kentte yaşanan gerçek olayları, insanlarının yaşama bakış açılarını, inançlarını, geleneklerini, göreneklerini, trajedilerini, dramlarını, çelişkilerini, sevecenliklerini, acımasızlıklarını ve suçlarını ustalıkla yaratmış olduğu çok katmanlı ve büyülü-gerçekçi kadın kahramanının etkileyici ve birbirlerini tamam-

layan iki kimliği aracılığıyla, **Dilşa/ Amida**, okurunun yüreğine derin izler bırakacak bir biçimde hissettirmektedir: "...*Diyarbakır'ı bildiği kentlerden ayıran, onu biricik yapan, şöyle birşey galiba: Bir yanıyla insanın içindeki edebiyatı, aşkı, çılgınlığı açığa çıkaran yaralı, dişil bir kent; öteki yanıyla, insanın içindeki öfkeyi, deliliği, başkaldırıyı uyandıran, gururlu ve eril. Diyarbakır uçlarda yaşayan insanlarıyla, zıtlıklarını açığa vuran, dahası, herşeyin mümkün olabileceği bir kent. Burada , herşey kutsal, hiç bir şey kutsal değil. Bir yüzüyle acımasız, bir yüzüyle sevecen, ama her iki yüzüyle de heyecan veren bir kent. Barındırdığı olağanüstü sürprizlerle, insana başka kapılar açmaya, insanı şaşırtmaya hazır koskocaman bir dünya.*"(Karabulut, 2008)

Romanı en az bir ya da iki kez okuduktan sonra, okurun aklına şöyle bir soru geliyor: Acaba , yukarıdaki cümlelerde anlatılan herşeyi, sihirli, kutsal ve kutsal olmayan tüm kimliklerinde, aynı anda barındıran kadın kahraman, Dilşa/Amida, Diyarbakır kentinin ta kendisi midir?

KAYNAKÇA

KARABULUT, Özcan (2008) ***Amida, Eğer Sana Gelemezsem***, İstanbul: Can Yayınları, ISBN 978 975 07 0951 7

"'Öykü Militanı' Özcan Karabulut ile Söyleşi" (2013) ***Semaver Öykü***, yıl:5, sayı:5, Mart/Nisan 2013, ss: 14-17, ISSN 2147 236X

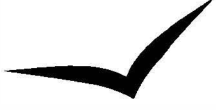
"***Özcan Karabulut: 'Hayatla Bir Derdiniz Yoksa Yazmazsınız'***" (2008) ***Notos Öykü***, sayı: 10, Hazian Temmuz 2008, ss:88-94, ISSN1307 1181

ÖZÜM, Aytül (2009) ***Angela Carter ve Büyülü Gerçekçilik***, Ankara: Ürün Yayınları, ISBN 978 975 9944 761 48 2

TEMPLE, Emily (2012) ***"10 of the Most Powerful Female Characters in Literature"*** http://flavorwire.com/265847/10-of-the-most-powerful-female-characters-in-literature (By Emily Temple on Dec 25, 2012 11:00am)

STRECHER, Matthew:http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Magic_realism.html "***Magic Realism***"(2013)

Uluer Oksal TİRYAKİ

Kemirgenler için Vakit Hiçbir Zaman Geç Değildir

hissizlik gülümsemesiyle gelir
sonra ayak parmakları vardır gecenin
kırılır basamaz üzerine bir süre
uyuşukluk ve duvarlar ve duvarlar
sonra sifonu çek. maaşı çek
endüstriyel müzik dinle rahatla

büyük entegrasyon seni istiyor.

hissizlik gülümsemesiyle gelir
ordular savaş pozisyonu alır
birey toplumsallaşmadıkça birey
okullar et yığınlarıyla dolup taşar
büyük sirkülasyon seni istiyor

sifonu çek!

öfkelen ve yollara düş
asfaltta yürü, güneşe koş
aşk şarkıları dinle sersemle
derini griye boya derini griye boya
derini griye boya

büyük meditasyon seni istiyor.

kendin için yeni bir mutsuzluk icat et
salondaki yakın akrabalarına
çıldırdığını ispatla
televizyona bak, büyük düşün
gazete oku, büyük düşün
cinayet sayfalarında ismini ara
düzenli olarak nefes al
bekleme salonları işte bu' diyen
cesetlerle dolu

sifonu çek!

tercih edilmiş sessizlik, sessizlik değildir..
plazalar. solucanlar. bankalar. yarasalar
ve klonlanmışlar ordusu
tercih edilmiş sessizlik, sessizlik değildir..
maden göçükleri altında devlet adamları kalmaz
devlet adamları tersanelerde can vermez
bürokratlar açlıktan ölmez

sifonu çek!

suskunluk icat edilmedi, suskunluk hep oradaydı
bir fare kapanı gibi suskunluk hep sahibini bekledi
kemirgenler! şimdi bütün toprakları yağmalayın!
bütün gökdelenleri ve devlet binalarını istila edin!

tercih edilmiş sessizlik, sessizlik değildir.

ve uygarlıklar çöplüktür
ve ülkeler çöplüktür
ve bayraklar çöplüktür
ve haritalar çöplüktür

ve şehir merkezleri bok kokar.

takım elbiseni giy ve işe git
bireysel istiklal marşını oku
kendine saygı duy
ülkene saygı duy
iktidara saygı duy
üniformalara saygı duy
aileni sev
kravatını düzelt

elini prize sokma!

cumartesi öl, pazar uyan
bireysel sahillerine in
bir manzara edin
burası sidik kokuyor
kravatını düzelt
sonra boz o manzarayı
burası sidik kokuyor.

sabah haberleri
iyi
ölü hayvanlar
iyi
siyasi argümanlar
iyi
gol düşüncesi
iyi
kötü niyet voleleri
iyi
verkaçlar
iyi

takım elbiseni giy
işe git eve dön
kumandaya sarıl
maillerine bak
patronuna saygı duy
kendin için ara paslan satın al
kişisel sorumluklar edin;
ekosisteme saygı duy
elini prize sokma lan!
aynaya bak
kendine selam çak
kendine göz kırp
kravatını düzelt;
hava serin
canlı performanslar
iyi
akıllı telefonlar
iyi
enter tuşu
iyi
ütü masası
iyi

endüstri devrimi
iyi
oraya git, oraya koş
ekrana bak
buraya gel!

hipnotize ol!

çocuklar ekrana bakmalı çocuklar
ekrana bakmalı çocuklar ekrana bakmalı
onları teskin edin çocuklar ekrana
bakmaya devam etmeli çocuklar ekrana
bakmaya devam etmeli vanaları açın
onlar ekrana çıkmalı tüm vanaları
açık bırakın çocuklar...
uzmanlaşmış iş kollarında kendilerini
heba etsin bırakın
onlar teneke sesini işitemeyecek ..
madde: 7.2 Örs kemiği. Retina
kodlu şehirde her apartman
işçi kemikleri üzerinden yükselir

sifonu çek!

hissizlik gülümsemesiyle gelir
ve ayak parmakları vardır gecenin
kırılır sonra, basamaz üzerine bir süre
uyuşukluk ve duvarlar ve duvarlar
sonra maaşı çek, sifonu çek, babana çek
endüstriyel müzik dinle rahatla.

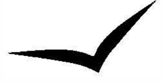
büyük kanalizasyon seni istiyor.

Munch
Separation'u çizdi
Sartre
Ruhun Ölümü'nü yazdı
Kaleci Fevzi
kale direğine kafa attı

hayat devam ediyor..

sifonu çek.

Sınanmak

Onur AKYIL

> **"Hatta öyle korkunç bir başka mesele var ki; içimizdeki kötücül duyguyu arındıran bir gösteriler silsilesini izliyor ya da bizzat katılıyoruz; acı paylaşmayı istediğiniz sertlikte gerçekleştirebileceğiniz teknolojik alanlar nasılsa mevcut."**

Modernite, ölümü bir doğrulama aracı olarak yeniden üretti Ancak bu doğrulama şeylerin haklılığına dair değil, haksızlığına dair bir doğrulama ve ölüm de böyle bir doğrulamanın aracı. Her şey aslında birbirine o kadar bağlı ki; kurumlar / kurumsallaşma yoluyla felaketin bile doğadan / doğal olandan koparılmasıyla birlikte (ki doğada felaket yoktur; doğanın alanını işgal eden insanın doğa karşısındaki sonsuz çaresizliğini kavramlaştırmasıdır bu) önlem, çözüm, kontrol gibi, modernitenin aslında daha baştan kendi iflasına yönelik 'öğretileri' haklılıkların değil, haksızlıkların doğrulanacağı süreçlerin yaşanacağını ortaya koyuyordu. Şehirler genişliyor, çarklar her geçen gün daha hızlı dönüyor; kitleler, kalabalıklar, yığınlar yeni isimler atında büyük ve geri dönüşü olmayan değişimler yaşıyorlardı. Ölüm de dolayısıyla özneyle olan ilişkisini ister istemez yönetenler tarafından yeniden biçimlediği bir döneme girdi. Gündelikteki tanrısallığından çıkıyor, geliştirilmiş, üstünde düşünülmüş bir söyleme dönüşüyordu; araçsallaşıyordu kısacası.

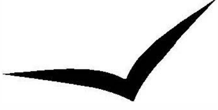
Soma'nın; orada yaşanan şeyin, aslında üstüne konuşulmayacak kadar ağır bir katliamın bize yeniden yeniden ve yeniden gösterdiği şey de tam olarak buydu; bir söyleme dönüşerek araçsallaşan ölümün, ne denli kuvvetli bir şekilde bildiğimiz / deneyimlediğimiz her şeyin hala nasıl da üstünde olduğu. Sınıf merkezli teorilerin sürekli geriye dönerek kendilerini yeniden kurmaya çalıştıkları bir dünyada, pratik olarak henüz yenmeyi başaramadığımız ölümün başka şeyleri eksilterek kendi karanlık gövdesinde eritmesinin önüne geçilemeyeceğini ve bunun da nihayetinde bir olumsuzlama olarak haksızlık üzerinden okunabileceğini görmek elbette ilk etapta çok etkili bir saptama olarak durmuyor gerçekliğin karşısında. Gerçeğin karşısındaki gerçeği doğru ve doğrudan çözümleyememek bunun nedeni. Düşünülmüyor bile bu; bir şeyler yapma gereği / isteği öyle bir çizgide ilerliyor ki; bilgi kendiliğinden tüm imkanlarıyla cehaletin inşasına dönüşüyor. Basit olanı görmemizi, anlamamızı, kavramamızı engelliyor 'üst bilgi' ya da 'aşkın deneyim'. Dolayısıyla 'sızma' başlıyor olaylar, kavramlar, inançlar arasında. Pratikle öncel veya ardıl olarak ilişkilenmesi gereken teorinin yerini giderek yön göstermeyen bir retoriğe bırakması da böyle gerçekleşiyor. Daha somut bir şekilde söylersek iktidarın, hakim anlayışın, patronların ve dahasının ne dediğini ve ne yap-

tığını derinlemesine tahlil etmek, yüzlerce işçi aynı anda öldüğünde de, bir çocuk tek başına vurulduğunda da, hala anlaşılamayan bir şeylerin olduğunu kanıtlıyor. Hatta öyle korkunç bir başka mesele var ki; içimizdeki kötücül duyguyu arandıran bir gösteriler silsilesini izliyor ya da bizzat katılıyoruz; acı paylaşmayı istediğiniz sertlikte gerçekleştirebileceğiniz teknolojik alanlar nasılsa mevcut.

Evet öfkeleniyoruz; bütün yengileri tek elde toplayan merkezi bir acının etrafında öfkeleniyoruz. Olmayabilir olanın her daim oluyor olmasına öfkeleniyoruz; alışkanlıklarımızın kırılması tedirgin ediyor bizi. 'İnsanlar doğar, büyür, ölür'ün yargılarındaki beklenmedik yer değiştirmeler, karşılaştığımız meselelerin içinde, arasında, ortasındaki yalnızlığımızı hatırlatıyor. Dolayısıyla modern birey olarak biz de aslında kendi iflasımızı daha baştan ilan etmekten başka bir anlama gelmeyen onlarca sahipliğin aslında ne denli önemsiz olduğunu tekrar kavramak durumunda kalıyoruz. Acının artık somut olmanın ötesinde bir yerde yeniden anlanmaya / tanımlanmaya çalışıldığı bir noktada, hangi önlemler alınmadığı için öldüğümüzü dinliyor / izliyoruz. Ölüm karşısında; patronun tutuklanması, sendika yöneticilerinin istifa etmesi, aşağıda kalan cansız bedenlerin yeryüzüne çıkarılması, sloganlar, marşlar ve dinmeyecek bir suçluluk duygusu ile 'talep ederek' taraf olmaya çalışıyoruz... Böyle söylenince ne kadar acı, ne kadar gerçek! Aslında dile gelmiyor, 'pat' diye söylenmiyor ama 'işçiler daha güvenli koşullarda çalışsın' demek, bunu istemek, dile getirmek hatta eyleme dökmek kendimizi bazı meselelerin ne denli uzağında konumlandırdığımıza dair sert bir okuma da sunuyor. Bu okumanın tehlikeli tarafı ise başka bir noktadan baktığımızı / yorumladığımızı söylediğimiz hayat hakkında, karşında olduğunu iddia ettiğimiz insanlarla kendimizi benzer söylemlerin içinde çırpınırken bulmak olabiliyor. Her şey farklı anlamlarıyla bir tehlike pratiği yaratıyor; hepimizi de bu pratikle sınıyor. Ölen değil hayatta kalan tarafta olmanın, korkunçluğuna çoktan teslim olduğumuz gündelik ilişkilerin ve benzerlerinin ve dahasının tüm ağırlığıyla, ölü bir madencinin delik çoraplarında, sedye kirlenmesin diyen kapkara bir madencinin anlaşılması imkan dahilinde olmayan uysallığında sınıfımızı, kimliğimizi arıyoruz. Önemli bir alt okumadan uzaktayız çünkü; bu ölüm / ölümler ve onla ilişkilenen her şey bize gizli bir mesaj vermeyi, bilinçaltımıza işlemeyi sürdürüyor 'ayak uydur'. Evet yanlış okumadınız; öfkeyi harekete geçiren şeyle, öfkemizi tetikleyen şeyle aslında alttan alta terbiye edilmeye çalışılıyoruz. Sokaklara taşan ve bastırılan (yönetilmeye çalışılan) tepkinin çok ama çok öncesinde başlayan bir süreçle, evcilleştirme de en etkili araç olan ölümle gizli bir uyarı alıyoruz. Daha kısa ve açık bir ifadeyle, herhangi bir 'felakete' daha tanık olmaya başladığımızda, (yeniden) bastırılmaya da başlıyoruz. Biz çeşitli ve gerekli önlemler alınmadığı için ölen yoksul maden işçileri için / adına isyan ederken, birileri biriken toplumsal enerjinin boşalmasından haz bile alıyorlar... Çok geçmeden başka hayatlar yitiyor, başka direnişler gelişiyor... Sonra?

Bu işleyişten, her ne yapılırsa yapılsın aslında hep pasif olan direnişten kurtulmanın bir yolu olmalı elbette; bunun için de yeniliği ya da eskiliği tartışılmayacak bir otonomlaşmaya ihtiyaç var gibi. Zerzan 'Artık kendisini günlük temelde duyuran yerleşik felaket mevcut dünyanın tanımlayıcı özelliğidir.' diyor. Bu yerleşik felaket formunu ve işleyişini değiştirmeye çalıştığımız ana şey olmasın?

erenokur

bay sak ile bay an leyla'nın aksayan geceleri

1.

klavyemden böcek çıktı, peki kurtlanmaz mı tahsildarın da daktilosu
baktım ki sonu belli olmayan bir uçurumdayım, düşeyim dedim ben

seni yağmuru meşhur şehrinden ve limonatalı viskinden kıskanırken
senin beni düşünmeyi ima etmek dışında bunu banavurur bir şeklin:

yoktur!

2.

yedi büsbütün dakika boyunca seni düşündüren ve yanıt vermeyen:
iletişimin hızlılığından belki günümüzde mesafelerin çoğalmak adeti

3.

uzun yaz denildi, bu bana rüyamda denildi sen de vardın herkes var:
vaftiz babam peter parker, deniz canım cansever, ve kaplumbağlar!

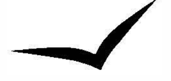
4.

klayvem kabuk bağlar, tırnak arası pislik birikmek adeti edinmek pis
seni verirlerse bana ya da alırsam ben pistte belki dans da edebiliriz

5.

yeteneklerimi sorgular denize gireriz plaklar alır dinlemeyiz bekleriz
biz birbirimizi ekersek olabiliriz aynı tarlalarda ve aynı mahsullerde!

Kamusal Alan Yanılgısı: Anti Otoriterlik Algısının Galerileşmesi

Deniz CANSEVER

"Ekranın kırılması", sekansların periyotlarla kesilmesidir, bellek-kısmi yok edilişi'dir, eril moderni dinamitler; demokrasi, aydınlanma, ekonomik alanın izin verdiği ölçüde özgürlük arayışı-edinim travmaları gibi tanımlı fetişizm biçimlerinin oluşturduğu sirkülasyonu sabote eder."

Galeri, bir karantina biçimidir. Mimari veya diğer uygulama alanları açısından verili uzay/örnek alan üzerinde gerçekleştirilen izole bütünü kapsar. Bu karantinanın, -terimsel ya da tarih periyotları içerisindeki 'galeri'nin sosyal-estetik evrimini bir tarafa ve elbette uzmanlarına bırakarak- pratize edilişi ve sınır durumlarına göre sunu(m)laştırılması çeşitli farklılıklar göstermekle birlikte; mekanın değerlendirilmesi, mimari-matematik zemin üzerinde fonksiyon kazanması, katılımcı (*pop*) ya da burjuva-elitist kodları taşıması açısından kendi içerisinde bazı sabit algoritmaları barındırmaktadır.

Bir süpermarketten kreşe, Amerika'nın yarattığı herhangi bir kapitalist savaş sahasından The Phantom'un meydana getirdiği kostümlü kahraman geleneğine bağlı olarak emsal bırakan karakterler, tuvalet ile fayans birlikteliği, kitapevleri, fax makinesi de dahil her şey galeriyi oluşturur.

Aslen, Burjuva iktisadi ve politik faktörlerin sınırlarını belirlediği ancak bir yanılgı biçimini taşıyarak kendisine otonomiler/ara bölgeler yarattığını iddia eden örgütlenmeler ve sahip oldukları toplanma alanları; sanat faaliyetleri, binalar, bildiriler, kendilerini revize etme yöntemleri/biçimleri galerileşme problemini içermektedir, aynı zamanda bu bir süreklilik içerir.

"Harikalar diyarındaki Alice gibi ekranı kırıp öteki tarafa geçme" (Taussig, 2013) eylemine bağlı olarak gelişen durum, kurumsallaşan "*devrim*" (otoriter-militer sol) ve sürekli kendisini var eden/yeni rejimle birlikte de oluşması muhtemel bürokratik ahlakçılığa karşı gelen "*isyan etme*" metodolojileri arasındaki farkı yakalayarak incelemek hassas bir klinik melodramdan ziyade; sunulan, verili olan ve uygulanması istenilenin aksine verim oranı yüksek sonuçları beraberinde getirecektir.

"Ekranın kırılması", sekansların periyotlarla kesilmesidir, bellek-kısmi yok edilişi'dir, eril moderni dinamitler; demokrasi, aydınlanma, ekonomik alanın izin verdiği ölçüde özgürlük arayışı-edinim travmaları gibi tanımlı fetişizm biçimlerinin oluşturduğu sirkülasyonu sabote eder. Bu noktada, galerinin öne çıkardığı alanların aşamalı olarak ara durumlar/bölgeler ile birlikte devlet-iktisat çeperi içerisindeki tanımlı halinin yıkımı başlar. Böylece ekranın, dil-görüntü kodlarına bağlı olarak belirlediği biçim faşizmi de ortadan kalkmaya başlayacaktır.

Kamusal alanın ön gördüğü politik tartışma ve inşa edilmesi muhtemelen yeni toplumsal biçimlerin ne şekilde ele alınarak uygulamaya konulduğu, Occupy hareketinin küresel manada açtığı yeni vizyonla birlikte bazen sınırsızca pozitif olarak değerlendirilmesi; alan kazanımı, alanın kapitalist faktörlerden-galeriden arındırılması ve evrilmesi konuları üzerinde hassasiyetle durulmasının bazı noktalarda önüne geçmektedir.

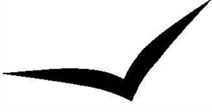
Anarşistler-anarko punklar ve bu oluşumun diğer kollarının *squad*'lar da dâhil tıkanmayı görece aşması, *mülk*'ü en azından bütün manada tartışmaya açarak kapitalizm hudutlarında yaşanan proleterleşmenin birikimli/kontrollü bellek oluşumu ile sonuçlanmasına karşı girişimleri açısından devinim göstermesi önemlidir fakat bunun bile bir galerileşmeye yol açıp açmadığı halen bir tartışma konusudur. Ancak günümüzde, olanın (yani galerinin) yıkılıp nesne'nin form kazanma diktasını yıkarak özgürleşmesini sağlayan, anlam kazandırma didaktikliğini yenen de bu hareketlerdir.

Peki, katılımcılığı ön gören tartışma başlıkları ekseninde *kamusal alan* ne tip bir yanılgı ve galerileşme yaratmaktadır? Politik manevra sahasının kısıtlılığı ve bu kısıtlılığın hangi yörüngede dağılacağına ilişkin çeşitli şemalar, ekoller, praksisler mevcut olmakla birlikte, XXI. Yüzyılın polis-kent faşizm'i ve görüntüleri açısından yapılanın ne kadar istenileni verdiği hususunda sorular da ister istemez kendilerini gündeme taşımaktadır. Çünkü özne (birey fetişi) ve tartışma (politika fetişizmine giden yollar) arasındaki frekansın kontrolünü sağlayan ve bu lineer kontrolü çeşitli alanlarda/boyutlarda şiddete dönüştürmeye hazır bir oligarşi bulunmaktadır. Oligarşi, aynı zamanda galerileşmenin optimum değerlerini belirler ve o sabitlerin dışına çıkan faktörleri-pratik biçimlerini çeşitli kanallarla diskalifiye etmeye çalışır. Tam da bu noktada, bütünün içerisinde yer alan, maksimalist yahut daha küçük hedeflere endeksli galerilerin sorgulanması, mevcut kırılmayı yaratması gereklidir.

Olanın lağvedilmesi ile olan ile uzlaşmaya varılması tartışmalarında, galerinin sonradan yaratacağı yeni nesneler, davranış ve tüketim biçimlerinin psikozları üzerinden durumu hümanize etmeye (insan pragmatizmine) dayalı koşullandırmalardan ziyade, ekosistemin sınırsızlığına bağlı olarak bir teori-uygulama yörüngesinin takip edilmesi daha yol gösterici/açıklayıcı olacaktır.

Kruşçev ve Deutscher'in açıklamalarıyla çözülmeye uğrayan Stalin kültü; sonradan kendi uzlaşmacı, revizyoncu, yeni bir sistemi müjdeleyen galerisini yaratarak tıkanmayı, gerçek manada tıkanmayı çözememiş, aksine diğer kapitalist-politik bunalımların temelini oluşturmuştur. Küresel otorite biçimlerinin değişiminin sonradan belirleyeceği sistemlilikler de bu yüzden asıl üzerinde durulması ve adım adım çözülüşe uğratılması gereken merkez noktalarıdır.

Elena Liliana POPESCU

Üç Şiir

Romenceden Çeviren: **Erkut TOKMAN**

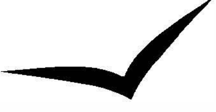
Kocam Nicolae için,
Sana, bu şiirlerin okuyucusuna

Günlük dertlerini bir yana bırakıp benimle Şiir dediğimiz rüya gerçekliğine bir adım atmayı dene. Kalbinin köprüsünü geniş tut, şu satırlar özellikle senin için yazıldı: Kalbimden doğan onlar ki dünyanın düşünce formlarından yükselmiş gibiler ve dünya formlarının üstünü örtmüşler, bu yüzden onlar gözükecekler-başarılmış kaderle- seninle buluşmanın töreninde, okuyucum.

Yalınlık, gerekliliğin içindeki gerçektir, yalnızca sessizliği ifade edebilir: Dünyada bütün sözcükler hiçbir şey yapmaz ama bunu tanımlamaya yeltenirler. Fakat kişisel bilgi -en basit ve en zor idealdir başarmak için- ki her insanın amacı ki bütün o dünyadır, ve yalnızca biz konuğumuzun emrinde oluruz.

Bazı zamanlar, bu konuk şiir formunu alır. Şairler gelir geçer, fakat onlar arkalarında konuklarını bırakırlar; şiirin görünmez yüzünü ortaya çıkarmak için. Bu yüz bizi gözlemler yargılama olmaksızın bir ilüzyon perdesinin gerisinden.

Elena Liliana POPESCU

Söyle Bana (Spune Mi)

Inanmadın mı
Yalnızca kazanabildiğine,
Herhangi bir silahtan vazgeçtiğinde
Düşünle savaşacaksın
Özgürlüğün için

Artık bakmayacaksın
Çelimsiz ve mağrur
Korkusuz yada korkak,
Seni gösteren aynalara
Arzunun ardından...

Sana söylendi
Ama inanmadın

Aynaların olmadığı bir ülkede
Sana bir görüntü olacak
O zaman soracaksın
Bir kez daha, ve bileceksin,
Gönlünden gelen
Yanıtı terkedeceğini.

Kaybedecek neyin olacak,
Arayış tek gerçek olasılığın olacağı zaman?
Hangi yoldur bu
Giden soruyor,
Bilmeden, tek bir yola
Ulaşmak mümkün mü?...

Hali hazırda ordaysa eğer
Nereye ulaşacak o
Fakat ya bilmesi mümkün değilse
Kazanan olduğunu?

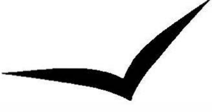
Hangi yarış daha korkunç
Tek güçlü yarışmacının sen olduğu
Bir yarıştan?

Fakat nasıl savaşabilirsin
Rakibin taşıdığında
Dileğin gibi
Yalnızca senin yüzünü?

"Bütün umutlarını bırak" dendi sana
Gerçekten umut edebilmen için!

Fakat, söyle bana, hangisi iyi bir umuttur
Halen herşeye sahip,
Dönüş yolunu ya da,
Neye ulaştığını bilen biri için?...

Elena Liliana POPESCU

Herşey Kaybedildiğinde (Cand Totul Se Pierde)

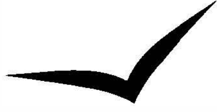
Saat durmadı ama saatlerin
İlerleyişi görülmüyor
Zamanın atışlarında
Yerinde duruyor, düşünceli

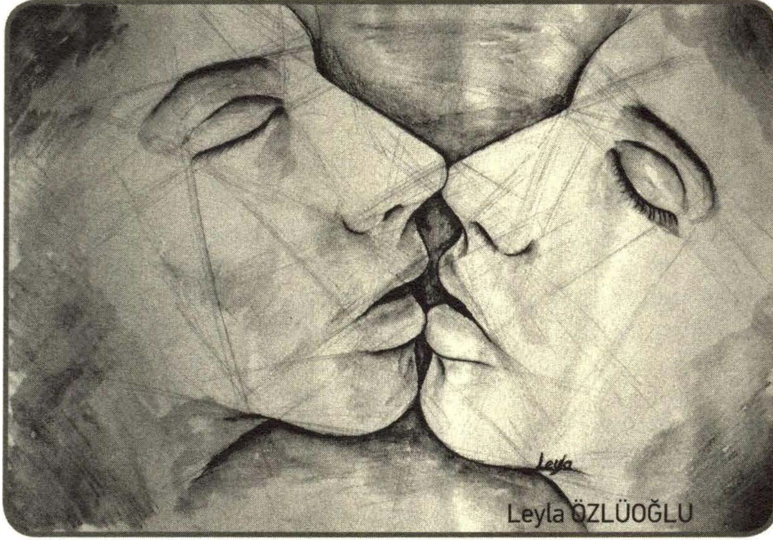
Bakış açısı kaybedilmedi
Fakat nesneler görülmüyor
Boşluğun sınırlanmış
Saf genişliği–isimsiz.

Hayat henüz bitmedi-ama ölüm
Ufuklar artık görünmüyor
Oluşun bekleyişi-baş kaldırıyor
Bir zaman, bir yerde, unutulmuş bir ülkede...

Herşey senin yerin bir zaman olduğu gibi
Bu yüzden hiçbirşeyin bir anlamı yok
Zamanın olmadığı boşlukta kaybolduğunda
Boşluğun olmadığı bir zamanda...

Elena Liliana POPESCU

Bu An (Clipa Aceea)

Birkaç sözcüğü, sana söyledi
Yalnızca bir kaç sözcüğü ve sen yarattın
Bütün bir tarihi, varlığında
Hâlâ dündür, ve nasıl ki yarın
Geçmiş olacak, kayıp
Budur yalnızca peşini bıraktığın
Sonsuza dek

Yalnızca bir sözcük, söylüyorsun kendine
Yalnızca bir sözcük, sana daha yakın
Umulmadık bir adımın yolunda
Bilinmeze doğru, umut etmeksizin
Ne olduğunu ve olmadığını düşünmeyi
Sen, bu anda, içinde var olabildiğin
Sensin

Hayal

Elif Yonat TOĞAY

Pencereyi açarken birden soluk binaların arasından karşıdaki çiçekleri fark etti. Boy boy saksılarda. Rengârenk. Yıllardır aynı evde oturuyor, aynı pencereden birbirine benzeyen aynı evleri görüyordu. Daha önce o terasın farkında bile değildi. Uzun zamandır camında "sahibinden kiralık" yazan boş bir daireydi yalnızca. Ama bu güneşli nisan sabahında imrenmişti. İnsanın, böyle kocaman değilse bile kutu kadar bir balkonu olmalıydı nefes alacağı. Hele de ilkbahar, yaz geldi mi...

Ertesi sabah ahşap mobilyaları gördü: büyük bir masa, kanepe gibi bir bank, iki iskemle, bir şezlong. Akşam ise birbirinden güzel bir sürü ıvır zıvır: mumlar, fenerler, duvardan, tavandan sarkan renkli nesneler - bunların ne olduklarını tam olarak seçemiyordu, ama güzel şeylerdi işte. Bir sonraki gün de, masa örtüsüyle bir örnek minderler konmuştu, yeşilli beyazlı. Ev değil, cennet diye düşündü.

Artık o terasa bakmadan edemiyordu. İşten eve gelince elini yüzünü yıkayıp hemen pencereye koşuyordu. Annesi söylenmeye başlamıştı, "Kızım, cam güzeli mi oldun bu yaşta! Ayıp! Konu komşu görse..." Kulak asmıyordu. Her gün eklenen yeni bir güzelliği keşfetmek vazgeçilmez eğlencesi olmuştu. Bir gün şıngır şıngır rüzgâr çanı, başka bir gün kargalara düşman saman korkuluk.

Annesiyle akşam yemeğini yedikten sonra odasına çekilip hayal kuruyordu. Kısmeti çıkacaktı. Hâlâ umudu vardı. Nerden, nasıl bilmiyordu, ama eninde sonunda çıkacaktı. Evlenecekti. Küçük, ama güzel bir evi olacaktı. Balkonlu. Balkona hiç çamaşır asmayacak, şık mobilyalar koyacaktı. Çiçeklerden anlamazdı ama olsun, öğrenip dikecekti. Sonra aynı öyle mumlar, fenerler...

Onca çiçek yetmemiş olmalı ki, birkaç hafta sonra kasa kasa yenileri geldi. Hafta sonuydu. Karı koca birlikte bütün gün çiçek diktiler. Merak etti, yaptıkları o kadar zevkli bir şey miydi? Saatlerce gülüp eğlenerek iş görmüşlerdi. Birbirlerine ne kadar yakışıyorlardı. Neden yakıştırmıştı onları? Kadın sarışın, ince yapılıydı. Uzun sarı saçlarını hep at kuyruğu yapıyordu. Adam ise esmer, gözlüklü, biraz da göbekliydi. Gerçekten yakışıyorlar mıydı? Yakışmak neydi sahi? Düşündü. Aralarındaki muhabbetti galiba.

O günden sonra, yalnız terası değil, onları da gözler olmuştu. Zaten artık her akşam dışarıdaydılar. Çoğu zaman sofrayı birlikte kuruyor, sonra keyifle yemek yiyorlardı. Baş başa. Bazen de kadın her şeyi önceden hazır ederek kocasını bekliyordu. Yemekten sonra da, ya içki ve sohbet ya da iskambil. Adam daha alacakaranlık çökerken yakıyordu güzel mumları. Annesinin komşuya gittiği ya da içerde televizyona daldığı geceleri fırsat bilip tülün arkasından onları seyrediyordu. Sıkıcı bir pazar akşamı, tülü uçuşturan Ilık bahar esintisi, kadının neşeli kahkahalarını taşıdı. Ta evin içine kadar. Mutluluk böyle bir şeydi demek ki. Kahkahalar içini titretmişti. Koltukta arkasına yaslanıp gözlerini kapattı, o kadının yerinde olduğunu hayal etti. Evet, o kadın kendisiydi. Kocasıyla birlikte annesinden az

ötedeki apartmanın teras katında mutlu bir yuvası vardı. Sabahları üzerinde şort pijamalarıyla aşağıya bakıp kocasına el sallıyor, sonra kocaman bir kupa çay ya da kahveyle şezlongunda gazetesini okuyordu. Sonra illaki çiçekler. Her gün belki bir saat onlarla ilgileniyordu. İşe gitmiyordu. Ne güzel. Gününü nasıl geçiriyordu acaba? İşe giderken, hatta işteyken bile o kadını hayal ediyordu. Canı ne yapmak istiyorsa kadın o gün onu yapıyordu. Mesela kendine, kocasına ya da evine güzel şeyler almak için alışverişe çıkıyordu. Yürüyüş yapıyordu. Arkadaşları vardı. Onlarla şık bir restoranda öğle yemeği yiyordu. Annesini alıp kayınvalidesine çaya gidiyordu. Ya da akşamüzeri kocasının iş yerine uğruyor, eve birlikte dönüyorlardı.

Bir sabah geceliğini katlarken karar verdi, aynı pijama takımından almalıydı. Üç gün, tüm öğle tatili boyunca alışveriş merkezini gezdi, dükkân dükkân. Aç açına. Sonunda benzerini bulup aldı. Artık onun da şort pijamaları vardı. Kocasının sevdiği gibi. Sıra saçlarındaydı. Hayır, sarıya boyayamazdı, ama uzatabilirdi. Şimdi toplasa, at değil, balık kuyruğu olurdu ancak. Biraz uzasın, aynı öyle lastik tokalarla ensesinden...

Yaz kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlamıştı. Kadın her gün renkli, kısacık elbiseler giyiyordu. Barbie bebek gibi. Onun neyi eksikti? Haziranda taksitlerden artakalan maaşıyla kendine iki mini elbise aldı. Biri parlak portakal rengi, incecik askılı. Diğeri boyundan bağlamalı, beyaz üzerine pembe çıtır çiçekli. İşe giyemezdi, ama olsun, evde giyerdi, kadın giymiyor muydu?

Annesi okullar kapanınca, torunlarını alıp yazlığa gitti. Terası artık daha rahat seyrediyordu. Pencerenin önüne tek kişilik koltuğu çekmiş, gelir gelmez camı açıp oraya oturuyor, yemeğini bile kucağında tepsiyle orada yiyordu.

Bir akşam işten dönünce, bir barbekü gördü, kapaklı, büyük. O gece konuklar vardı. Adam barbekünün başındaydı. Herkes neşeliydi. Pirzola ve köfte kokuları geliyordu. Bir de hafif, yumuşak müzik sesi. Gözleri açıktı, ama hayal edebiliyordu. Oradaydı. Konuklarıyla kadeh tokuşturuyordu. Bir şeyi kutluyorlardı sanki. Bir bebek? Olabilir miydi? Eliyle karnını okşadı. Neden olmasın? Kocasıyla çok mutluydular. Tek eksikleri bir bebekti. Gözleri açık olduğuna göre hayal değildi belki de. İçi içine sığmıyordu. Konuklar gittikten sonra en bol geceliğini bulup giydi ve eli karnının üzerinde mutlulukla uykuya daldı.

Ertesi gün cumartesiydi. Uyanınca doğru pencereye koştu. Teras boştu. Daha erken diye düşündü. Mutfağa gidip ayaküstü birkaç lokma peynir ekmek atıştırdı. Hafta sonu her dakikasını koltukta geçirecekti. Büyük bir kupada kahve hazırlayıp yerine geçti. Bir süredir o kadın gibi kocaman kupayla içiyordu kahvesini. Bekledi. Kimse yoktu. Öğlen oldu. Terasın kapısı hâlâ kapalıydı. Ancak evde olmadıkları zaman kapatırlardı. Biliyordu. Bütün gün kahve içerek bekledi.

Akşamleyin gün batımına yakın, kapının açıldığını fark edince dikkat kesildi. Başında yemenili tombul bir kadın dışarı çıkmıştı. Kadın önce şöyle bir etrafına bakındı. Birkaç parça şeyi toparlayıp içeri götürdü. Sonra çiçekleri sulamaya koyuldu. Bu kadın da kimdi? Dikkatle bakınca tanır gibi oldu. Kiraz? İyi de, ne işi vardı orada? Hem de kadının gözü gibi baktığı çiçekleri suluyordu. Meraklandı. Gidip sorsa? Olmaz. Belki de evdeydiler. Hayır, evde olsalar, içeri kapanmazlar, dışarı çıkarlardı. Biliyordu. Bu arada, Kiraz çoktan işini bitirip girmiş, kapıyı sıkı sıkı kapatmıştı.

Pazar günü de aynı şekilde geçti. Güzel başlayan hafta sonu berbat olmuştu. Neredeydiler? Gece hiç içinden gelmemesine karşın, erkenden yattı. Ama uyku tutmuyordu. Sabahı zor etti. İşe gidemeyecek kadar kötü hissettiğine karar verince işyerini arayıp hasta olduğunu söyledi. Yalan değildi. Hastaydı işte. Bütün hafta sonu ağzına birkaç lokma peynir ekmek dışında bir şey koymamıştı. Bir de bol kahve. Halsizdi. Yatak odasıyla pencere arasında mekik dokumaya dermanı olmadığı için yastığıyla pikesini

getirip salondaki kanepeye uzandı. Sık sık kalkıp kontrol ediyordu. Nafile. Kapı baca kapalıydı. Akşama doğru hafakanlar bastı. Kiraz'a soracaktı, başka çare yoktu. Saat dokuz buçuk gibi kapı çalınca sevindi. Sonunda öğrenecekti.

"İyi akşamlar, ablam. Çöp var mıydı?"

"Var, var. Getiriyorum." Mutfağa geçerken sordu, "N'aber, Kiraz? Çoluk çocuk nasıl?"

"İyiler, ablam, ellerinden öperler. Teyze gitmiş, ha? Bir güle güle diyemedimdi."

"Nerden bileceksin, sen de çalışıyorsun. Geçen gün gördüm, karşıki terastaydın." İçerde biraz oyalandıktan sonra poşeti getirdi.

"Hayal Hanımı diyorsun. Ona gündeliğe gitmiyorum. Beyinin işi icabı Amerika mı Almanya mı bir yere gittiler. Gün aşırı çiçeklerini sulayıp arada toz alacağım. Öyle anlaştık."

"Ne zaman dönüyorlar?"

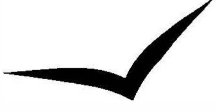
"Yaz sonu dediydi. Bakalım..."

Neler olup bittiğini öğrenince rahatlayacağını zannederken tam tersine içini müthiş bir sıkıntı kapladı. Demek bütün yaz teras boş kalacaktı. Onları göremeyecekti. Ertesi gün, işe gidince bir an önce yıllık iznini almaya karar verdi. Bu sıkıntıyla değil işe gitmek, evden çıkmak bile istemiyordu. Birkaç gün zar zor çalıştıktan sonra, üç haftalık izne çıktı. Evde oturup onları bekleyecekti. Ne yapıyorlardı acaba? Evlerini, teraslarını özlemiyorlar mıydı? Kiraz "yaz sonu" demişti. Bir takvim alıp otuz bir ağustosu işaretledi. Geri sayacaktı. Sekiz hafta. Yani elli dört gün. Sayılı gün çabuk geçer derlerdi.

Daha ilk haftanın sonunda, ev dar gelince, deniz, güneş, belki oyalanırım umuduyla yazlığa gitti. Sabah kahvaltı bile yapmadan doğru plaja... Bir başına. Yeğenleri bir tuhaflık olduğunu hissetmişler, teyzelerinden uzak duruyorlardı. Neyse, onları çekecek hali yoktu zaten. Havlusunu serip şezlonga uzandı. Üzerinde kırmızı bikinisiyle, geçen yıl aldığı. Kadın ne giyiyordu acaba? Kocası bikini severdi mutlaka. Şöyle iplilerden. Ya da belki üstsüz?.. Yok canım, daha neler... Denizden sarmaş dolaş çıkan bir çift dikkatini çekti, kadın sarışın, adam göbekli. Heyecanlandı. Yoksa? Saçmalıyordu. Kiraz, Amerika ya da Almanya demişti, Ayvalık değil... Koca plajda yüreği daraldı. Ne serin deniz, ne tatlı imbat... Boğuluyordu. Boş bile olsa, terası görmeliydi. Annesinin sorgu sualine aldırmadan üçüncü gün apar topar döndü ve kalan izni boyunca Kiraz'ın çiçek suladığı saatler dışında pencereden neredeyse hiç ayrılmadı. Orada başkasını görmek içine dokunuyordu. İzin sonrası mecburen işe başladı, ama ruh gibiydi. Hata üstüne hata yapıyordu. Masraf faturalarının bir kısmını deftere kaydetmeyi unuttu... matrahları yanlış hesapladı... kasayı tutturamadı... Ne uyku, ne yemek düzeni kalmıştı. Gün sayıyordu.

Takvime göre dönüşlerine sekiz gün kala, içinde tuhaf bir hisle erkenden uyandı. Güneş henüz doğmamıştı. Uzun uzun gerinerek kalktı ve pencereyi açınca rahat bir nefes aldı. Terastaki Hayal'di. Hayal!

Bahanur GARAN

resimler

resimler silmek bir avuç külde

yukarıdan aşağıya indirerek dünyayı

bir atın dizgini elinden kayar gibi

resimler silmek külleri dağıtarak

ve yutmak resimleri, yutmak havada

gümüşlenen külleri.

resimler silmek bir avuç kumda

yalnızlığın ince baharında bir

fidan büyürken istiridye kabuğunda dalgalar düşlemek alsın ufukları,

alsın suya çarpan uykuları yudumlamak geriye kalan sıcağı...

resimler çizmek puslu

camlarda

küskün menekşeler yetişirken perdesinde,

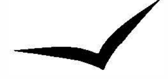
nefese yüzü boyalı

sevdalar silmek

ve bir hayal

silmek daha çizilmemiş resimlerde.

Göresim Olan Yalnızlık: Ertan Mısırlı'nın Dağlarca'sı

Hayrunnisa GÜNEL

Şubat 2014'te Kaynak Yayınları'ndan çıkan anı, mektup, yayımlanmamış şiir ve fotoğraflardan oluşan' Fazıl Hüsnü Dağlarca Günlüğü', özgür ve özgün şiir anlayışıyla Türk Edebiyatında ayrı bir yeri olan şiirin büyük ustası 1914 doğumlu Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya Ertan Mısır'lıdan 100. Yaş armağanı. Şairler ve kitapları üzerine yazdığı yazılarını ' Hayal Yazıları' adlı dosyada toplayan yazar 'Ney Bahçesi' adını verdiği, ' Dağlarca'ya Dörtlükler' başlığıyla bir de şiir kitabı hazırlamaktadır.

Kitabın önsözündeki ' Dağlarca Şiirin Pisagorudur ' başlıklı yazıda Ertan Mısırlı, çocuk kalbinin Dağlarca'yla olan arkadaşlığını, genç şiirinin sessiz yoldaşlığını, ustanın kişiliğinden etkilenmelerini olduğu kadar, birlikte geçirdikleri zamanlardaki geleceğine yön çizen anılarını da kalıcı izlerle okuru gülümseterek bilgilendirecek gözlemlerle aktarıyor. Önsözün hemen ardından ' Konmuş İslam Bülbülleri'nden Mustafa Kemal'in Kağnısı'na Fazıl Hüsnü Dağlarca' bölümünde Dağlarca'nın çocukluğuna ve ailesine ilişkin anlattıkları yer alıyor; 'Dağlarca'yla Beraber Anılar' başlıklı uzunca bölümde çeşitli alt başlıklarla verilen ve ağırlıklı olarak o dönem edebiyatına Dağlarca'dan dokunuşlar belgeseli niteliği taşıyan Nurullah Ataç'tan Orhan Kemal'e, Necatigil'den Cemal Süreya'ya, ulusal/uluslararası festivallere, şiire, şiir diline, Türkçe'ye uzanan birlikte yaşanmışlıklar, diyaloglar yer alıyor; 'Dostlardan Dostlara Mektuplar ve Yayımlanmamış Şiirler' bölümleri edebiyatımız için açığa çıkarılmış eşsiz birer hazine ve katkı; insana keşke sorulabilseydi dedirten ' Sorulmamış Sorular/ Yaşamı İçinde Dağlarca ve Dağlarca Üzerine Soru Denemeleri adlı elli iki soruluk son bölümdeyse yazar vefayla sevgiyle, alıntılarla, inceleme-araştırma-gözlem dokulu yaratıcı sorularla kitabın bütününde hissedilen içtenlik ve sıcaklıkla sarmalıyor okuru. Yine bu soruların sorulamamış olması/yanıtsız kalması araştırmacılara ve gelecek kuşaklara aktarılacak Dağlarca imgesi bakımından daha özgür kılıyor büyük şairi.

'Adanmış bir hayatın gerçek bir hayat olduğunu, onun dışındakilerin yaşar gibi yapmaktan öteye geçmediğini düşünmüşümdür hep. 'Dağlarca Günlüğü'nde ilerledikçe anladım ki, bazan öyle düşünmeseniz de yaşadıklarınız, karşılaştıklarınız sizi öyle bir patikaya yönlendirir ki, artık o yolun yolcusu olmuşsunuzdur ister istemez... Beni bu patikaya iten Sahavet Dağlarca'dır aslında' diyen yazar, yetmişli yıllarda kapı komşusu olan Sahavet Dağlarca'nın anlattıklarından, ayrılırken kendisine bıraktığı ve yasaklı dönemlerde kömürlükte saklanarak korunan belgelerden yola çıkarak bu kitabı yazmaya karar verdiğini belirtiyor ve ekliyor ' Yaz ki yaşayasın yaşa ki yazasın! ' sözüyle Dağlarca o yıllarda bana ha-

yattaki en büyük armağanımı vermiş, bu söz bu günlüğün başlangıç cümlesi olmuştur. Hayatını sözcüklere adamış bir ustadan genç şiiri yönlendirecek bilinç işlevindeki deneyimlenmiş koca bir hayatın kendisidir aslında bu armağan. Bu buluşma ve kesişmede etkileşimin temeli olan dilimizin 'yaramaz sözcükleri'nin, kişilerin ilişkilerindeki görünmez bağlara, kalıcı zamanlara kaynaklığının; büyülü sözün, estetik kurgunun insandan insana geçişinin göstergesi olduğunu ve anılara ayna tuttuğunu okuma yolculuğumuz boyunca duyumsuyoruz.

Mısırlı ile Dağlarca'nın yol arkadaşlıklarındaki sevgi ve uyum kitabın başındaki ilk fotoğraftan seziliyor; Dağlarca bir elinde bastonu diğer yanda ise Mısırlı'nın kolunda baba oğul yakınlığıyla söyleşerek yürüyorlar.. Ara Güler imzalı olan kapak fotoğrafıysa şairin kimliğine görsel olduğu kadar karakteriyle de yansımış. Alnı ve başı kaplayan gözlüğün büyüklüğüyle; görme/gözlemleme biçimlerini ' Aptalın aklı gözündedir, gözüyle görmediğine inanmaz aptal.' sözleriyle Ertan Mısırlı'nın ' Allah'a inanıyor musunuz?' sorusuna verdiği yanıtı, ' Tanrıma inanıyorum, tanrıya inanmamak çok kolay.' bakışıyla örtüştüren, çağrışıma açık bir bütünleşme. Kitaptaki 'Nasıl Yazıyorum' başlığından Dağlarca'nın şiirin büyülü ötesini sözcükleri zekice kullanarak görünür kılması, yalnızca gözleriyle gören bir adama ait olmayan bu bakışlardaki parıltı, ışık sızması, kuyu derinliği; dudağındaki hafif alaycı gülümsemeyle bütünleşen yüz ifadesi yine usta bir objektiften için dışa yansıyışıdır. Bu özgün bakışı bütün tümcelerinde bulmak olanaklı. Kısa soru sormaya özen göstermeyi uzun soruları şaşkın adama benzeten Dağlarca'dan öğrendim diyen E. Mısırlı, özlü, disiplinli, titiz, planlı yaşayan ve ömrünü şiire adamasına tanıklık ettiği büyük şair için ' keşke kendisine daha çok zaman ayırabilseydim, daha çok dinleyip yazabilseydim; yazabildiklerime baktıkça yazmayı ihmal ettiğim, ertelediğim günler ve anlar için üzüntü duyuyorum bugün ' diyor ve ekliyor ' Herkesin başka Dağlarca'sı olacaktır bu benim Dağlarca'm'

Keyifle sürükleyen anılar ve değerli belgeler olan mektuplar bölümlerinde Dağlarca ikinci göz gibi canlı sizinle konuşuyor, hınzırca gülümsüyor kapaktaki gibi ya da gülümsetiyor okuru. Biçemiyle mektupların talepkar, ciddi, denetimli çehresini kıran onları diyaloga dönüştüren varlığını kalıcı kılıyor üzerinizde. Kırgın, kızgın, savunmacı mektuplarında dahi oldukça nazik, öğretici biri var. Dağlarca'yla Beraber/Anılar bölümünde Ertan Mısırlı'nın olayların, diyalogların, anıların anlatımındaki dolaysız yaklaşımı ve geri çekilmesiyle okur dolaysız, kendisi de oradaymışçasına akıp, sürükleniyor. Ayrıca günlüklerin başlıkları okumayı kolaylaştırdığı gibi, kalıcı bir başucu kitabı olmasını da sağlıyor, zira bu başlıklar Dağlarca'nın özlü söz gibi duran sözlerinden seçilmiş; ' Sizin Kafanız Şair Gibi Çalışmıyor', Kamyon Çarptı Ama Susurlukla Bir İlgim Yok', ' Kimi Budalalığını Yazar' gibi...

Dönemlerini yansıtan ve yazın tarihine kaynaklık edecek ulusal ve uluslararası bu belgeler içerikleri kadar yazanların kimliği ve biçemleriyle de değerli, yazınsal tarihimize kalacak yazışmalar. El yazısıyla yayımlananlarsa özel bir tarih. 10 Haziran 1936'da Akşam Gazetesi'nde Nazım Hikmet'in Orhan Selim imzasıyla 'Düşünceler' köşesinde Dağlarca'nın ilk kitabı Havaya Çizilen Dünya için , Aragon'un Nazım Hikmet için yazdığı yazılar da yer alıyor kitapta.' Dostlardan Dostlara Mektuplar' bölümünde; Aziz Nesin, Cemal Süreya, Enis Batur, Tahsin Saraç, İnci Asena, Şakir Eczacıbaşı, Talat S. Halman, Doğan Hızlan, Ali Gevgilili, Esma Yiğitoğlu, Ahmet Soysal, Lütfi Özkök, Necati Zekeriya, Miryana Teodosiyeviç, Şadan Gökovalı, Sami Karaören, Eric Jan Zürher, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Slacana Yançeva, Ante Popovski, Samuel Hazo, Frank E. Weise, Gisela Kraft, Süleyman Salom, Ömer Faruk Toprak, Abdulkadir Budak'la yazışmalar yer alıyor.

Sözcükleri kullanarak şiir tanrısını yaratma ustası Dağlarca'nın kitapları nitelik ve nicelik anlamında tüketilemeyecek denli zengindir ve şair çok anlamlılığın, çağrışımın özlü deyişinin pe-

şindedir. Biçimde denemelere gitmese de ' önce parçaları anlamak değil önce bütünü kavramak bunun için de parçaların birbiriyle ilişki ve etkileşimlerini gözlemlemek' görüşünden hareketle Dağlarca şiiri düşünceyle görülen, bütünden bakan, insanın bütün belirlenmişliklerinden ve belirsizliklerinden değişmeyen özünü gören akıl, sezgi, düşünce, algı gözüne ulaşarak okurunu ve kendisini özgürleştiren bir dil oyunu kurmakta bunun için de şiirde önceliği dile egemen olmakta görmektedir

Kitapta yer alan ve günümüze yol açması bakımından değinmeden geçemeyeceğim yazarın ' Dağlarca 80 Yaşında' başlığında anlattığı ve şiirin nasıl ciddiye alınması gerektiğini vurgulayan anıları da şöyle; 'Masasına oturmalarına izin verdiği kişilerin bir süre sonra cebinden iki şiir çıkarıp okumaya kalkmalarına sinirlenen, önüne şiir diye getirilenleri beğenmesini bekleyen acelecileri, kolaycıları bastonuyla kovalayan Dağlarca bir seferinde genç şair arkadaşlardan birine ' Şiiri avucunda tutacaksın. Yerlere serip ortalığa saçıp sonra da karşısına geçip önünde şıkır şıkır oynamayacaksın! ' diye çıkışmıştı.' İşte şiirde zaman ve sabır söz konusu olduğunda ' En büyük acıyı bileğime kelepçe takıldığında yaşadım. O kelepçe benim özgür düşünceme, şairliğime, yazdığım ve yazacağım şiirlere takılmıştı aslında. Duyduğum acı, evrene değen sözcüklerime takılmış kelepçenin acısıydı, bileklerimin acısı değil ' diyecek kadar şiir ülkesine ait, Türkçe, beni bile şair yaptı' diyecek kadar da engin gönüllü olan Dağlarca'ya göre şiir yazmak uzun ve zorlu bir süreçtir, sürekli öğrenci olmayı gerektirir. Bu sürece saygı duyanları da kollar, destekler Dağlarca, şiir yazdığını kendisinden on beş yıl gizleyen E. Mısırlı'ya 'Şu dosyanı getir de bir göz atayım Ertan! ' demesi, 'Dilsiz' adının insanı yerinden kımıldatmadığını söyleyerek matematiksel bir yöntemle ilk şiirin, son şiirin ve kitabın ortasındaki şiirin adlarından kitaba 'Suskun Eski Islık ' adını seçmesi, yayıncının 'Eski Islık' olsun önerisini birçok kez sesli okuma sonucunda kabullenmesi yaratma eyleminin ne denli zor, şairin bu konudaki duyarlığının ne denli zorlu olduğunun göstergesidir. Anılarından anlaşıldığı üzere şairle tanışıklık ve söyleşmelerindeki şiirin matematiği, özlü dil, yaşamsallığın şiire dönüştürülmesine ilişkin vurguları Ertan Mısırlı'yı da o yıllarda oldukça etkilemiş, gerçek edebiyatla buluşturmuştur. '

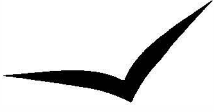
Şiir benim ikinci annemdir' ' Bir sözcüğün kapladığı yer küçük, anlattığı ondan büyükse o şiirdir.' diyen Dağlarca belli ki şiirin ve dilin hep mutlu çocuğu olarak kaldığından gökyüzüne benzettiği şiirin, o gözün dışındaki görüntüleriyle bugün belleklerimizde dolaşıyor ve büyümeyin diyor bize.. Öyle olmasa Çocuk ve Allah'ı ilk okuduğunda Ertan Mısırlı'nın ayakları yerden kesilip bir uçurtma gibi gökyüzüne doğru havalanıp hep çocuk kalmak ister miydi! Mısırlı'nın yazdığı satırlardaki şiirin ustasına duyduğu saygı ve hayranlık sayfalarda çoğalıp okura yansıyor. '

Bu tatlı sert şiir ve hayat öğretmeninin 'bir oyundur sevgi/iki kişilik/bir üçüncüyü ararlar/ ikisi de' dizelerindeki gibi okuru da oyuna katarak çoğalmamıza yol açan Ertan Mısırlı'nın anılarından kalemine yansıyan içtenliğiyle ' Kuşlar gökyüzünün öğrencileri/yeryüzü hep çocuk! ' öyle kalsın diyelim ve ' Şiir yazmak yıkanmak gibidir, acıkmak gibidir, öpmek gibidir' diyen Dağlarca'nın kitapta yer alan, 935 tarihli yayımlanmamış bir şiiriyle özleyelim onu; Dağlarca Türk şiirinin özüdür çünkü.

Göresim Olan Yalnızlık

'Şehir kainatın içinde / küçücük bir resim olur / onun nefesi nefesim / onun sesi sesim olur / fakat yanan gözlerimin / hasreti bir isim olur / ben yalnızım bu yalnızlık / sonsuz bir göresim olur '

Zeyno CEREN

Kan Portakalı

Tüm kuşlar yok oldu, bir Hermes kuşu kaldı.
Yorganım yok,
Hermes kuşunun kopardığı kanatlar uçup gitmedi,
Hepsini kendi yedi.
Türkiyeli bir genç kadın,
Guatemala domatesini yerken ağlıyordum.
Tüylü yapraklarını biriktirip üzerime serdim.
Öyle kötü bir rüzgâr esiyordu bazen,
Ağrı dağının eteğindeki çiçekler savruluyordu,
O rüzgârı estiren nefesler,
Sonra H(h)ak,özgürlük diyordu,
Ben Hudeybiye kuyusunda boğuluyordum.
Dünya özlü bir kan portakalı..
Mayhoş,
Kesif,
Keskin ya, ferahlığı da var!
O kuyuda bildim.

Ödipal Felç

Berkay ÇETİN

Huzurlu bir rüyanın belli belirsiz sıcaklığıyla örterdin üstümü geceleri. İnsanların hayat diye adlandırdıkları o tuhaf gerçekliğin iliklerime dek ürperten iğrençliğinden, beni yalnızca düşlerin mi kurtarabileceğini ima etmek isterdin sahiden? Sanmıyorum. Ama yanı başıma çektiğin iskemlenin tepesinde, sabahlara kadar oturmanın sebebini bildiğimden eminim: Karabasanlar –karda yürüyüp de izini belli etmeyen o tuhaf, o sinsi varlıklar- en beklenmedik anda gelip de sarılmasınlar diye gırtlağıma, var gücünle uyanık kalmaya çalışırdın çünkü. Elindeki örgü de –hani şu yıllardır örmene rağmen bir türlü tamamlanmayan- yardım ederdi gözlerinin açık kalmasına. Sahi, bir bebek battaniyesi mi olmaya çalışıyordu o yünler? Emin olamıyorum: Çünkü hep vazgeçiyor gibiydiler. Eh, haksız da sayılmazlardı gerçi: Masum kelimesinin ete kemiğe bürünmüş hali olan bir bebeği dünyanın bu kötü soğuğundan koruyabilecek kadar büyük ve kalın bir battaniyeyi hiçbir zaman meydana getiremeyeceklerinin farkındaydılar sanki. Gerçi onlar olmasa bile ben bilincindeydim bu gerçeğin. Sen öyle biteviye örüp dururken, bu yüzden ölü gibi yatardım işte! Sen benim felç olduğumu sanıyordun; hâlbuki ben...

Ben şunu öğrenmiştim ki anne: Dünya berbat bir yerdi! Evimizin dışındaki her yeri, ağızlarından dökülen kanla karışık salyalara aldırmadan birbirlerini kemirip duran, insan demeye bin şahit ister bir güruh istila etmişti: Üstelik bir de, yaptıkları bu eyleme "sohbet" adını vermişlerdi. Evlerin her bir köşesine; sokaklardaki kaldırım taşlarının aralarına; en izbe yerlerdeki barlardan, iğne atsan yere düşmeyecek kafelere kadar her yere; yani ses tellerinden dünyaya savrulan kelimelerin döküldüğü her yere sinmişti kan! İşin tuhafı, hani su içe içe nasıl suyun tadını fark edemez hale gelmişsek; konuşan her insan da dünyadaki bu vahşi kızıllığa aynen öyle kör olmuştu zamanla.

Onların gördükleri ve göründükleri farklıydı çünkü. Kimi, kimine göre yalnızca bir kaygan delikten ibaretti mesela. Bazılarıysa; dimdik yürüyen, otobüse binip işe falan giden, damarlı, sert bir et parçası olmak hususunda ağız birliği etmişlerdi belli ki. Öyle çok insanın kalbi ve beyni, göğsünde yahut kafatasında olacağı yerde apış arasında duruyordu ki...

Dahası, hemen herkes, bir takım kâğıt ve maden parçaları uğruna; tıpkı o dilleri dışarıda, sahiplerinin peşinden bir an olsun ayrılmayan evcil köpekler gibi; birilerinin peşi sıra koşturup duruyordu...

Sanki bütün insanlar toplanıp, sınırları dünyanın dört bucağına uzanan bir fabrika inşa etmişlerdi de; o fabrika onları, "insan olmayan" bir biçimde her gün yeniden üretiyordu.

Tüm bunları görmeye başladığım vakit, yolda yürümek bile dünyanın en zor işlerinden biri haline gelmişti benim için. Sözgelimi, bir kaldırım taşına gözüm takılsa; aynı anda hem o soğuk kütleyi, hem de birilerinin onu oraya

koymak için öldürdükleri canlıları görüyordum: Vahşice sökülen çimleri, canice ilaçlanıp yuvaları dağıtılan böcekleri... Bu da bana, zamanında aynı şeyleri insanlara yapmış olan o kare bıyıklı diktatörü anımsatıyordu mesela. "Demek ki," diyordum, "herkes gücünün yettiğine geçiriyor ölüm ölüm parlayan dişlerini!" Bu arada; o taşı ve diğerlerini, sıcağın alnında oraya taşıyarak kan ter içinde kalan adamları ve onların yaptığı işin mükâfatını koltuğunda kalçalarını gere gere oturarak alan adamı da aklıma getirmeden edemiyordum tabii.

Derken iki sevgili görüyordum sarmaş dolaş. Onları görmemle bir; çok geçmeden edecekleri kavgayı, o kavganın şiddetini azaltmak için birbirleriyle nasıl bencilce sevişeceklerini, o bir anlık zevkin ihmalkârlığıyla, "yanlışlıkla" doğması olası olan o çocuğu da görüyordum. O masumun büyürken karşılaşacağı iğrençlikleri, rezillikleri, yalanları, riyakârlıkları düşünüp de hüzünlenmeden edemiyordum. Bazen gözlerini iri iri açıp tek noktaya sabitleyeceği bakışlarıyla, bazen bardaktan boşanırcasına döktüğü gözyaşlarıyla, bazen tüm vücudunu tir tir titretecek sızılarla karşılayacağı bu pislikleri; bir süre sonra, daha fazla ahmak yerine konmamak için, onun da başkalarına tekrarlayacağını adım gibi biliyordum çünkü.

Bunları bilen ve görebilen bir insan nasıl katlanabilirdi hayata? Cevabı basit bir soru, biliyorum: Katlanamazdı! Çünkü var olmanın bu dayanılmaz ağırlığını ancak ve ancak yok oluş alabilirdi insanın omuzlarından. Sen hayattayken de bunu becerebilmem oldukça zordu. Ben olmazsam, kimsen de olmayacaktı çünkü. Derinliği belirsiz o delilik çukuruna, insanı, gözünü dahi kırpmadan itebilecek yegâne şeydi belki yalnızlık. Bunu sana yapmasına izin veremezdim. Bir çıkış yolu bulmalıydım, bir çözüm! Uyur uyanık geçirdiğim gündüzler ve hiç uyumadığım geceler boyunca düşündüm ve sonunda, aynı anda hem var olup hem de yok olabileceğim o çözümü buldum anne! Hatırlıyorum: Düşüncelerimin ağırlığı erkenden düşlere düşürmüştü beni o gün. Biraz da, çözüm yolunu bulmuş olmamın huzuruyla mışıl mışıl uyumuştum. Ertesi sabah beni uyandırmaya geldiğin zaman, sadece gözlerimi ve azıcık da ağzımı kıpırdatabildiğimi fark ettiğinde nasıl korktuğunu unutamam...

Eve getirdiğin doktorlar, aslında gayet iyi çalışan bedenimin -sanki bedenim gayri insani bir varlıktı da, aynen böyle, çalışmak kelimesini kullanmışlardı- hareketsiz kalmasına bir anlam verememişlerdi tabii. Psikolojik –neyse ki bir ruhum olduğunu fark etmişlerdi sonunda- bir buhran geçirmiş olabileceğimi, zamanla düzelebileceğimi söyleyip de gitmişti her biri bu yüzden.

Yıllar sonra yeniden senin küçük bebeğin olmuştum işte. Beni bebek mamalarıyla ve gene o mama kıvamına gelene kadar ezip suyunu çıkardığın yemeklerle besliyordun. Boynumdan şefkatle tutup, beni hafifçe doğrultarak yedirdiğin yemekler, midemi besinle değil de ruhumu huzurla doldururlardı, biliyor muydun? Hatta inanır mısın bilmem ama; beni utandırmamak için, odanın hep bensiz taraflarına bakarak altımı değiştirdiğin zamanlarda bile huzurluydum ben. Gene de en çok, sonları hep mutlulukla biten masalları anlattığın akşam vakitlerini severdim.

Kabul ediyorum anne: Bencilceydi yaptığım. Ama ne yalan söyleyeyim, şimdi o toprağın altında olmasaydın, seni üzdüğünü bildiğim o oyuna, gene de devam ederdim. Ancak bunun hiçbir önemi yok artık.

Böylesine yok olmayı istediğim dünyada, bir yanımla var olmaya devam etmemin tek nedenini, yani seni, toprağın altına -sanki kaçmandan korkuyorlarmış gibi- sımsıkı kapadıklarına göre; ben de artık, bedenimi böceklerin ziyafetine sunabilirim. Onlar bana salt yok oluşun o mucizevî sükûnunu sunacak kadar cömertler de; ben onlardan birkaç kilo eti esirgeyecek kadar cimri miyim?

Karartı

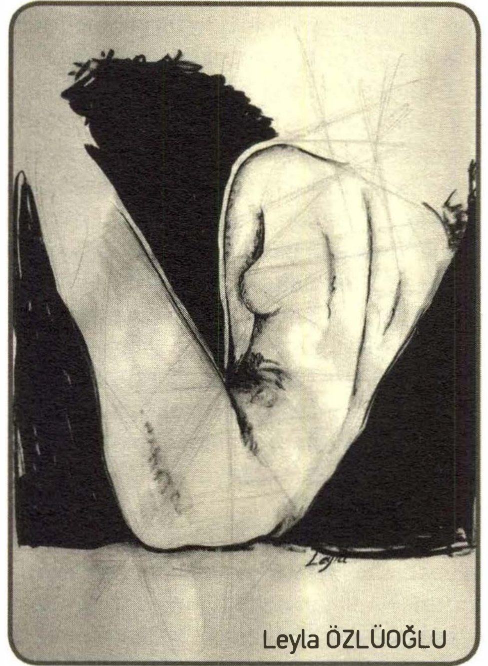

Duygu ERGUN

Baygındı hava. Yürümedik, ama yürüyebilirdik de. Tek kelime edemedik. Boğazımıza yapıştı güneş. Sineklerin gökyüzüne çizdiği sekizleri izledik. Ağırlaştık. Sonra birbirimizin yüzlerine bakmadık. Rüzgar birazcık esti. Her ne ise çekti bizi aşağılara. Yapış yapış oldu ellerimiz. Yorgunluğun ötesindeydik. Ötesine geçmiştik, ötesine geçmiş miydik? Hanımeli çökmüştü ta içimize. Uyumadık, ama uyuyabilirdik. Sözcüklere sığmadık. Sonra başımızı kaldırdık. Güneş derimizi yaktı. Tanışıksızdık bu duyguya. Tanıştırılmamıştık. Sonra karardı ortalık. Acıyordu ama biz bilmiyorduk. Rüzgar birazcık esti. Sinekler yorulmak bilmiyordu. Biz yorgunluğun çoktan ötesindeydik. Utanıyorduk da bundan. Tek kelime edemedik, yok öyle değil; etmedik.

Bundan sonra ne olacaktı? Bunu düşünmedik. Zaten tanışıksızdık bu duyguya. Uzağındaydık. Ayrıca pistik, rezildik. İnsan doğmak ne büyük kaypaklık gerektiriyordu. Acıyordu da. Deli miydik neydik? Belli aralıklarla hanımeli oturuyordu midemize. Kaçamıyorduk. Ortasında da kalamıyorduk. Sineklerin gökyüzüne çizdiği rakamları izledik. Ağırlaştık. Sonra uyumayı unuttuk. Onun yerine kabusu izledik. Sonra izlemedik, kendiliğinden geldi. Acıyordu da, acıyor muydu? Tanışmış mıydık? Ses giriyordu içeri. Kapkara içeri.

Kayıtsızdı. Bekliyorlardı. İki yüzlüydük. Rüzgar birazcık estiydi. Külhan beyi gibi dolaştıydı. Ağırlaştırmıştı ortalığı geçerken. Hanımeli gibiydi. Çöktü bağrımıza. Başını yastığa koydu o gece. Yumuşacık koydu. Güzel kokulu koydu. Daha yeni yıkanmış koydu. Hanımeli gibi kokan, yeni yıkanmış yastığa koydu başını o gece. Başı ağrımıyordu. Başı güzel, hanımeli kokulu, yumuşacık yastıkta sayıklamıyordu. Kafamızı kaldırdık, ağır çekiyorduk. Yıldızlara baktıydık. Özür diledik. Güneşin eli yakamızda kaldı. Yürümedik, yok öyle değil; yürüyemedik. Yürüyebilir miydik?

Leyla ÖZLÜOĞLU

SÖYLEŞİYORUM

Gülenay BÖREKÇİ - Müslüm ÇİZMECİ

Uzun süre gazete ve dergilerde çalıştınız, devam da ediyorsunuz ancak Gülenay Börekçi dendiğinde ilk akla gelen haliyle Egoist Okur oluyor. Teknik olarak bir internet sitesi. Sizin için belki sadece misafir odası, dijital yayın mecranız. Bana göre sanal bir edebiyat şöleni... 9. ayında Bumerang'dan Blogger ödülü almış, kendi okur kitlesini yaratmış, kesinlikle başarılı. Ayrıca sosyal medyanın tüm olanaklarını oldukça etkin kullanıyorsunuz. Dosya konumuz kapsamında sizinle söyleşmenin bize çok şey katacağına eminim. Hoş geldiniz.

Çok teşekkür ederim davet için...

Az önce dijital deyince dokunmatik ekran üzerinde dans eden parmaklar canlandı gözümde. Ne de olsa kelimenin kökeni 'digit', Fransızcada parmak anlamına geliyor.

Vay, kelimenin "parmak"tan geldiğini bilmiyordum...

Her an yeni bir yayınevi yayınlarınızı e-kitap yapmak için kapınızı çalabilir. Şimdilik direniyor ve kitap kokusuna inanıyorsunuz. İşte bir kitabevi daha, ya kafeye evrildi ya da kapanıyor. İşte bir sahaf, KPSS kitapları tarafından kuşatılmış...

Kitabevleri benim için içlerinde kaybolmayı isteyeceğim yerler. Kafeye dönüşmeleri ya da kitap dışı şeylerle tıka basa dolu olmaları beni çok üzüyor. Evimi istemediğim insanlar basmış gibi hissediyorum. Eskiden eline ne geçerse okuyan bir çocuktum. Bana alınan kitapların dışında annemle babamın kitaplarına da musallat olmuştum. Size garip gelecek ama manavdan meyve aldıklarında kesekâğıdını açıp üzerlerinde yazanlara bile bakardım. O zamanlar eski gazete ve dergiler kesekâğıdı yapılırdı. Üzerlerinde tefrika romanlar, fıkralar, magazin haberleri, karikatürler hatta çizgi roman bantları falan olurdu. Hikâyenin başını veya sonunu öğrenemeyeceğim için üzülürdüm en çok. Yine de okurdum; sonuçta insan hayal gücünü kullanarak eksik kısımları tamamlayabiliyordu. Sonra aldığım bütün harçlığı kitaplara yatırdığım bir dönem geldi. Ortaokulda, lisede hep böyleydi. Kitapçıya girip saatlerce rafları karıştırıyor ve o gün için okumayı çok isteyeceğim bir kitap bulmadan da çıkmıyordum. Ne keşifler yaptım bilseniz! İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı okuduğum yıllarda da sahafları keşfettim. Sahaf dükkânlarının da soyu tükeniyor besbelli. Beyazıt'taki çarşıya gittiğimde eski tanıdıkların hiçbirini bulamamak çok kötü. Ortalığı ders kitaplarıyla dini yayınların kaplamış olması da öyle.

O kitaplarda fiil çekimlerinin bir anlamı yok, cümleler kurallı değil. Nasıl hissediyorsunuz?

Ne hissedebilirim, üzüntü ve kızgınlık... Ama aslında ders kitaplarıyla dini yayınlar dışında da durum iç açıcı değil. En kolay vazgeçebildiğimiz şeylerden biri dil oldu gibi geliyor bana. Resmen harcadık gitti. Bazı metinleri, mesela dille ilgili en küçük bir meselesi bile olmayan, bunu umursamayan insanların romanlarını, çevirilerini okuduğumda dehşete kapılıyorum. İşi kitap okumak olan biriyim sonuçta. Büyüklerin hızlı üretimden önlerini görecek hali kalmadı, o yüzden ısrarla ve kararlılıkla iyi kitaplar yayınlamaya çalışan küçük yayınevlerinin kıymetini iyi bilmeliyiz gibi geliyor bana. Basmakalıp kitaplardan, birörnek kapaklardan, sözünü ettiğiniz bozuk cümleler kıyametinden biraz olsun kurtulmak istiyorsak, bu küçük ve idealist yayınevlerini desteklemeliyiz. Fakat diğer konuda sizinle aynı fikirde değilim, kâğıtla bir çeşit aşk ilişkim var ama kitap kokusuna inandığımı söyleyemem. Dile ve hikâyelere inanıyorum ben. Evet, hâlâ eskisi kadar çok okuyorum ve kitapların en büyüleyici insan icadı olduğunu düşünüyorum ama bu, bir nesneye duyulan tutku değil. Soyut sesler, tek başına hiçbir anlam ifade etmeyen harfler bir araya geldiğinde dile; sorulara, cevaplara, isyana, dünyayı, başkalarını, en çok da kendimizi keşfetmemizi sağlayan metinlere dönüşüyor ya, beni büyüleyen o.

Bunu açar mısınız?

Elektronik kitabı önemsiyorum. Dünyadakinin aksine bizim bu konuda kat edecek çok yolumuz var, e-kitaba, dijital kültüre henüz "lüks" yahut eğlence gözüyle bakıyoruz ama aslında hiç öyle değil. Batıda kıyıda köşede kalmış birçok klasik yapıtı okurla buluşturan, üstelik bunu ücretsiz olarak yapan kütüphaneler, kurumlar var. tanin gazetesinin eski sayılarını bir Amerikan kütüphanesinin dijital arşivinde bulmuştum. Buna niçin itiraz edeyim ki, o yolda yürümeye bir an önce başlamamız gerekiyor diye düşünebilirim ancak. Bildiğimiz kitap ölecek mi diye sorabilirsiniz, elbette hayır. Sevdiğin kitapların orada, gözünün önünde durması, onlara dokunabilmen, kapaklarını açıp sayfalarını karıştırman güzel çünkü, apayrı bir zevk. Uzattım biliyorum ama şunu eklemek isterim, bildiğimiz kitabın ayakta kalmasını istiyorlarsa yayınevleri çok çalışmalı, okurun iyi içerik, özel ve titiz baskı gibi arzuları olduğunu unutmamalı.

10 yıl sonrasını öngörmenizi istesem, nasıl bir sahneyle karşılaşırız?

Karamsar değilim. Olsam zaten bu işi yapmam, tası tarağı toplayıp uzaklara giderim. "Çöp" diyebileceğimiz birçok kitap inanılmaz satış rakamlarına ulaşıyor ama insanlar onları okumak istediği için değil, sadece onlara ulaşabildiği için. PR, dağıtım gibi faktörlerin dayatmasıyla... Sırf o kitapların duyurusu yapıldığı,

kitapçı raflarında ön tarafa sırf onlar dizildiği için. Yapay trendler inşa edilmiş durumda. Fakat içim rahat, çünkü iki ay sonra o çöp kitapların izine bile rastlayamıyorsunuz. Oysa iyi edebiyat yapıtları her zaman kitapçının bir rafında, kuştu bir köşede de olsa bulunabiliyor. Yıllar sonra bile... Tanpınar'ı, Sabahattin Ali'yi, Oğuz Atay'ı, Halide Edib'i hâlâ okuyabiliyor olmamızın başka ne açıklaması olabilir? Bir de tabii internet sayesinde bağımsız yayıncılığın yükselişe geçtiğini gözlemliyorum ve buna seviniyorum. 10 yıl sonra bence yayınevleriyle dağıtımcıların kitaplar ve okurlar üzerindeki etkisi azalacak, insanlar yazdıklarını bağımsız platformlarda aracısız olarak yayınlamaya başlayacaklar. Bizde henüz pek cesaret edilemiyor ama dünyada bu konuda örnekler çok... Yapıtlarını bağımsız, yani bir yayınevine bağlı olmadan, dijital platformlarda yayınlayan yazarların sayısı her geçen gün artıyor. Üstelik çok ünlü yazarlar da aralarına katılıyor. Bunun yazar için de okur için de müthiş bir maddi ve manevi özgürlük olacağına inanıyor ve sonuna kadar destekliyorum. Bu, şu anda emekleme döneminde ama uzun vadede hepimize derin bir soluk aldıracak.

Hız, özgürlük, sonsuzluk... İnternette bilginin bu denli ulaşılabilir olması, internet üzerinden iletişimin bu denli aktif ve yoğun kullanılması; kitap ve dergilerin okunurluğunu olumsuz etkiliyor mu sizce?

Bu soruya cevabım hem evet, hem hayır. Şüphesiz evet. Bilhassa haber ve aktüalite dergilerinin bundan olumsuz etkilendiği kesin. Dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan bir hadise anında internete düşüyor, birkaç saat içinde televizyonlarda tartışılmaya başlıyorsa, bir hafta sonra çıkan dergideki haberi elbette kimse okumayacaktır. Ama bu, dergicilerin tası tarağı toplayıp bu diyarı terk etmesi gerektiği anlamına gelmiyor şüphesiz. Ayakta kalmanın bir yolu her zaman bulunabilir. Fark yaratmalı, herkese değil, belirli kişilere yönelmeyi tercih eden dergiler yapmalılar. Bu şekilde her okur kendine uygun dergiyi bulacaktır. Hayal böyle bir dergi... Vapura bindiğimde, çay bahçesinde bir sigara yakıp arkadaşımı beklerken yahut gece uyumadan önce miskinlik ederken karıştırmak isteyeceğim, yazılarına gömüleceğim ve sayfalarını çevirdikçe bana yeni sürprizler sunan Hayal gibi bir dergiyi açıkçası hep okurum. Hep düşündüğüm şeyi söyleyeyim; polisiye tutkunu bir okur da sırf polisiye edebiyat üzerine yazılardan, röportajlardan oluşan bir dergi çıksa onu iki eli kanda olsa alır.

Sizinle yapılan bir söyleşide kitap eklerinin, yayınevlerinin PR departmanları tarafından yönetildiğini söylemiştiniz. Bir de artık şirketlerin sosyal medya departmanları oluşturuldu. Edebiyatın esas sorunu, herkesin özgürce, hatta imla hatalarıyla birlikte kendi yayınlarını yaptıkları amatör bloglardan ziyade doğrudan tüketim toplumu ve dayatmaları olabilir mi? Sosyal medyanın buradaki rolü nedir?

Evet hatırlıyorum, bu konuda birkaç yazı da yazdım. Hâlâ aynı şeyi düşünüyorum. Öte yandan kitabın az okunduğu bir memlekette yaşıyoruz, dolayısıyla yayınevleri için PR çalışmalarının gerekliliğini anlıyorum. Sadece bunu incelikle yapanlar ve yapmayanlar var... Kitap eklerinin de ayakta kalmak için reklam almaya ihtiyaç duydukları ortada, çünkü gazete yönetimlerinin ilk vazgeçecekleri şey ya kitap ekleri ya da kültür sanat sayfaları oluyor. Şahsen yöneticilerin, insanların neyi okumaya ihtiyacı olduğu konusunda yanlış bir algıları olduğunu düşünüyorum, öncelikle bunun değişmesi gerek. Kitap eklerinin tekrar tekrar kapak yaptığı yazarlar Egoist Okur'da genellikle pek az okunuyor ama iyi bir kitapla okur karşısına çıkmış genç bir edebiyatçı inanılmaz sayıda 'tık' alabiliyor. (Bu terimi kullandığım için özür dilerim ama şu an aklıma başka bir kelime gelmedi.) Keşke bunu yayınevleri de görebilse... Bloglardaki imla hatalarına gelince; dilin yanlış ve bozuk kullanımını feci itici buluyorum ama gramer hatası yapanlara yazmak yasaklansın diyemem. Eskiden lisedeki kompozisyon ödevleri olmasa hayatınız boyunca kimse sizden yazı yazmanızı falan beklemezdi, bunun değişmiş olması bile yeterince iyi bir şey. Sosyal medya için de aynısı geçerli. Doğru örneklerin artma-

sı kötü olanların elenmesini ya da hiç değilse azalmasını sağlayacaktır. Ayrıca manipülasyon amacıyla yaratılmış uyduruk hesapları bir yana bıraksak bile, Twitter'ın, Facebook'un "cennet bahçesi" olduğunu iddia edemem ama elden ne gelir, birbirimizle iletişime geçebileceğimiz nadir alanlar arasında onlar da var. Sosyal medya platformlarını nasıl kullandığımız, kimleri okuyup kimleri okumadığımız tamamen bize bağlı.

Basılı yayınlar, reklam ve etkinlik alanlarını sosyal medyaya kaydırdılar. Teknolojiyle dönüşen insanlığın yarattığı yeni bir pazarlardan pay kapma çalışması mıdır? Zira edebiyat çevrelerinin ekonomi-politik sebeplerle kirlenmiş olması pek yeni sayılmaz, çok fazla teknolojiye bağlayamayız.

Hep ayı şeyi söylüyormuşum gibi oldu ama başımıza gelen her berbat durumda suçu teknolojiye atmaktan yana değilim. İnsanlar en çok nereye bakıyor, nerede dolaşıyor, nerede buluşuyorsa reklamlar da orada yer alıyor haliyle. Sosyal Medya'da eleştireceğim birçok şey var ama edebiyattaki kirliğin müsebbibi olduğunu söyleyemem. Yayın sektöründe bir kirlenme varsa, bunda o sektörü oluşturan kişilerden başka kimi suçlayabiliriz? İyi editörün öneminden habersiz görünen, ucuza getirdikleri acemi işi çevirileri okuyucuya kakalayan, "Gel kim olursan ol" mantığıyla ipsiz sapsız şöhretlerin kitaplarını yayınlayan yayıncıları suçlayabiliriz. Tek dertleri kazanmak, sosyal medya olsa da olmasa da...

İdefix'te okuma listenize denk geldim. Flaubert'in Papağanı'nı görünce hafızam alarm çaldı. "İnsan mükemmelleştikçe, insanın değeri azalıyor." cümlesiyle başlayıp "doğa böylesine köleleştirilip tüm özgün biçimlerini yitirdiğinde bu durum insanlığı nereye götürecek?" diye sorguluyordu Barnes.

Julian Barnes'ın kitabını okumak hayatta başıma gelen en şahane şeylerden biriydi. Yazarla ilk tanışıklığımdı. Öylesine elime alıp bırakamamıştım. Hakikati sorgulayan acayip yeni, özgün bir romandı. Hâlâ öyle bence. Milan Kundera romanı deneme, denemeyi roman gibi yazar ya; Barnes'da da bu kabiliyet fazlasıyla var. İdefix için klasikler, yani zamana dayanabilmiş kitaplar arasından bir seçim yapmış ama "Okumak söz konusu olduğunda, iflah olmaz derecede çokeşliyim" diye de belirtme ihtiyacı duymuştum. Gerçekten de başucu kitaplarım sevgililerim gibi, tek fark birbirimizi hiç terk etmiyoruz. Ara sıra dönüp eski âşıklarımın kapaklarını açıyorum, sayfalarına dokunuyorum, sevdiğim bölümlerini okuyorum. Ve her seferinde onlarda daha önce fark etmediğim yeni şeyler keşfediyorum... Bu bana hem zevk veriyor hem de bir çeşit cesaret... Evet, çok okuyorum, anaakımın dışına çıkmayı, türler arasında kaybolmayı seviyorum, günümüzün çok satan bazı yazarlarını çeşitli sebeplerden önemsiyorum, çocuk kitaplarına, hele masallara hastalık derecesinde düşkünüm... Yeni türler keşfetmeye bayılıyorum. Ama susayım, bıraksanız bu konuda sabaha kadar konuşurum çünkü.

Bu kitaplarla büyüyen çocuklar ellerinde akıllı telefonlarla Gezi Parkı'nı işgal ettiler ve polis kalkanlarına karşı kitap okudular. Sonra kısa sürede güzel kapaklı Gezi kitapları (!) çok satan raflarını süslemeye başladı. Hatta az kalsın Gezi Şiir Ödülü veriliyordu da son anda iptal edildi. Bir sorunumuz da samimiyet olabilir mi?

Bunu söylediğim için üzgünüm ama Gezi'nin kitapla bir imtihanı olduysa, bundan çok da sağlam çıkmış gibi gelmiyor bana. En basiti şu örnek geliyor aklıma: Gezi Kitaplığı'nın raflarında birçok şahane kitap duruyordu ama gelenler en çok Twitter ünlülerinin, çok satan yazarların kitaplarını soruyordu. Bugün de ara sıra sahafları dolaşırken, içinde "Gezi Kitaplığı'na bağışlanmıştır" yazılı kitaplara rastlıyorum. Demek ki o kitaplar doğrudan okura uluşmak yerine ikinci el kitap satan dükkânları boylamış. Bu dediğiniz gibi en hafifinden ortada büyük bir samimiyet sorunumuz olduğu anlamına geliyor. Haklısınız, Gezi'nin ilk haftasından itibaren sosyal medyada dolaşan tweetlerin ve fotoğrafların derlendiği kitaplar sardı ortalığı.

Bunun da pek masum bir açıklaması olamaz. Siz samimiyet sorunu diyorsunuz, ben daha fazla kazanma arzusu diyorum. Polis kalkanlarına karşı kitap okumak meselesine gelince, benim eleştirdiğim bir tutumdu, hatta bu yüzden beni de eleştirenler oldu. Lakin kitapla ilişkimiz "Siz okumuyorsunuz biz okuyoruz" düzeyine indirgenecek bir şey değil. Gitarlar, piyanolar, yoga seansları bir nevi böbürlenme aracı oldu orada. Şahsen, "ben-sen" tezatı içeren cümlelerden, "siz yapamıyorsunuz ama ben yapabiliyorum" tarzı eylemlerden uzak durmayı tercih ediyorum. Gezi'de karşılık olarak polisler de ellerine kitap aldı ve işte herkes gösteriş babında harıl harıl kitap okumaya başladı. Ne oldu? Kitap satışları falan artmadı. Öte yandan, sonradan kütüphanemde saklamayı isteyeceğim Gezi kitaplarının da çıktığını söylemezsem içim rahat etmez. Müge İplikçi, Çınar Oskay ilk aklıma gelen gazeteci ve yazarlar... Arşivlik fotoğraf kitapları çıktı sonra. Gezi, Emrah Serbes ve Barbaros Altuğ'un romanlarında olduğu gibi, edebiyata da yansıdı. Bu kaçınılmaz, ayrıca çok iyi bir şey. Umuyorum ki önümüzdeki yıllarda, o fırsatçılık ve samimiyet dalgası tamamen dindiğinde daha da fazla Gezi kitabı okuyacağız.

Sanal edebiyat platformlarını, bir önceki kuşağın dergilerine benzetiyorum; Afilli Filintalar, Zararlı Cemiyet, Kalem Kahve Klavye, İnsan Okur, Direngen ilk aklıma gelenlerden. Sabit Fikir, Edebiyat Haber, Gerçek Edebiyat gibi siteleri de bir nevi kültür-sanat gazetesi sayabiliriz. 5 Harfliler var, kapsamlı, sevdiğim, takip ettiğim... Mutlaka bir yerleri atladım, sizin gözünüze takılanlar?

Saydıklarınız benim de baktığım, sevdiğim internet mekanları. Hele 5 Harfliler'in hastasıyım. Feminist üretimin minimum düzeyse seyrettiği memleketimizde önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. En çok önemsediğimse şahsi bloglar. İsim veremem, zira sayıları gerçekten çok fazla.

Egoist Okur'un geleceğine dair daha önce bahsettiğiniz bir TV programı fikri, bir de okurlarla interaktif ilerleyecek bir eleştiri bölümünden söz etmiştiniz. Bu fikirler tazeliğini koruyor mu? Bir gelişme var mı?

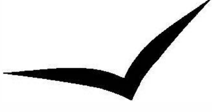
Bir internet televizyonu fikrim var, zira anaakım kanallarda televizyon programı yapmak bana çok çekici gelmiyor. Zaten kanalların taleplerine uygun biri sayılmam. Doğrusu onlar da benim arzularıma uygun değiller. Bence bireyselliğimi artık yalnızca internette koruyabilirim. En azından şimdilik böyle düşünüyorum. Ama bu projenin hayata geçmesi için henüz zaman var. Diğer sorunuza gelince; Egoist Okur'a son aylarda çok değişti, epey yeni bölüm eklendi. Bu elbette devam edecek, zira internetin en heyecan verici yanı her an her şeyin değişebilmesi.

Eklemek istediğiniz başka bir şey?

Bilmem, birçok şey sordunuz, ben de elimden geldiği kadar cevapladım.

Çok teşekkür ederim.

Fatma ARAS

Onur ve İnsan

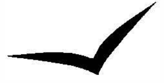
Gurur insanın onur tahtıdır, derdi annem
Ama bir aşk gelir yara olursa içinde
Tacını da tahtını da huysuz rüzgâra verir

Amansız bir kara iklim bastırır
Devrilmiş konakların çocuksuz bahçesinde
Sular soğur, güller üşür
Nefsiyle uğraşacak son gücünü kaybeder
Ve sesiyle birlikte günden güne azalır

Acılarla boğuşur hançerlenmiş umutlar
Mevsimlerin hızlı geçtiği yerde
Bir çığlık günlere düşer
Hayatın çarmıhında bir sevda ki ağlatır

Çağ suçu
O eski tutkuları naylon bebekler bozar
Bakışlar uzaklaşır duygular alev alır
Sise boğar yalnızlığın şehrinde

Her nefes bir "İnce Memed" isyanı

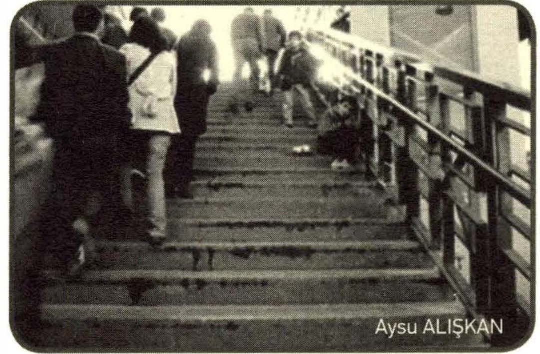
Basamaklarda

Aysu ALIŞKAN

Tiyatro kursuna geçen yıl başlamıştım. Hayır, oyuncu olmak için değil. Sahnede beğenilmek de değildi amacım. İnsanlar karşısında gerçek olabilmek için. Rol yapmak için değil, ol'mak için başlamıştım. Bunu istediğimi ancak Eric Moris'in "Rol Yapmayın Lütfen" kitabını okuduktan sonra anlamıştım.

Tahminimden daha çabuk alıştım. Birçok esneme hareketi ve diyafram çalıştırmaları yaptıktan sonra doğaçlamalara geçiyorduk. Sözlü, sözsüz; tekli, çiftli doğaçlamalar... Sahneye çıktığımda, seyircilerle göz göze gelip yanaklarımın hafifçe kızarmaya başladığı, endişeyle birlikte göğsümdeki sıkışmayı hissettiğim ve çırılçıplak kaldığım anlar.

O gün yine bir doğaçlamayla kursu bitirdiğimiz günlerdendi. Sahneye çıktığımda heyecan her yerimi sarmıştı. O kadar ki sanki kalp atışlarım dışarıdan duyuluyordu. Aktörler de yolun başında böyle miydi yoksa ben mi fazla utangaçtım bilemiyorum. Küçücük odanın ortasındaydım, karşımda tiyatro arkadaşlarım ve hocam oturuyordu. O koltuk ve bir çalışma masası dışında oda bomboştu. Neden hiç penceresi olmadığını anlayamadığım beyaz duvarlar üzerime geliyor gibi hissetmeye başlamıştım. Beyza'yla bir kıskançlık olayını canlandıracaktık. Beyza, hayalinden yarattığı

Aysu ALIŞKAN

koltuğa oturarak başladı doğaçlamasına. Sosyete kız havasına girmiş, makyajını tazeliyordu. Ben ise ondan da şaşaalı karakterimle oynamaya başladığımda heyecan yoktu. Stres yoktu. Karşımdaki seyirciler, kimsecikler yoktu. İçinde bulunduğum durum ve ben vardım. Ben karakterim ol'muştum. Saat 9'u birkaç dakika geçiyordu ki oyunu bitirdik. Eleştiri ve yorumları dinledik. Gerçekliğini hisseden bir tek ben değildim. Okuldan çıkmadan Elif, söylediklerine bir de bu haftaki ödevi ekledi.

Ödevimi yapmadan önce nasıl yapacağımı, neler kullanacağımı düşündüm sessizliğin içinde. Öğretmen de öyle söylemişti zaten. Nasıl olacağınızı bulmadan dışarı çıkmayın. Zordu. Belki bir cesaret işi. Sahnede değil, hayatın içinde ol'mam lazımdı. Yağmurlu bir cumartesi

buna pek uygun olmasa da güneşin ışımalarıyla sokağa çıktım. Rengi solmuş bir paltonum ve atletimde, şekerini hala bitirememiş bir ayıcığın resmi. Açık mavi ayakkabılarım yer yer yırtıktı. Artık 8 yaşındaydım, belki 9. Bir dilenci gibi ama çocuk. Çamur yola buruk ayağımla bastım. Hemen diğer ayağım geldi peşinden. Bir yavaş adım daha. Sonra hızlı adım. Topallıyordum. Alkollü araba kullanan şoförün tekerleklerinin altında kalan ayağım üzerinde topallıyordum. Acıyordu. Yukarı baktım. Gökyüzünden nurlar iniyordu. Bedenime büyük gelen svetşörtümde damla izleri her buruk adımımda artıyordu. Rüzgar esinti halinde hafifçe yanaklarımı sıyırıyordu ve elimdeki poşetten sesler çıkıyordu. Belki bir melodi.

Eminönü'nün kalabalık sokaklarına girdim. Bu soğuk havada seyyar satıcılar hala bağırıyor, martılar hala uçuyordu. Ben hala yürüyordum. Limana yanaşan vapurun sesi böldü gürültüyü. Hızla geçen arabaların deldiği hava ve ardından bir çocuğun annesine ağlaması. Eminönü yağmurlu bir cumartesindeydi ve benim elimde mendiller. Sahil boyunca dizilmiş balıkçıların yanından geçerken soruyordum:

"Abi, mendil ister misin?"

Canım yanıyordu konuşurken. Doğuştan alt çenem önde duruyordu, çıkık gibi. İnsanlar bunu bilmezdi. Toplum dışlardı. Belki buna alışırdım, insanlar bana öyle bakmasa.

"Bir lira, bir liraya mendil"

Beni duyan balıkçılardan biri döndü arkasını. Galiba bir peçete alacaktı, belki birkaç tane de yedek alacaktır. Adama yaklaştım.

"Çocuk, çık oradan, kurşun kafana gelecek!"

Oltasını iyice germiş atmak için hazırlanıyordu. Kaçtım. Bir şey söylemeden arkamı döndüm. İki adımda yola çıkmışım. Bir anda arabalar korna çalmaya başladı. Direksiyonun başında bana ne de çok kızıyorlardı. Daha hızlı yürüyemiyordum ki. Biraz bekleseler hemen karşıya geçecektim oysa. Taksici söve söve yanımdan geçti, diğer araba da peşinden. Dikiz aynası sıyırdı beni. Belki biraz daha yana kıvırsaydı o asfalt yola düşmeyecektim. Ama o zaman da sokağı hissedemezdim. Islak asfaltın parmak uçlarımdaki çıkıntıları. Dilenci çocuğa acıyan bakışlar gibi. Tek başıma ağır vücudumu kaldıramadım. Güçsüz kollarım kaldıramıyordu ya ben öyle söylemek istemiyordum. Gözler bir bir bana döndü. Bazıları uzaktan seyrederken, bazıları sadece geçiyordu çocuğunun elinden tutmuş. Yaşlı bir teyze geldi yanıma ve arkasından kocası. Yardım etmeye çalışıyorlardı. Biri kalçamdan tutmuş beni çevirmeye çalışıyor, diğeri kolumdan çekiyordu. Oysa mendillerimden bir tanecik alsa, bana yeterdi. Bu çukurdan kurtulmasam da olurdu. Yola savulmuş, ıslak mendillerimden...

Karşıya kadar geçirdikten sonra,

"İyi misin yavrum?" diye sordu birkaç defa yaşlı teyze.

Yüzündeki kırışıklıklar iyimserliğini örtememişti. Dördüncü kez de cevap verdikten sonra iyi olduğuma ancak inandırabilmiştim. Mendil poşetimi gördükten sonra eli bozuk para cüzdanına giderken hemen teşekkür ettim ve "hoşça kalın" dedim beyefendiye dönerek. Bozukluklarını kabul etmedim. Başlarıyla selamladıktan sonra kalabalığın arasında uzaklaşırken eski hayatlarına dönüp yine el ele tutuştu mutlu çift. Yaşlı teyzenin ipek elbisesi git gide küçüldü gözlerimde. İnsanların arasında kayboldular. Caminin minaresinde ötüşen kuşların yağmur damlalarında tüyleri ıslanmıştı. Esen rüzgar binaları atlayıp, insanların arasından geçiyor ve yerdeki kola kutusunu uçuruyordu. Saçlarım alnıma yapışmıştı ve ayakkabımın eşi yoktu. Ve ben tek tek yürümeye devam ettim. Kapalıçarşı'dan sonra yolda uyuyan gri tüylü sokak köpeğinin yanından geçtim. İnsanlar mutluydu, hevesliydi, kırgındı, aceleciydi. Hepsi sokağın parçasıydı. Her köşe başındaki kestane pişirenler ve mısırcılar, caminin önünde fotoğraf çekenler ve poz verenler, restora-

nına çağıran şef ve orada yiyen müşteriler... Kestane kokusu burnumu sarmıştı. Mısırcıların yanından geçerken karnım guruldadı. Cebimdeki bozuklukları kurcaladım. Üç beş mendil daha satsam bir tanesini alabilirdim. Ben sekerken bir çocuk annesini çekiştirerek bağırıyordu.

"Anne, şuradaki uzaktan kumandalı araba benimkinden daha güzel, onu alalım!"

"Önce yemeğini bitirmelisin."

Yüzümü hiç kaldırmıyordum. Gözlerimi yerden ayırırsam eğer, yanındakine ballandıra ballandıra bir şeyler anlatan sakallı adam, beni süzmeden devam etmez söyleyeceklerine. Sütlü çikolata almış kız, ilk ısırığını almadan beni görür. Elinde pamuk şekeriyle koşan çocuk, bir anda kocaman açılmış gözlerle annesinin eteğine tutuşur. Dilenci çocuk gözlerini kaldırmaz insanlara.

"Yerebatan Sarnıcı'na da gitmeden dönmeyelim, çok güzelmiş orası."

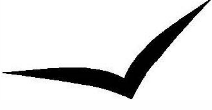
"Gideriz ama ilk şu camiyi bir gezelim."

Yürümeye devam ettim. Her adımımda torba bacağıma çarpıyordu. Güneş ışıkları beni kovalıyordu. Alnımdan burnuma, kollarıma, göğsüme ve sonra baldırlarıma. Bir yorgunluk çöktü üzerime ki merdivenleri çıkamadım. Oracıkta çömeldim ve yanıma siyah torbamı açtım. Mendillerimden birkaç tane daha satsam mısırımı almaya gidecektim. Konuşan çiftler, alelacele yürüyen adam, kardeşinin peşinden koşan abla hepsi geçti yanımdan bir bir. Mendile ihtiyacı olan yok. Martıları, vapurları kareleyen gencin, merceği beni görmeden geçemedi yanımdan. Birkaç poz aldı benden. Gülümsemeli miydim? İstanbul'u yürüdüm gözlerimle. Üşüyordum biçare sokaklarında. Dilenci çocuk üşüdüğünü söylemez. Gözlerim dalmıştı basamaklarda...

Uyandığımda hava kararmak üzereydi. Ne kadar da geç kalmışım! Kalınlaştırdığım kaşlarımdaki makyajı sildim, ayağımdaki bandajı çıkardım. Şöyle böyle üstüme çekidüzen verdim. Geç kalmıştım. Merdivenleri üçerli beşerli inip ana yola çıktım. Bir taksici arıyordum. Hepsine tek tek el salladım, hepsi dolu. Eminönü'nde boş bir taksi yok! Saatime baktım, 19.12'ydi. Koşarsam çeyrekte kalkan vapura yetişebilirdim. Kalabalığın içinden insanlar arasından sıyrılarak koştum. Sarı ışıktan hızlıca karşıya geçtim, kırmızıya atlamadan. Akbil gişesine vardığımda polis görünmüyordu etrafta. Hemen gişelerin altından sıyrıldım ve Üsküdar vapurundaydım. Gözlerim dolu doluydu. İstanbul'u görmüştüm ayaklarımla. Hayatı görmüştüm bir dilenci çocuktan. İç göze koyduğum telefonu alıp numaraları tuşladım. Elif telefonu açınca yorgun sesimle söyledim.

"Ödevimi yaptım, öğretmenim."

Recep ÖZKAN

ağaçlara kaldığımız

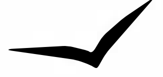
yapraklarını dökünce ağaç dedem ortaya çıkar
ve yumurtamı soyar ağır ağır
ağzı köyüne dönük bir musluk altında
ovalar artık çıplak yumurtayı
akanlarla birlikte yola çıkar sürü otlamaya ovalar
yayık sallanır kendini ama bir mırıltı sallar
dişleri sökülmüş kisvesiyle evleri
kimse işte orda kalır
hayalet ormanın közünde pişer
ve servis (edilemeden) tek bir kornayla
tüm sabahı alır götürür okula kardeşimi
dedem evde kalır
tersini giydiğinden şehir ve arka çıkar köylere
kuzuyu kimsesizliğinden alıp çocukluğuna bırakır
kurt da orada ama olsun o vakit bir sincaptır dedem
hızar icat edilmemiş ki koşuşur sonra ninemi okuldan alır
kara tahtada anlatılan zaten şuandır önemsenmez bu nedenle
yabanmersini ve tay ve benzerleridir akıllarına kalan
doğan için atarlar anlaşılan fazlasına gerek yoktur ve
işyerleri boşanır çalışanlarıyla patronlar azarlarıyla boşaldığında
şehir altını çıkarıp deli gömleğini giyer
çığlığın kendini kaybettiğini babam giyinik gelir
hemen annem ve kardeşim
masaya borçlar oturur bir teknoloji akşam yemeği yenir
ailem yoktur artık şimdi dış kapının mandalı
parçalı bulut zam bu<zu>l an kaygı fatura boşluk terk

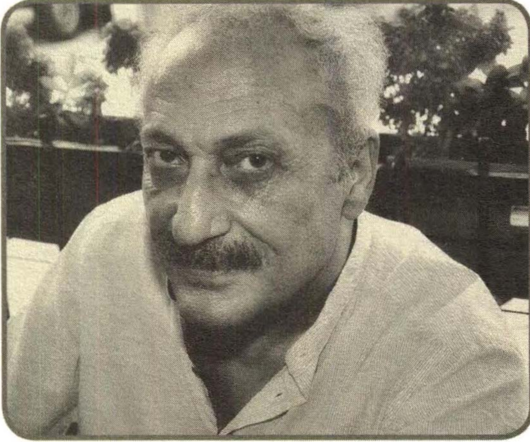

kristalizasyonu sonrası kaos sinsice halı altlarını seçer
dedem aç kalır belirir esnediğinden
evin kendine iğdiş ettiği pencere yatağıma uzandığında
bir hüzün hoh der cama kurtlar şehre iner
ama köyde midir <şehir> midir köy
görülemez rüyaya kalır
oysa kurdun aklı kuzudadır başka bir kurtta değil
dedem öylece uyur gece çöktüğüyle orospular ortaya çıkar
onlar da ilgilenmez diğer orospularla
şişelerde lüferler aldanır istavritlere
hoyrat kahkahalar denizlere yeğlenir
çünkü bir yat hepsini havuzuna doldurur
herkesin ağzı açık kalsın diye
kimse işte orda kalır
insaf dil yutulur boğazdan ters akar yunuslar hal böyle olunca

ağaç toplamazsa
ya ağ-açlar toplamazsa yapraklarını
toplu intihar
ölüler ortaya çıkar
kara temizlenemez artık hayatta
bu hayat bizlere kalır

O Zaman Bitti / Şiir
Hayal Yayınları - 2013
Şiire Adanan Bir Hayat: Veysel Çolak

Dizdar KARADUMAN

Şiirde 40.yılını dolduran Veysel Çolak,70'li toplumcu kuşağın içinde şiirini sürekli geliştirerek günümüze taşıyan; şiiriyle, poetik yazılarıyla edebiyatımızda kendine özgülüğüyle son kırk yıla imzasını atmış önemli şairlerdendir. Veysel Çolak için aslolan şiirdir. Kendisini bir şiir fanatiği olarak niteleyen Veysel Çolak, şiiri insanı inceltecek, yeniden biçimleyecek ve derinliğine oluşumunu sağlayacak kültürel bir besin olarak görüyor. O, şiirsiz insanın yalnız, şiirsiz toplumun da eksik olacağının altını çiziyor her konuşmasında.

Veysel Çolak, iyi bir şiir işçisidir. Tek derdi çapaladığı şiir tarlasından gerekli verimi ve kaliteli ürünleri alabilmektir. Şimdi onun kırk yıldır çapaladığı şiir tarlasının verimlerinden olan son kitabı "O Zaman Bitti" üzerinden şiirde geldiği noktayı -çünkü o, her şiirini bir öncekine ihtilal olarak görüyor, tabi buna yayımladığı her yeni kitabı da katmamız gerek - ve şiirinin özelliklerini tanımaya çalışalım.

O Zaman Bitti, Şubat 2013'te Hayal Yayınlarınca basılmış şairin 16. şiir kitabı. Kitaptaki şiirler, üç bölümde toplanmış. 1. Bölüm, "Başka Uzak" adıyla başlıyor ve 8 şiirden oluşuyor. 2. Bölüm, "İnsana Sorun" başlığını taşıyor ve 16 şiir bulunuyor. 3. Bölüm, "Hayatın Argosu" ya da "İki Aşkın Argosu" ise 3 şiirden oluşuyor. Toplam 27 tane şiir var kitapta.

Şiirin adı şiire nasıl dahilse, kitabın adı da içindekilere dahildir. Önce kitabın adından başlamak, onun şiirini daha iyi tanımamıza yol açacaktır. Veysel Çolak'ın şiirinin özelliklerinden biri, şiir kitaplarının adlarında saklıdır. Onun kitap adları son derece düşünülerek, özenle seçilmiş, dikkat çekici ve çağrışım değeri yüksek, okuyucuyu harekete geçiren bir özellik taşır. Bu

da onun şiir poetikasının kitap adlarına yansımadır bir bakıma. Terin Yaktığı Yaradan (1978), Günlerin Yağmurunda(1980), Aşk Olsun (1982) Fotoğraf Arkalıkları(1985), Ötesi Yar (1985), Ölüler Diyaloğu(1988), Umut Aşktadır(1993), Buz ve Ateş (1994), Aşkın la Sesi (1995), Giz ve Yara (1996), Kalbim Hoşça kal (1996), Güzel Suç(2000), İkizim Sevgilimdi (2000), Mürekkep Zamanlar (2005), Birkaç Kuş Birkaç Anı (2008), Amacımız Aşk (2010), Hayata Resimaltı (2011), O Zaman Bitti (2013)...

O Zaman Bitti, adından da anlaşılacağı üzere çağrışım değeri yüksek olan bir kitap adı. İçindeki şiirlere bakmadan kitabın adının çağrıştırdıkları o kadar çok ki ilk elde, 70'li ve 80'li yılların siyasi, ideolojik ortamında aydınlarımıza yönelik faili meçhul cinayetlerden tutun, Çorum, Sivas, Malatya ve Kahraman Maraş'ta kitlesel katliamlara kadar yaşanan vahşeti hatırlatıyor. İnsanların keskin bir şekilde sağ-sol diye kamplara ayrıldığı, ayrıştırıldığı ve birbirine düşman edildiği, her gün işlenen siyasi cinayetlerin artık sıradanlaştığı, Ahmet Erhan'ın: ***"Kapalıydı kapılar, perdeler örtük / Silah sesleri uzakta boğuk boğuk / Bir yüzüm ayrılığa, bir yüzüm hayata dönük / Bugün de ölmedim anne."*** dediği gibi bugün oğlum, kızım okuldan eve sağ dönebildiler diye dua eden annelerin büyük bir tedirginlik ve korkuyla beklediği ortamları hatırlatıyor. Bu atmosfer içinde insandan, emekten, özgürlük ve demokrasiden yana mücadele eden ve bu uğurda hayatını kaybeden arkadaşların davalarına olan adanmışlıklarının unutulmasını ve unutturulmamasını çağrıştırdığı gibi özellikle devrimcilerin üstüne bir karabasan gibi çöken 12 Mart ve 12 Eylül faşizminin uygulamalarını, cezaevlerindeki işkenceleri, işkencecileri unutmamak gerektiğini de hatırlatıyor kitabın adı. Yaşanılan ve yarım kalan aşkların, ilişkilerin, dostlukların, arkadaşlıkların, terk edilmişliklerin, ihanetlerin de unutulmamasını hatırlatıyor.

Kısaca O Zaman Bitti; özellikle geçmişin ve yaşanılanların unutulmaması, hatırlanması ve gelecekte de bunların unutulmaması ve unutturulmaması üzerine kurulu bir kitap. ***"Unutmak öldürmektir"*** diyor Veysel Çolak. Bu anlamda belleksiz toplumu ve onun bireylerini de eleştiriyor, uyarıyor bir sis çanı gibi şu dizelerde: ***"Yaşanılan unutuldu çoğu kez kendini koru / paslı bıçağı işlektir bu haydut çağın"*** (s.11. Seninle Yatağım Güneş Dolu), ***"Yaşananlar silinen bir anı olmasın diye / her gün yeniden ölüyor ağabeyim / benimki gibi, onun da suç aletiymiş kalbi / unutmuş olamaz sabahın fısıldadıklarını"*** (s.12 Gülümseten Yaşlı Kedi). Bazen de kendisinin unutmasından korkuyor şiirin öznesi ***"Ya ben unutursam yaşanılanı sen hatırladığın zaman"*** (s.20 İkilem) diyerek aslında kendisini de uyarıyor unutmamak için yaşanılanları. ***"Herkes için ne çok yol vardı düşünülen / çarpışarak çoğaltılan sevinçler vardı / kimse unutmadı sırtımızı koruyan arkadaşı / deliliği, çılgınlığı, sessizce çekip gideni / sen de unutma omzunda tutuşan kızı / derine kazınan bilinmezliği"*** (s.28 Pıhtı) dizelerde görüldüğü gibi geçmişte yaşanılan iyi ya da kötü olayların unutulmamasını istiyor. Çünkü unutan birey belleksizleşir, sıradanlaşır, yalnızlaşır ve sadece olayların izleyicisi olur. Dolayısıyla da her şeyi başkasından bekleyen edilgen bir kişiye dönüşür. Veysel Çolak, bunlara tepki gösteriyor. Özellikle insanlık uğruna, özgürlük, eşitlik ve bağımsızlık uğruna; sömürünün olmadığı bir dünya uğruna hayatını feda edenlerin unutulmasına, bencilleşmeye, nesneleşmeye, belleksizleşmeye bir tepkidir onun şiirleri. Çünkü ona göre ***"unutan, bir cinayet işliyordur."***

Bakın bu konuda bir söyleşisinde neler söylüyor V. Çolak: ***"Önem verdiğiniz, hatta yaşam nedeni saydığınız bazı değerleri yitirdiğinizde yenilirsiniz. İstemediğiniz halde yüz yüze geldiğiniz o dikenli gerçeği kabul etmek zorunda kalırsınız. Hayatım böyle açmazların toplamıdır. Yenildiğim bir kavgada ölmeyi de beceremedim. İşte bu noktada O Zaman Bitti dersiniz."*** Böyle diyen Veysel Çolak'ın her kitabının adında, yaşamından ve

toplumsal bellekten yansıyanlar vardır. Kitaptaki şiirlerinin bütününü yansıtan bir özettir bir bakıma kitaplarının adları .

Onun şiirinin tek bir izlek, olay ve olgulardan oluşmadığı görülür incelendiğinde. Yenibütün Şiir Manifestosunda belirttiği gibi ***"Hayat kadar dağınık, hayat kadar örgütlü"*** bir şiiri yazıyor ve öneriyor Veysel Çolak. Çünkü bu ilke üzerinde kuruyor şirini. Bu yüzden de hayatın kurgusu onun şiirinin kurgusunu oluşturuyor. ***"İnsanların eşzamanlı / artzamanlı olay ve olguların yer alışı, hayattaki gibi olsun istiyorum"*** diyor Veysel Çolak. Bu nedenle birbirine çok yakın ya da çok uzak bir çok öğe aynı şiirde yer alabiliyor. Sözgelimi Hayata Yakışmak(s.15), Arkadaş (s.25), Hayat Dişidir (s.50) vb şiirler bunun tipik örnekleridir.

"Duvarlarında öfkeli ses izleri; ev / mağaralar kadar ıssız, o kadar çıkmaz dolu // Orda burda kitaplar / bazıları yıpranmış okunmaktan / şimdi her biri sessiz, her biri ölü. // Duvarda sırı dağılmış, ışığı eksik / belli belirsiz birkaç görüntüyü saklayan ayna / "Hayat kadar dağınık, hayat kadar örgütlü" / o Bruegel tablosu.// O gece, sonuna kadar yanmış mumun / odaları dolanıp duran kokusu. // Masada bir şişe kırmızı şarap / açılmış ama hiç içilmemiş. // Aşınmış koltukta / bir zaman oturanın boşluğu. // Banyoda kimsesizlik / kirli çamaşırların yoğun kokusu / çatlamış yeşil sabun ve kurumuş şampuan / paslı musluk, kirli su, dökülmüş diş fırçası. // Banyoda kimsesizlik / çoktan beri görmemiş özlenen çıplaklığı. // Belli ki birileri dökülerek gitmiş / açık bırakılmış anlamsız çelik kapı / yerde kırılmış birkaç anahtar // Bir başına, inatla izleyip kaya resimlerini / Deniz Gezmiş'leri düşünüyor geride kalan / o günden beri doğan her çocuğun boynundaki ip izi. "(s.43) Boşluk şiirinde terkedilmiş bir evin sessizliği, evde birlikte olunan sevgili ya da yol arkadaşlarının evden ayrılışı, bunun şiirin öznesi üzerinde yarattığı hüzün ve yalnızlık, geçmişte Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının trajik sonlarının her gencin yaşamında ve hafızasında yer edeceğini ve bunların unutulmamasını istiyor, şiirin öznesi. Brügel'in tablosuyla hem onun resimlerinde sıkça rastlanan temalardan savaşlar, yıkımlar, perişan insanlar ve bu dönemlerdeki dayanışma çabalarına okuru gönderirken aynı zamanda 12 Mart faşizminin devrimci ve yurtsever insanları yok etmeye ve gençlere korku salmaya yönelik uygulamaları da hatırlatılıyor, o günlerin unutulmamasını da gündeme getiriyor.

Bir Gün Açacak Kuruttuğun Gül (S.31) şiiri numaralanmış üç bölümden oluşuyor 1. Bölümde bir genç kızın hayata umut dolu bakışı, güzelliği, 2. Bölümde kadın tacirlerinin eline düşen ve erkeklerin şiddetine maruz kalan, hayatı karartılmış genelev kadınları, namlunun ucunda bir av hayvanına benzetiliyor, onların hayatı avcıların elinde: ***"ağzı uyuşturulmuş, dilinde bulanıklık / dudaklarında jilet / ansızın gölgesi de çalınmış / sokağında çığlık, damarlarında asit / sırtında yatak denilen kuyu. // Çürütülmüş bir zamandayız / kırlangıçlar kenti boşaltıyor / dünyaya kusuyor her genelev / namlunun ucunda bir av hayvanı oradakiler."*** Kapitalizmin kar, daha çok kar için insanı bir meta gibi kullanmak için her türlü vahşeti uygulayan ve bunu devletin

gözetiminde genelevler açtırarak kadının bedeninden vergi alarak yaptırılması eleştiriliyor. Küreselleşen kapitalizmin kirli yüzünü, kokuşmuşluğunu, tüket at, tüket at anlayışıyla insani değerlerin de toplumda aşınarak tüketilmesine, tamamen bencilleşen bireylere dönüştürülmesine yol açan kapitalist düzenin kültürüne tepkisini ve itirazını gösteriyor. Şiirin 3. Bölümünde kadının yaşadığı bunca olumsuzluklara rağmen duygularının taş kadar dayanıklı olduğu, onu bu duruma sokan devletle yüzleşebildiğini ve en önemlisi bir gün mutlaka aşkı yaşayacak birini bulacağını vurguluyor: ***"Uykusu eksik, rüyaları gürültülü / duyguları ıssız ama taş kadar dayanıklı / devletle yüzleşiyor. // Bir gün açacak ama defterinde kuruttuğu gül."*** (s.33)

Gülümseten Yaşlı Kedi(s.12) şiirinde sevgiliye duyulan özlemle birlikte dayatılan hayata direnen bir şiir öznesinin ağzından insan ilişkilerindeki yapaylık, samimiyetsizlik, kahpelik, paraya tapınma, insanların kanından beslenen kapitalistler, ötekileştirilen insanlar, düzene karşı direnme, yaşananların unutulmaması eş zamanlı olay ve olgularla dile getiriliyor: ***"Sevgilim bugün de gelmedi / bunu anlarsınız yüzümün yorgunluğundan. // Bir kaçak yolcuyum esmer ve Türkiyeli / direniyorum dayatılan hayatın zehirli çamuruna // Dünya durmadan genişleyen bir mezar / uyusak yatağımıza giriyor yılan / naylondan birkaç insan/ ruhları kancık, ellerinde ölüm, gözlerinde para. / yedi iklim dört köşede / beslenip duruyor her biri damıttıkları kandan. // Sevgilim bugün de gelmedi / gücüm kalmadı korkumla boğuşmaktan..."***

Kitap adlarından da anlaşılacağı gibi "aşk" izleği onun şiirlerinde önemli bir yer tutar. Ancak, tek başına bir şiirin tümünde yer almaz aşk izleği. Aşkın yanında başka olay ve olgular mutlaka yer alır. Veysel Çolak, ***"aşkı tensel, cinsel ve duygusal bütünleşmeyle toplumsal yaşantıda ortaya konulan ideolojik bir tavır"*** olarak görüyor ve bu anlamda şiirlerine yansıyor aşk izleği. Çolak'a göre. ***"Kutsal kitaplarla, yasalarla, törelerle, toplumsal ahlakla çatışarak açığa çıkan aşk, kendiliğinden politiktir. Bir aşk yaşanırken onunla birlikte eş zamanlı binlerce olay ve olgu da yaşanmaktadır dünyada. Aşkın mekanı hayatsa eğer, doğal ve toplumsal etkenlerden yalıtılarak yaşanamaz ve yazılamaz."*** diyor Veysel Çolak.

Tabi bu arada Veysel Çolak şiirinde erotizmi de unutmamak gerek. Onun şiirinde geç kalmış olsa da belirleyici bir öğe haline gelmiştir erotizm. Ona göre erotizmin tensel, cinsel ve duygusal boyutları vardır. Mutlaka yaşanmasından yanadır bunun. Yaşanmadığında pornografi olduğunu, kadın ve erkeğin gerçek hayatlarında ulaşamadıkları cinselliği, düşlerinde yaşayarak durmadan pornografi üreteceklerini, bu açmazın şiire de yansıyacağını belirtir. Bu da Veysel Çolak'a göre hayatın gerçekliğinden uzaklaştırır şairi ve okuru. Bu nedenle poetik bir tavır olması için erotizmi yazmaya yöneldiğini belirtiyor Çolak.

O Zaman Bitti'de "Eskiden Beri", "Seninle Yatağım Güneş Dolu", "Hayata Yakışmak", " İkilem", "Yaşamaya Bitişik", "Bir Gün Açacak Kuruttuğu Gül", "Boşluk", "Kavşak" gibi, "Kadın Argosu", "Erkek Argosu", "Kayış Dili" gibi şiirlerde aşkın cinsel yanına, erotizme yönelir ve ustaca işler onu şiirinde.

O Zaman Bitti kitabının üçüncü bölümü Hayatın Argosu adını taşıyor. Veysel Çolak, şimdiye kadar yazdığı şiirlerde argoya hep uzak durmuş, onu pek kullanmamıştır. Argonun kullanıldığı üç şiirde öncelikli amacının ***"argonun ve kayış dilinin içerdiği şiiri göstermek"*** olduğunu, bunların değişmecelere, eğretilemelere dayandığını, kullanılan her sözcük ve deyimin çağrışım değerinin çok yüksek olduğunu belirtiyor.

Kadın Argosu şiirindeki şu dizeler, değişmeceye ve eğretilemeye güzel bir örnektir: ***"Yastıkları ürpertiyor / görenlerde ağız***

dolusu istek / derinde ondaki Anadolu / bazen kurt ini, bazen öldüren oyuk / daha çok ballı kuyu, / orada bulunan gömü / delirtici dudaklarıma sürülen yaprak. // Gösterdiğimiş yeri, sarıp sarmalayan yosun / orası işte, yumuk istiridye, ağzı aşağı obur kuş / geceleri özleten yatılı okul / kimine göre bermuda şeytan üçgeni / bana kalırsa bedenin çağıran sesi. / Dikkat! Kadın geçiyor! / herkes yatak yarası" şiirde kadının cinsel organı, birçok yönüyle benzetme ve eğretilemeye dayalı olarak anlatılıyor; ama bunlar, kadınını aşağılayan bir söylemle değil, onun cinselliğini öne çıkaran bir anlayışla yapılıyor.

Erkek Argosu'ndan alınan şu dizelerde de erkek ve kadın cinsel organı ile sevişmeleri eğretilemeli bir şekilde şiirleştiriliyor: ***"Abazan koklayarak buluyor kızları / gıcır gıcırdı gördüğü / kestanesi de çizilmemişti henüz / kuşu ötüyor çığlık çığlığa / hemen dipleyecek bir açık kapı bulsa / kalemi sivri, düşünde kaymak tabağı / kılıç kında, su pişiyor // Dikiş üstüne dikiş."***

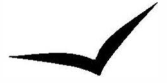
Kayış Dili adlı şiir de hırsızların ve bitirimlerin derleme, tarama ve argo sözlüklerinden seçilmiş sözcük ve deyimlerden oluşmuştur: ***"Bugünlerde dolmuşçular neşeli, askıcılar dağınık / cepçiler ürkek bu tenhalıkta, arpacılar aranıyor / babamcılar içerde, muslukçular yatmıştır su yoluna / vagoncular trene binmiş, tokatlanacak tetikte, racona uygun / pislikçiler yüzlerine iliştirmiş güneşi / hepsi ipi kırık güzel çocuk, bitirim; hepsi ağır roman // rüzgarla yarışıyor içlerindeki at"***

Görüldüğü gibi Hayatın Argosu'ndaki şiirler, aşk ve erotizmi argonun olanaklarıyla anlatıyor. Sanırım bu, Veysel Çolak için bir deneysel çalışma oluşturuyor. Zaten çok fazla da şiir yok, topu topu üç şiir var bu bölümde. Bu tutumu bile bunun sadece deneysel bir çalışma olduğunu açıkça gösteriyor. Argoyu kullanırken işlerlikte olan mantık, Veysel Çolak'ın bütün şiirlerinde de görülür. Yani değişmece ve eğretileme yoluyla sözcükleri gerçek anlamlarından uzaklaştırıp alışılmamış bağdaştırmalar oluşturarak sözcüklere yeni anlamlar, zengin çağrışımlar yüklüyor.

Hayatın Argosu'ndaki şiirler, bütünüyle değişmecelere ve eğretilemelere dayanan sözcük ve deyimlerden alınarak kurulmuş. Bunlar, aynı zamanda yüzlerce yılda gerçekleşmiş imgesel bir değer taşıyor. Argonun sağladığı bu olanaklar, şiirde imgenin nasıl oluşturulacağına da ışık tutuyor bir bakıma. Veysel Çolak da bu olanağı şiirinde en iyi kullanan ender şairlerimizden. Bu deneysel şiirler, aslında toplumdaki sosyal ve sınıfsal katmanların ya da grupların hayata, insana, kadına, cinselliğe ve ekmek kavgasına nasıl baktıklarını da bir anlamda yansıtıyor. Bu bakımdan da Veysel Çolak'ın Hayatın Argosu'na bakılması gerek diyorum.

Külkedisi

Cafer ULUÇ

Duygularını örtbas etmeye çalışanların arasından geçiyorum olabildiğince hızımla. Orada bulunanlardan yaşça büyük olanıyla göz göze geliyoruz. Özür dileyip ayrılıyorum oradan. Az ötede daha ufakça olanı. Sen de mi buradaydın, diyor belli belirsiz. Konuşmak için konuşan kişi, sormak için soruyor bu kez. Yanıtsız ayrılıyorum yanından...

Ve topuğu kırılıyor bir diğerinin. Oraya ait olmadığını düşünüyor; gitmek istiyor. Ne ki biliyor ardında birileri olduğunda gitmek eyleminin zorluğunu. Kalıyor olduğu yerde; bedenen...

"Vedalar sessizdir küçüğüm." diyor bir büyüğüm. Haksız olmadığını biliyor; fakat karşı çıkıyorum var gücümle bu duruma bir başıma. "İnsanoğlu yalnızdır." diye de ben ekliyorum hemen sonra. Susmak, diyorum. "Kabullenmenin diğer yüzü olsa gerek."

Salonda şarkılar söyleyip tadıyoruz hüznün ayrı ayrı tonlarını... Önümde kalabalık, seyretmek mümkün değil sahneyi. Onun yerine bakınıyorum çevreye. Bana bakmayan gözlerine bakıyorum beyaz giysili örgülü kızın. Bakmasa da güzel, onu halen görüyor olmak güzel. Saydım az evvel; ama unuttum. Epey kişi var aramızda. Ne ki gidiyor az sonra. "Gitme." diyemiyorum. Onun yerine "Madem gidiyorsun, dönüşü olan yolları seç." diyorum; ama içimden. Zaman sonra duygularım baskın çıkıyor mantığımdan ve bir koşu çıkıyorum dışarı. Söz bende, sözcük bende. Çarpıyorum yüzüme kelimeleri; arınıyorum anlık da olsa düşüncelerimden.

Ve her gidenin de bir gerekçesi; ama mutlaka sağlam bir gerekçesi oluyor yaşamda; terk etmek için sevgiyi ve sevgiye dahil ne varsa. İnsanoğlunun yaptığı en iyi şey bahane bulmak ve üstüne de yok hiç kuşkusuz...

Ayaküstü sohbete dalmışken dostlarla, o sıra iniyor sahneden ve dinler biçimde kafamı sallıyorum ağırdan. Biz öyle konuşurken gülümseyerek geçiyor yanımızdan. Sarılıyor arkadaşına. Şapkası dizinde dinlenmeye koyuluyor. Göz göze geliyoruz bi' an için. Ne ki araya giriyor siyah giysili bir bayan. "Kara kedi" diyorum o kişiye. O gece herkes siyah giyimli görünüyor gözüme. Sohbete devam ediyoruz. "Demek seni de yolcu ediyoruz!" diyor. Evet, diyorum. "Fakat buralardayım henüz, görüşürüz." Kara kediler her tarafı sarıyor birazdan. Görüşürüz tabi oğlum, diyerek vuruyor sırtıma en sıkı dostum. O sıra gözden kayboluyor Külkedisi.

Klişe olacak ama, diyorum. Gülümsüyor, gözleri gözlerimde bu kez. Melekler gibisin, diyorum. Alçak gönüllülük ediyor. "Beyaz giydiğimdendir." Gecenin bir vakti kızarıyor ufak burnu gripten. Ve bir şarkı daha son buluyor az sonra. Detone oluyor bir ara solist kız. Hemen ardı es veriyor rejiden diğeri. Söyleniyor yetkili kişi. Ve bir şarkı daha işitiyoruz yavaştan. Usulca fısıldıyorum. Külde mangal bırakmıyorum.

Pamuk prenses o uykudan hiç uyanmıyor. Saçlarını kazıtıyor Rapunzel.

Ve Külkedisi...Ne topuğunu kırıyor, ne de var oluyor bir daha. Masallar dahi yarım kalıyor böyle böyle...

Şimdi ardından bir şiir daha yazmalı, diyorum.

"Ama sonra.
Henüz gitmiş değilsin..."

hayâl

Hayal Dergisi 2014 Abonelik Formu

Soyad: ....
Ad: ....
T. C. Kimlik No:..
Adres: ....
....

İlçe / Semt: .... Posta Kodu: .... İl: ....
Tel: .... Faks: ....E Posta: ....

Abonelik Süresi:	Abonelik Ücreti:
1 Yıl ☐	1 Yıl: 35 TL.

Hayal Yayıncılık İŞBANKASI ÇARŞI KADIKÖY ŞUBESİ İSTANBUL Iban No: TR 02 0006 4000 0011 1871 4837 32	Posta Çeki Numarası: 6063762

Abonelik için yukarıda belirtilen banka ya da posta hesap numaralarına abonelik bedeli yatırıldıktan sonra, form doldurularak dekontla birlikte aşağıdaki adrese gönderilmelidir.
(Bir yıllık abonelik dört sayıdır.)

Caferağa Mah. Miralay Nazım Sok.
No: 25/A Daire: 1
Kadıköy - İstanbul

Telefon: (0216) 700 28 36
Faks: (0216) 700 28 37
E Posta: hayald@gmail.com
E Posta: bilgi@hayalyayinlari.com
E Posta: hayal_dergisi@yahoo.com

TÜYAP 35. Yıl
www.tuyap.com.tr

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ

33. ULUSLARARASI İSTANBUL KİTAP FUARI

8-16 KASIM 2014

www.istanbulkitapfuari.com

kitapfuari
istanbulkitapfuari
kitapfuari

Ziyaret Saatleri :
Hafta sonu*: 10.00 - 20.00
Hafta içi : 10.00 - 19.00
(*16 Kasım : 10.00 - 19.00)

ISSN 1304-4818

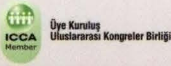

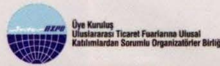
Destekleyen Kuruluş

Küresel Fuar Endüstrisi Birliği
Üye Kuruluş

Üye Kuruluş
Uluslararası Kongreler Birliği

Üye Kuruluş
Uluslararası Ticaret Fuarlarına Ulusal Katılımlardan Sorumlu Organizatörler Birliği

Üye Kuruluş
TÜRKİYE FUAR YAPIMCILARI DERNEĞİ

TS EN ISO 9001:2000

İSTANBUL

TÜYAP FUAR VE KONGRE MERKEZİ
Büyükçekmece, İstanbul / Türkiye

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB) İZNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR